KRONVILDT PÅ GODT OG ONDT

KONFERENCE PÅ LØVENHOLM GODS, 12. JUNI 2019

AARHUS
UNIVERSITET
INSTITUT FOR BIOSCIENCE

NIELS KANSTRUP
ADJUNGERET LEKTOR

LIDT DANSK KRONDYRHISTORIE

Fund fra Mellem-pleistocen – Cromer mellemistid (850-465.000 år siden)

Indvandret efter sidste istid - Præboreal (8.000-8.800 fvt.)

Har været herubrudt i ca. 10.000 år.

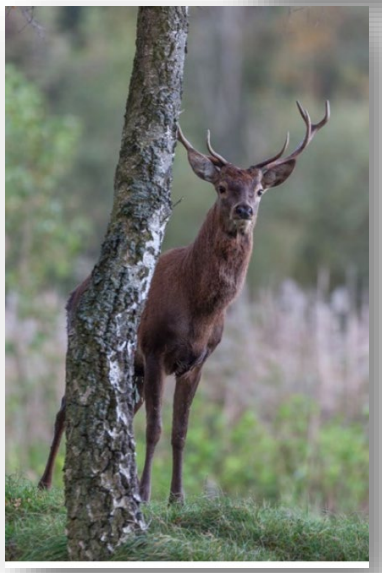
Efterstræbt og forfulgt i de seneste århundreder med klimaks 1700-1800-tallet.

Den berømte kongelige resolution fra 1799.

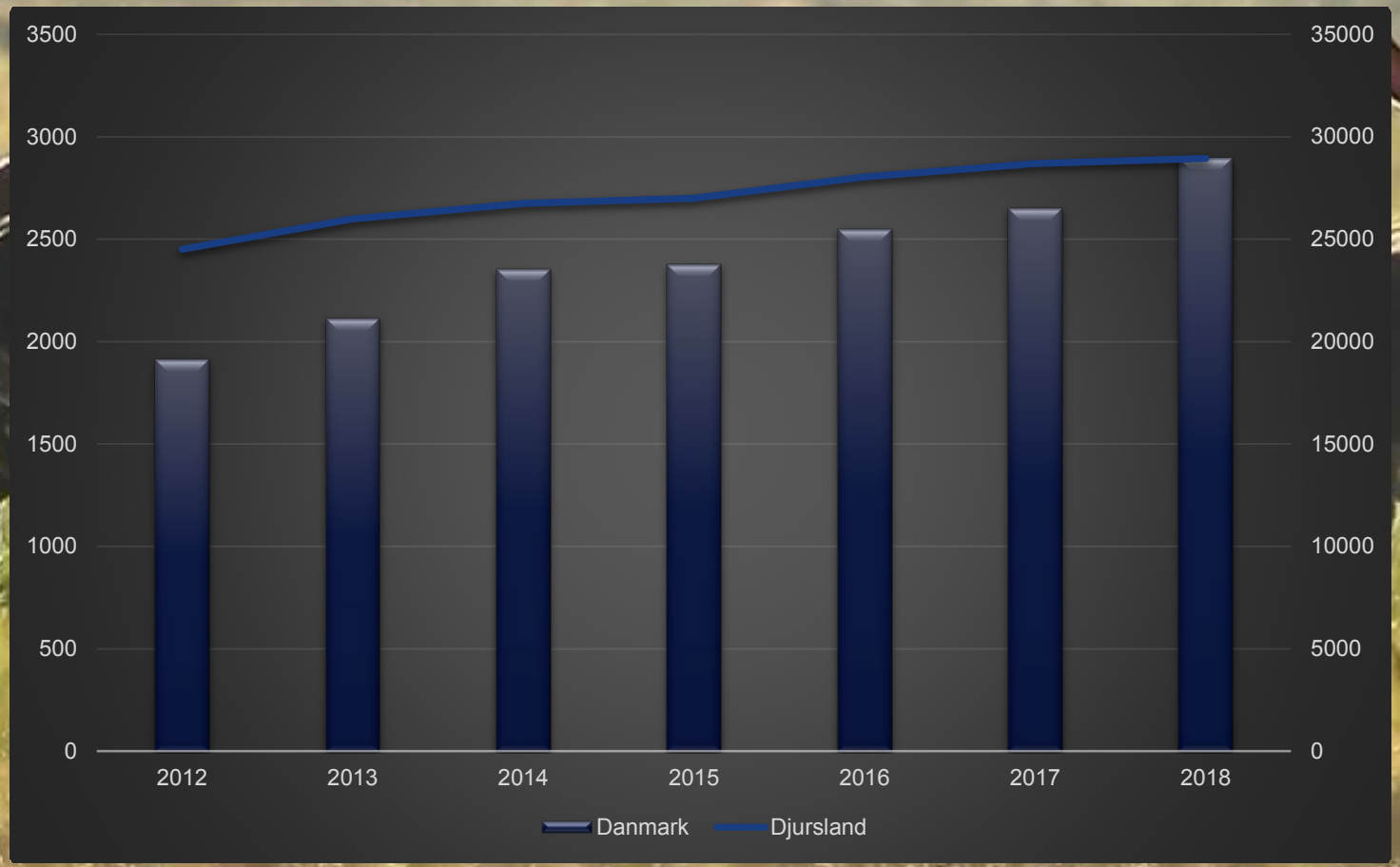
Stort set forsvundet fra Danmark i 1800-1900-tallet.

Spredning fra overlevende bestande og udsætning/udslip op igennem 1900-tallet.

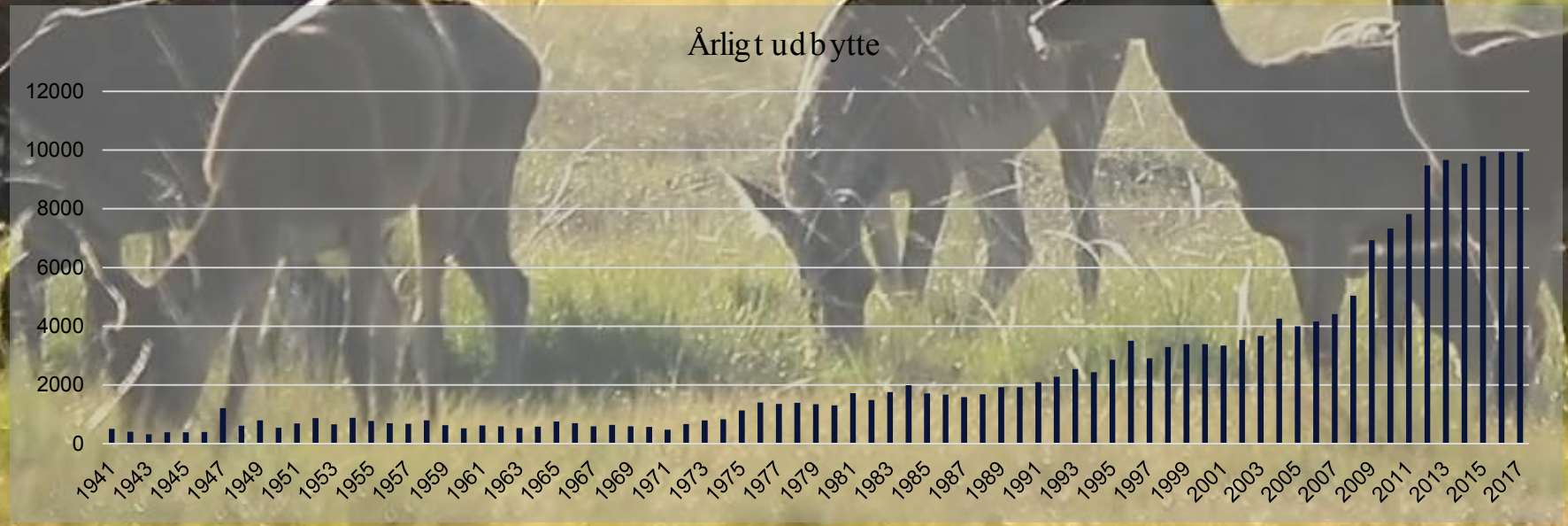
Stor bestandstilvækst og spredning over de seneste årtier.

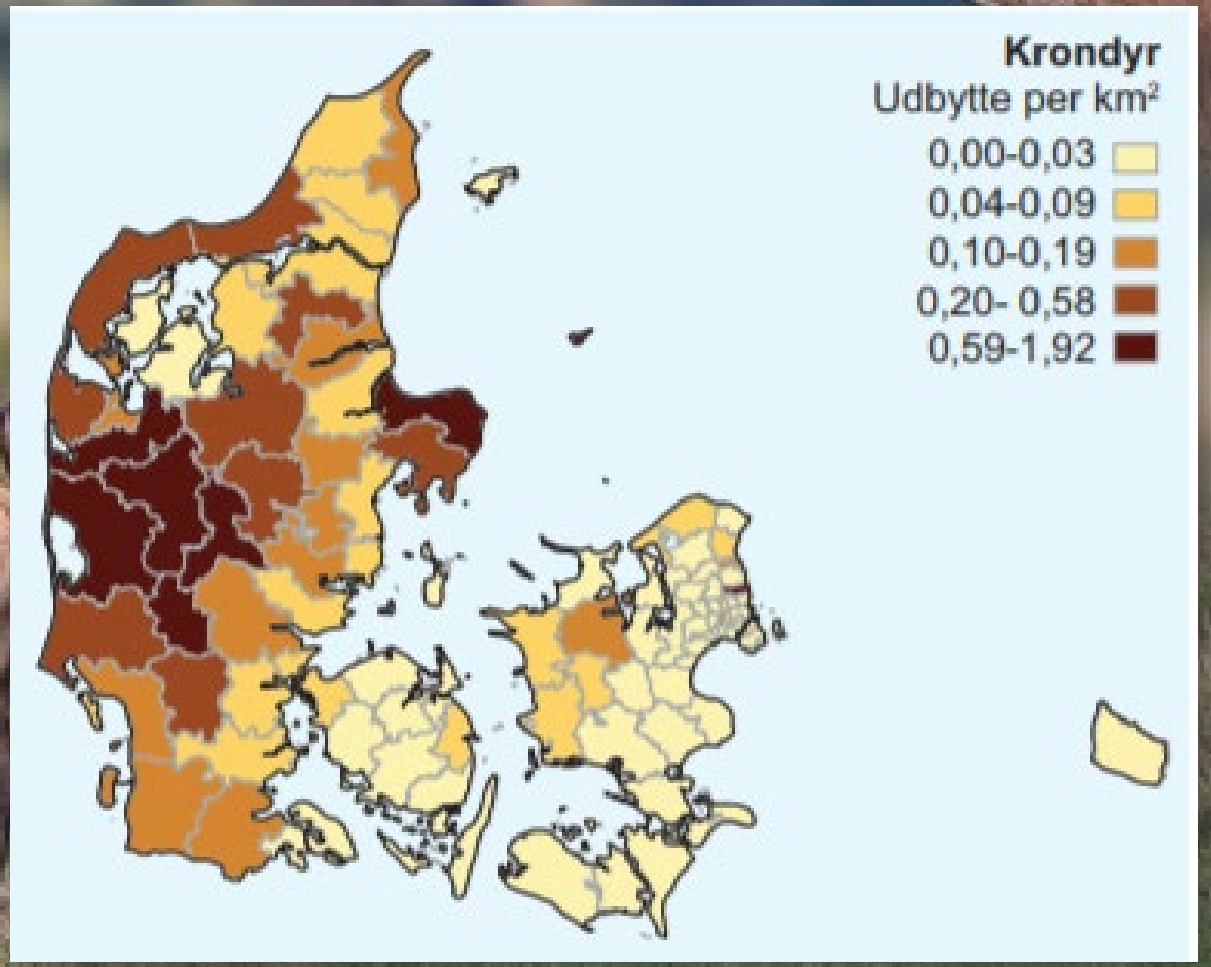
BESTANDEN JF. HJORTEVILDTOVERSIGTE

BESTANDEN JF. VILDTUDBYTTET

UDBREDELSE MÅLT PÅ VILDTUDBYTTE

GODT OG ONDT.....

Udleje af jagt i statsskovene

Naturstyrelsen udlejer mange af statens arealer til jagt. Det kan foregå på følgende måde:

Krondyrssafari i Oksbøl

JAGT

OPLEVELSER

BIODIVERSITET

KONFLIKTART

LANDBRUG

SKOVBRUG

TRAFIK

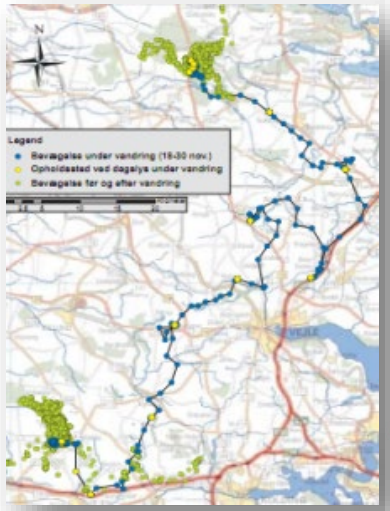

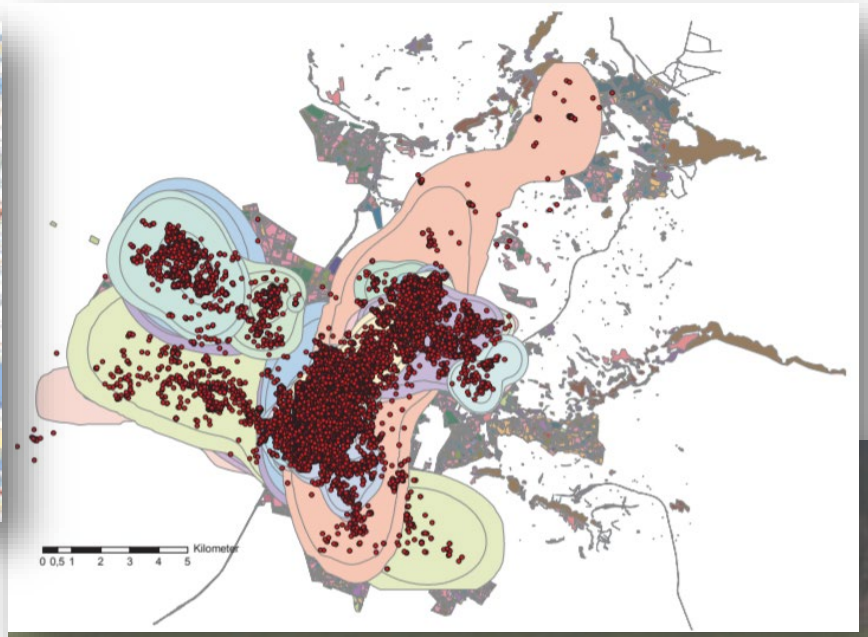

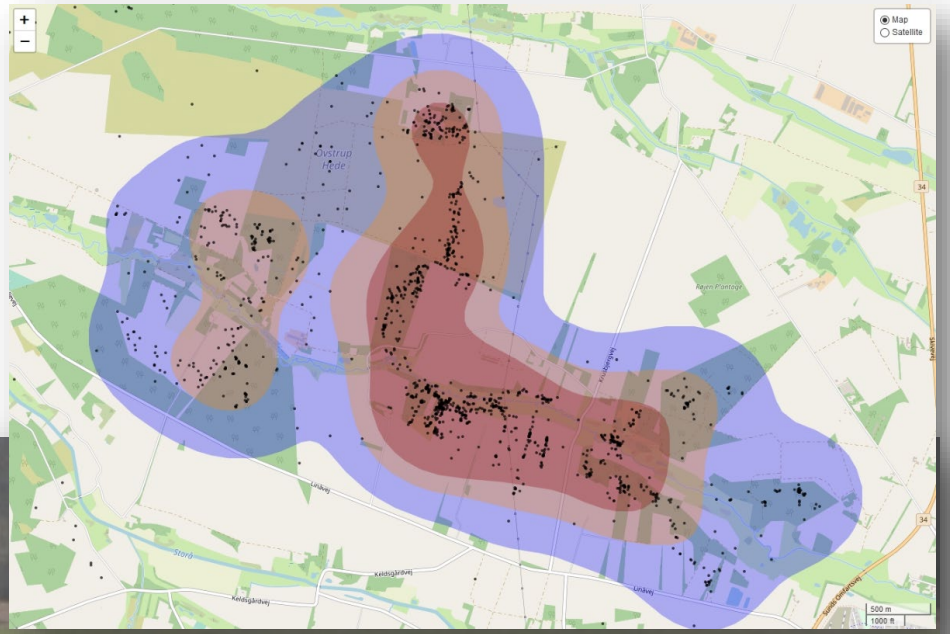
AARHUS
UNIVERSITET
INSTITUT FOR BIOSCIENCE

10. JUNI 2019 | NIELS KANSTRUP
ADJUNGERET LEKTOR

KRONDYR–ALTID I BEVÆGELSE

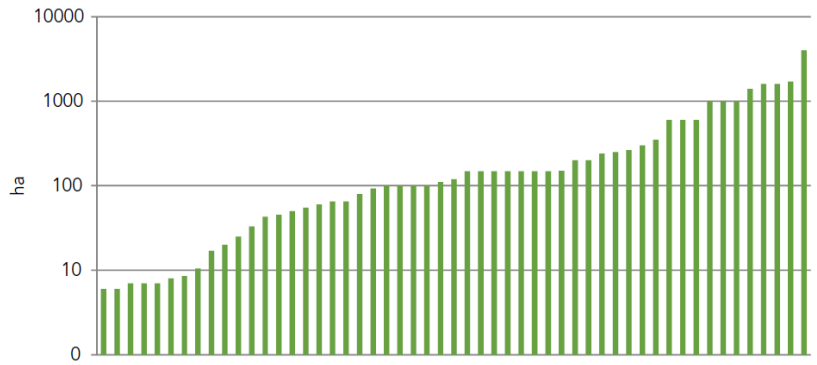
FÆLLES PROBLEMER = FÆLLES LØSNINGER?

Mange grundejere om at dele fordele og ulemper +

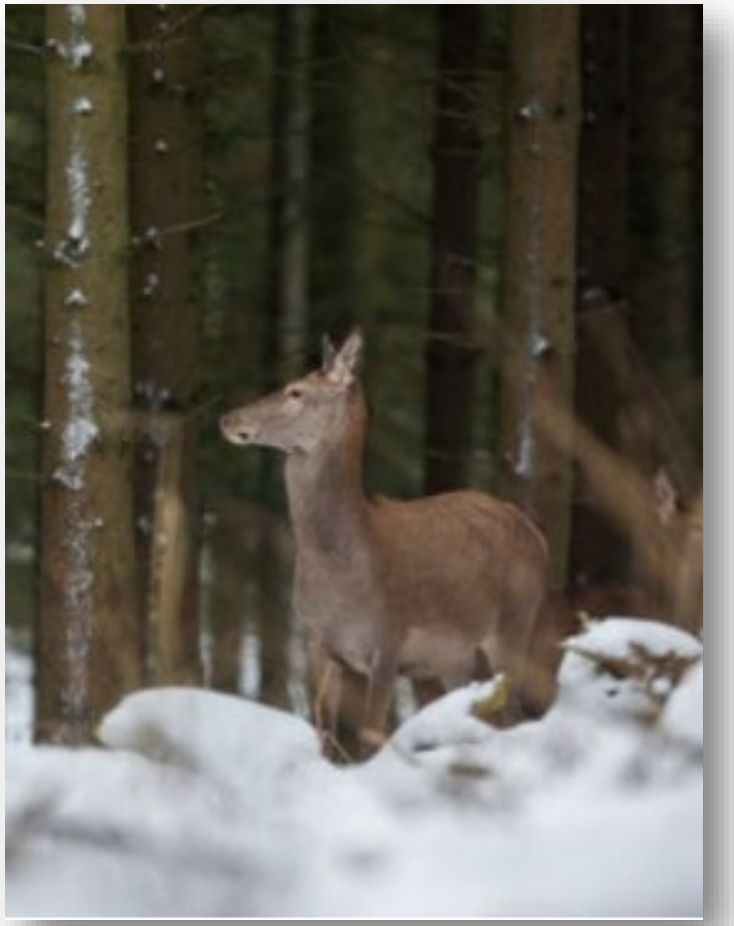
Mange forskellige målsætninger +

Mangelfuld viden +

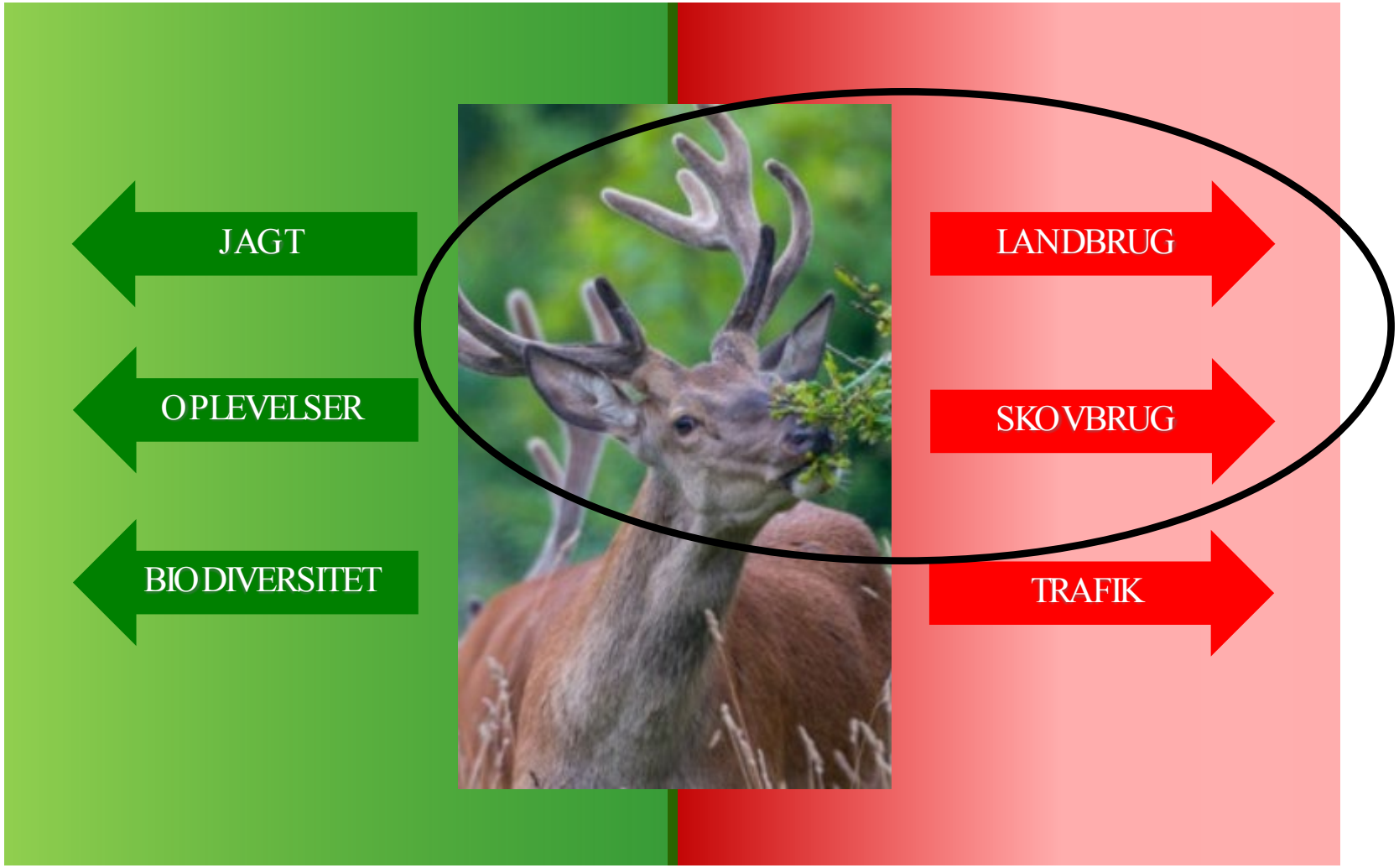
= Konflikternes holdeplads.

Figur 2. Størrelsen af jagtreviret, hvor 53 krondyr er nedlagt. Størrelsen angivet fra mindste til største på logaritmisk y-akse.

KONFERENCENS OMDREJNINGSPUNKT

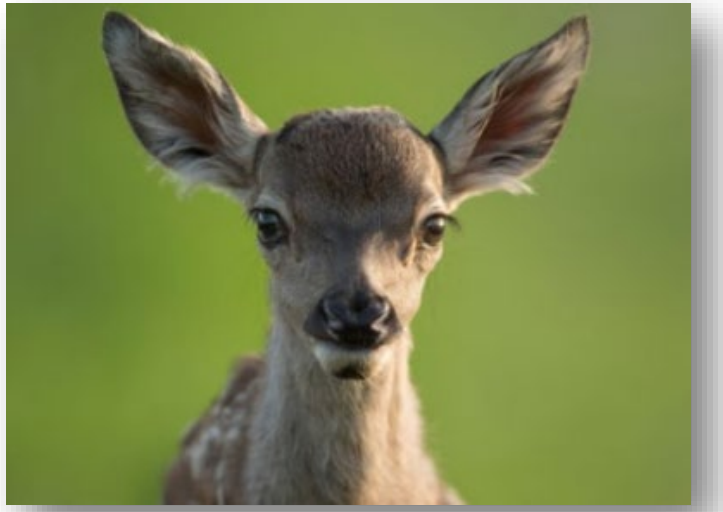

FORMÅL

At **samle, formidle og analysere viden** om kronvildts lokale udbredelse, habitatvalg, adfærd og tilpasningsevne.

At **sætte dette i kontekst** med forvaltningen på konkrete ejendomme, hvor der er iværksat **virkemidler til at mindske betydningen af skader på jordbruget, herunder igennem dialog med nabodistrikter og ved forvaltning på tværs af ejendomsgrænser** .

At **fremlægge ideer til strategier og konkrete forvaltningsværktøjer** til at fremme både vildt- og jordbrugsinteresser.

AARHUS
UNIVERSITET

Bundesforst

GEORG-AUGUST-UNIVERSITÄT GÖTTINGEN

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DRESDEN

Institut für Wildbiologie Göttingen, Dresden e.V.

How do red deer adapt its behavior to hunting regimes:

Experiences from Germany

Red deer…

- ⇨ needs huge habitats?
- ⇨ is living in the forest?
- ⇨ is preferably browsing and barking young trees?
- ⇨ is shy and active only during the night?
- ⇨ is hardly to be influenced concerning ist behavior?

The common misunderstandings concerning Red deer !

Red deer…

… is in fact able to adapt its behavior by far concerning…

- ⇨ habitat selection
- ⇨ habitat utilization
- ⇨ activity periods

Red deer´s behavior…

…may be influenced by

- habitat managment
- hunting regime

This has consequences concerning

⇨ regulation of habitat utilization

⇨ avoidance of forest damages

Results based on …

Extensive studies from:

Schleswig-Holstein

Kellerwald – Edersee national park

Colbitz-Letzlinger Heide

Grafenwöhr military training area

Grafenwöhr Red deer project…

… operated since 2008

<u>Goals:</u>

⇨ development of a Red deer management concept

- forestry, military activities and nature conservation
- hunting strategies
- management of habitat use by deer
- management of open landscapes

Habitat utilization

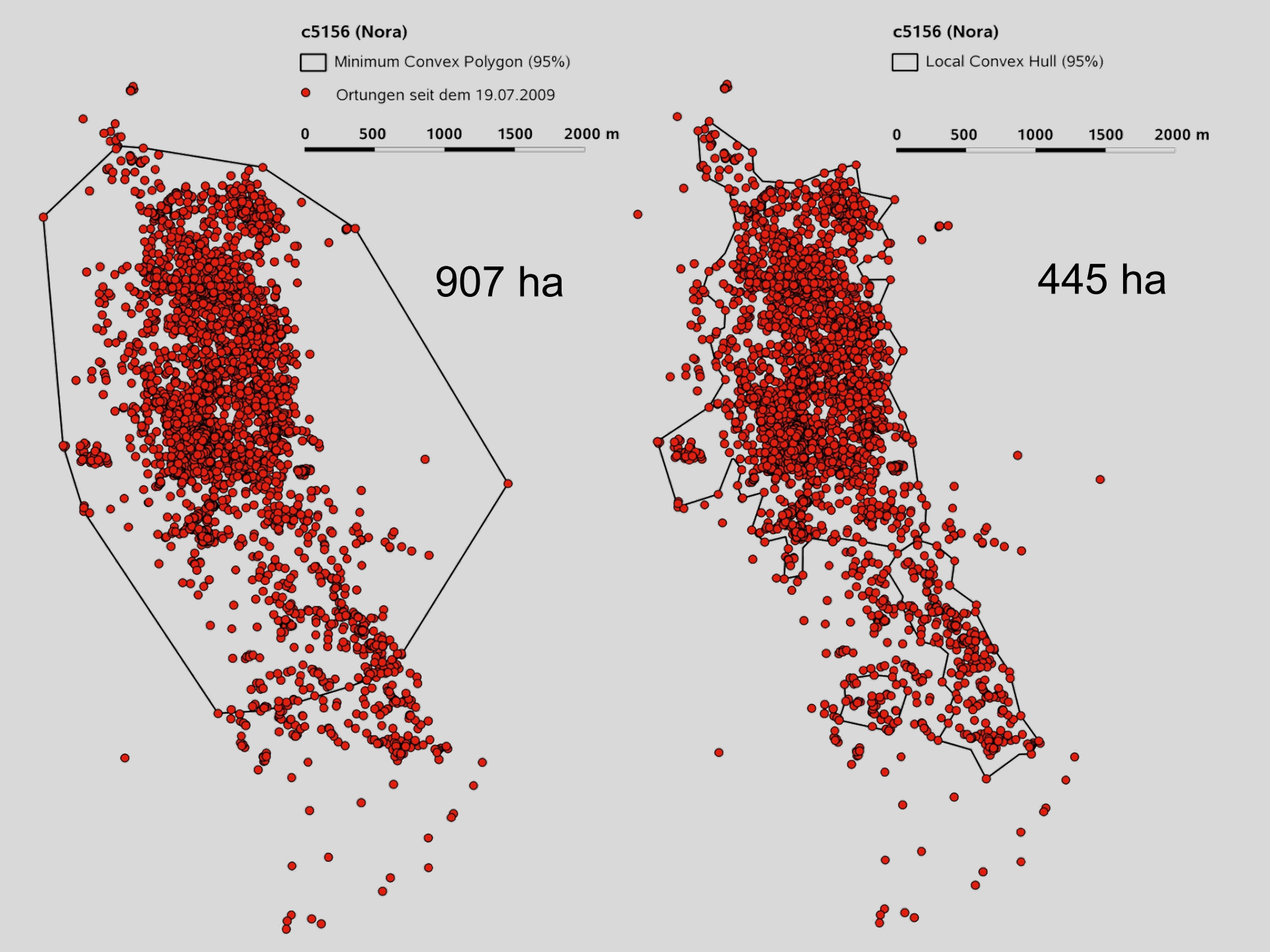
Home ranges

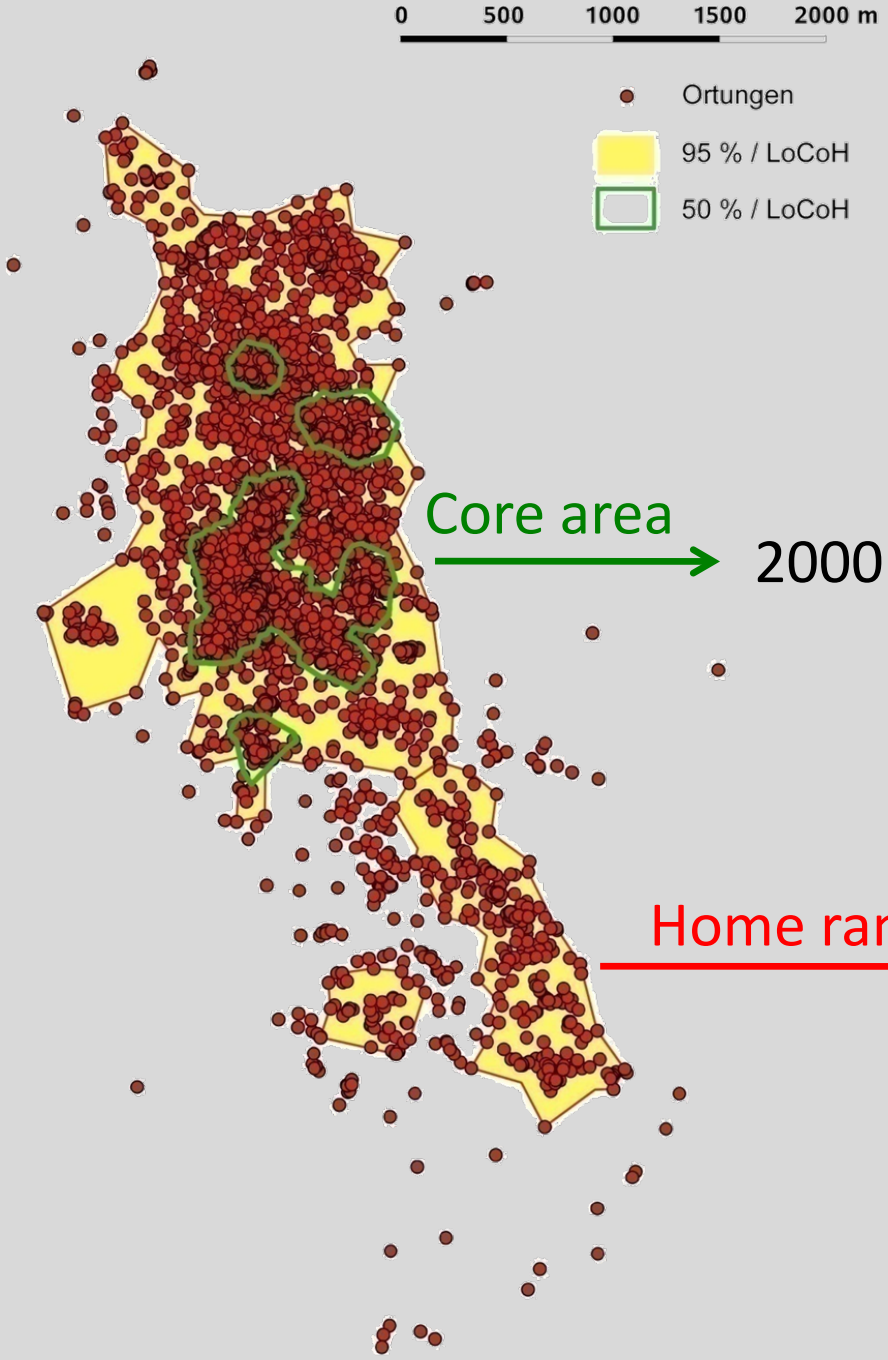
Home range

= area regularily used by an individual during a certain time span, e.g. one year or a certain season

⇨ refernce period: 12 months

c5156 (Nora)
Minimum Convex Polygon (95%)
Ortungen seit dem 19.07.2009
0 500 1000 1500 2000 m
907 ha
c5156 (Nora)
Local Convex Hull (95%)
0 500 1000 1500 2000 m
445 ha

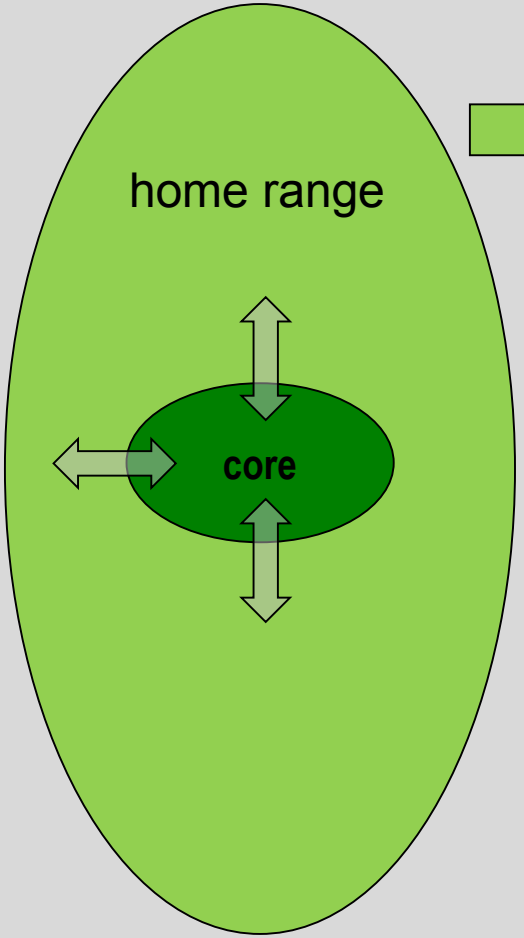
Core area → 2000 positions

Home range →

Ortungen	HR (ha)
10%	4
20%	16
30%	32
40%	51
50%	**82**
60%	114
70%	175
80%	242
85%	277
90%	365
95%	**445**
100%	822

(total: ca. 4000 positions)

Yearly home ranges – Grafenwöhr

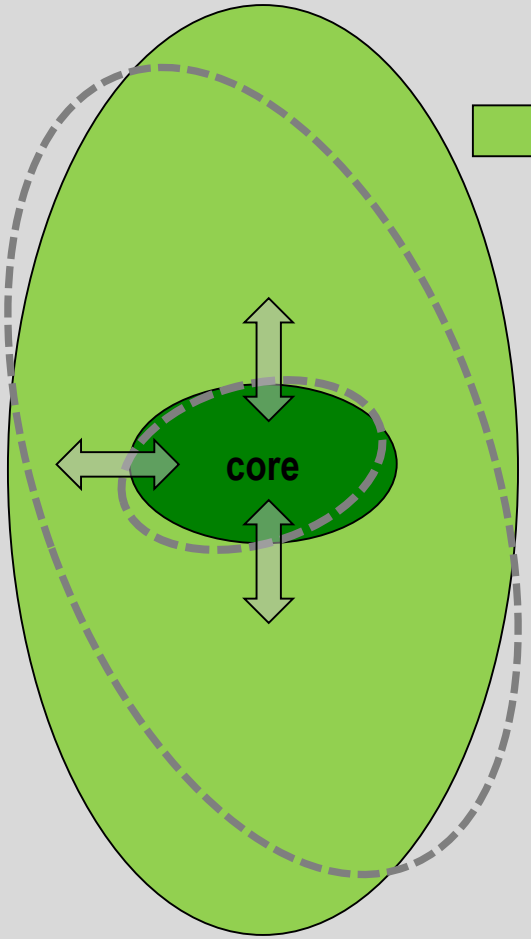
95%

F: 88 – 445 ha (ø 213 ha)
M: 302 – 1363 ha (ø 716 ha)

50%

F: 15 – 82 ha (ø 34 ha)
M: 20 – 186 ha (ø 75 ha)

How constant are home ranges?

Overlapping from year to year:

females 88%
stags 75%

females 74%
stags 53%

females → stability of area
stags → guidance by capabilities

Habitat utilization

Consequences:

1. highly concentrated habitat utilization:
   - not evenly distributed
   - concentrative influence on vegetation
2. no linear correlation between forest damages and abundance/population density
3. influence on vegetation (including forest damages)
   - determined mainly by the very „local density“, not the total population density

Foto: Gross

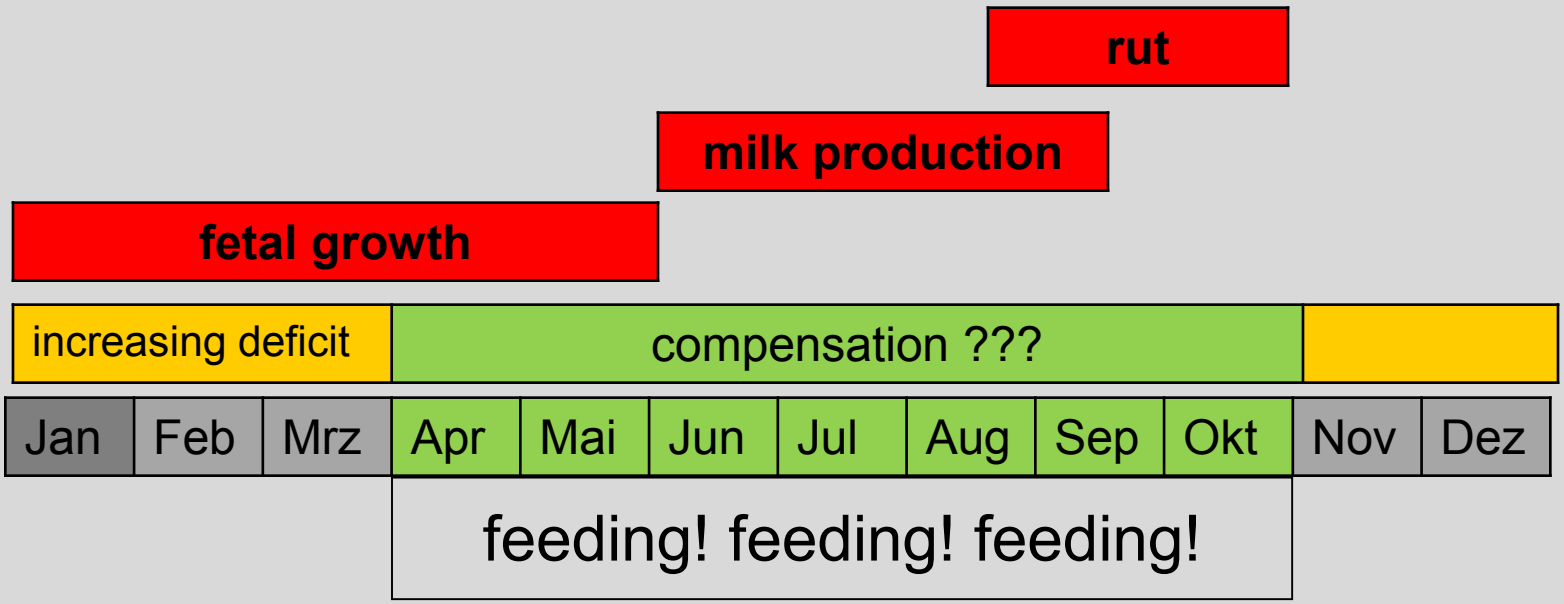
Utilization of vegetation

Feeding- but when?

Problem: yearly energy balance

energy uptake ⟺ **energy „consumption“**

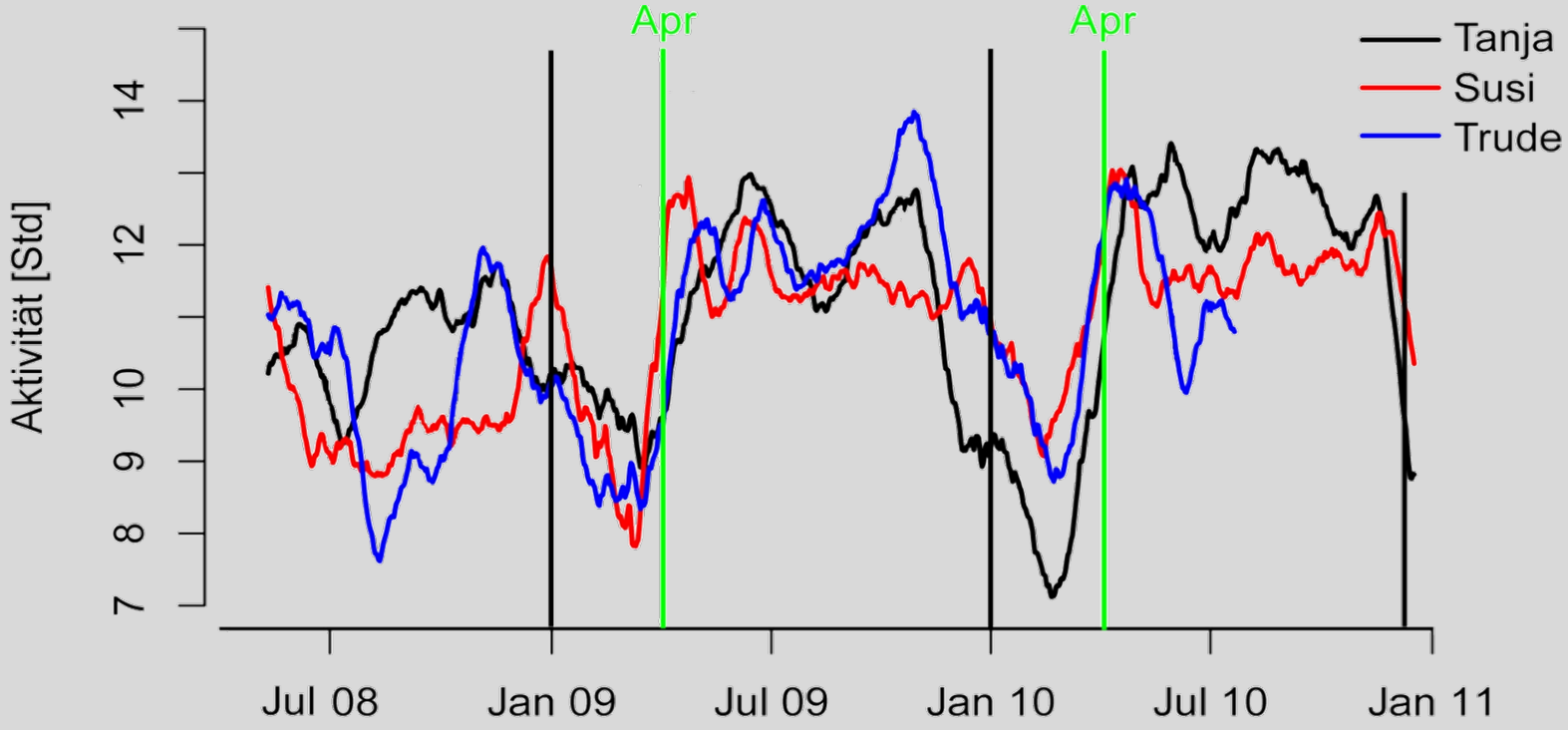

Feeding – but when?

→ increasing activity in April (vegetation period)

→ High activity in April / Mai / Juni

→ intensive utilisation of open landscape!

Vegetation utilization

Most important question:

→ **WHERE** and **WHEN** feeding is possible?

= local food avilability!

⇨ in open land?

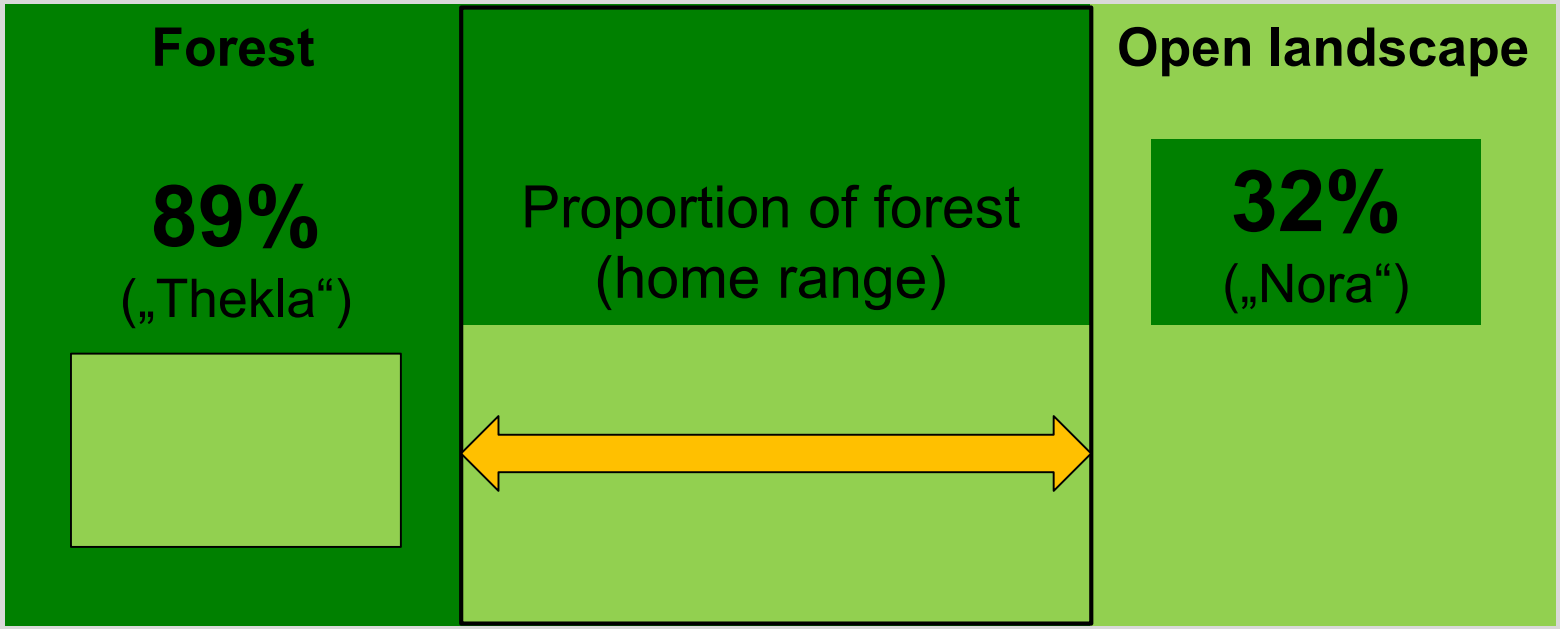
or

⇨ in the forest?

Foto: H. v. Blum

Individual habitat choice

→ **very constant patterns of females**

→ no clear preferences of stags

Foto: H. v. Blum

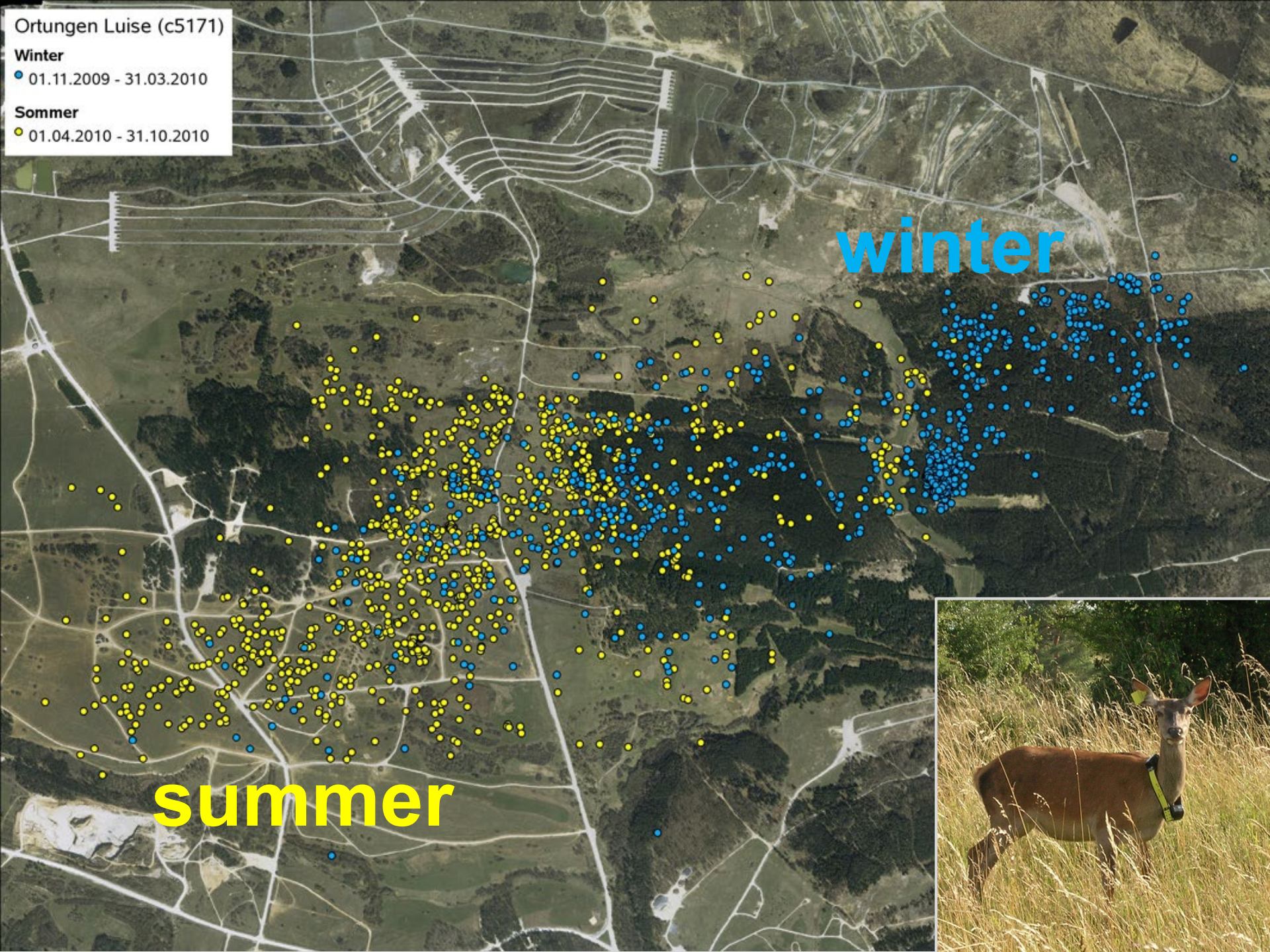
Woods

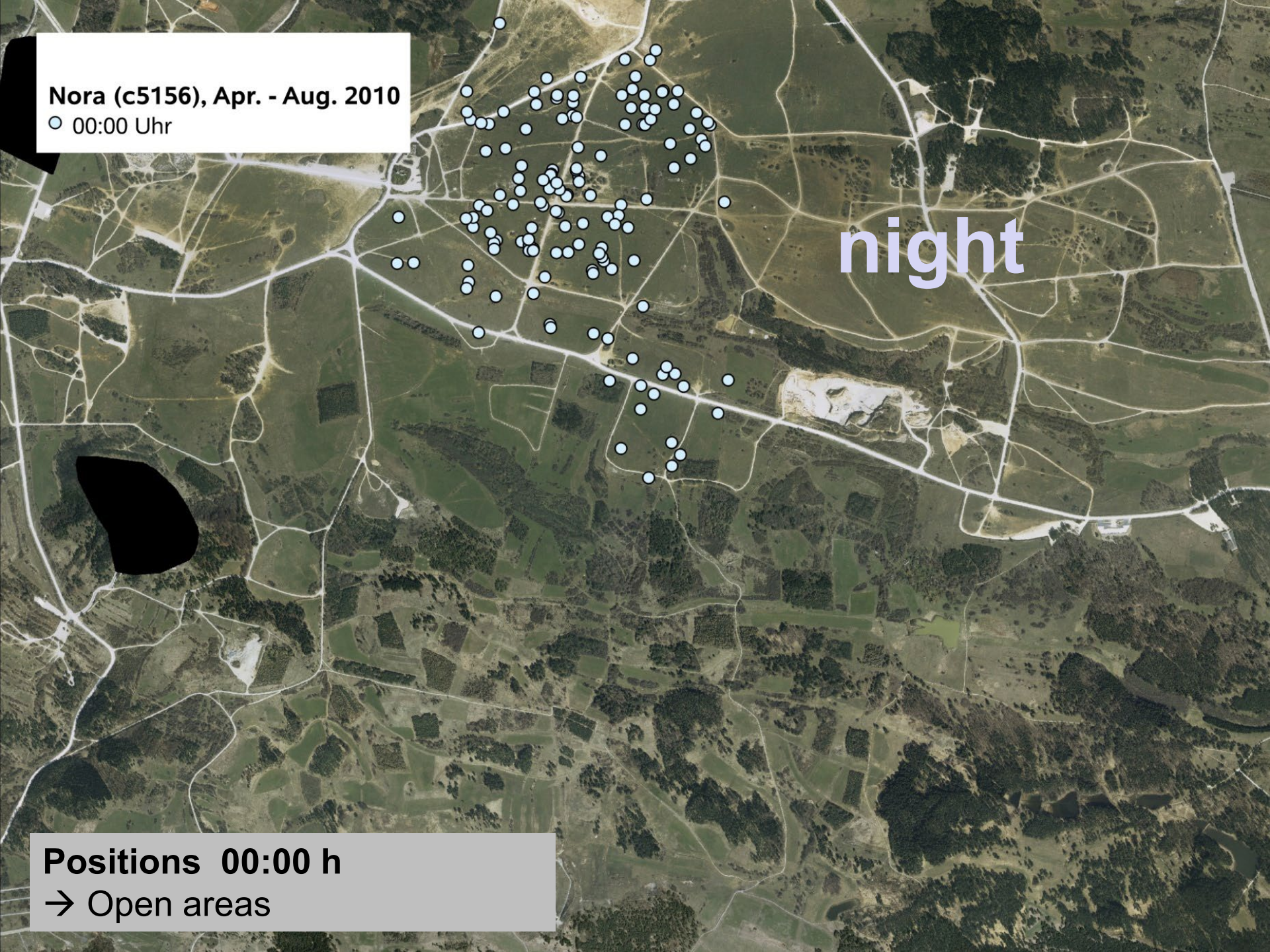
Woodland is needed for…

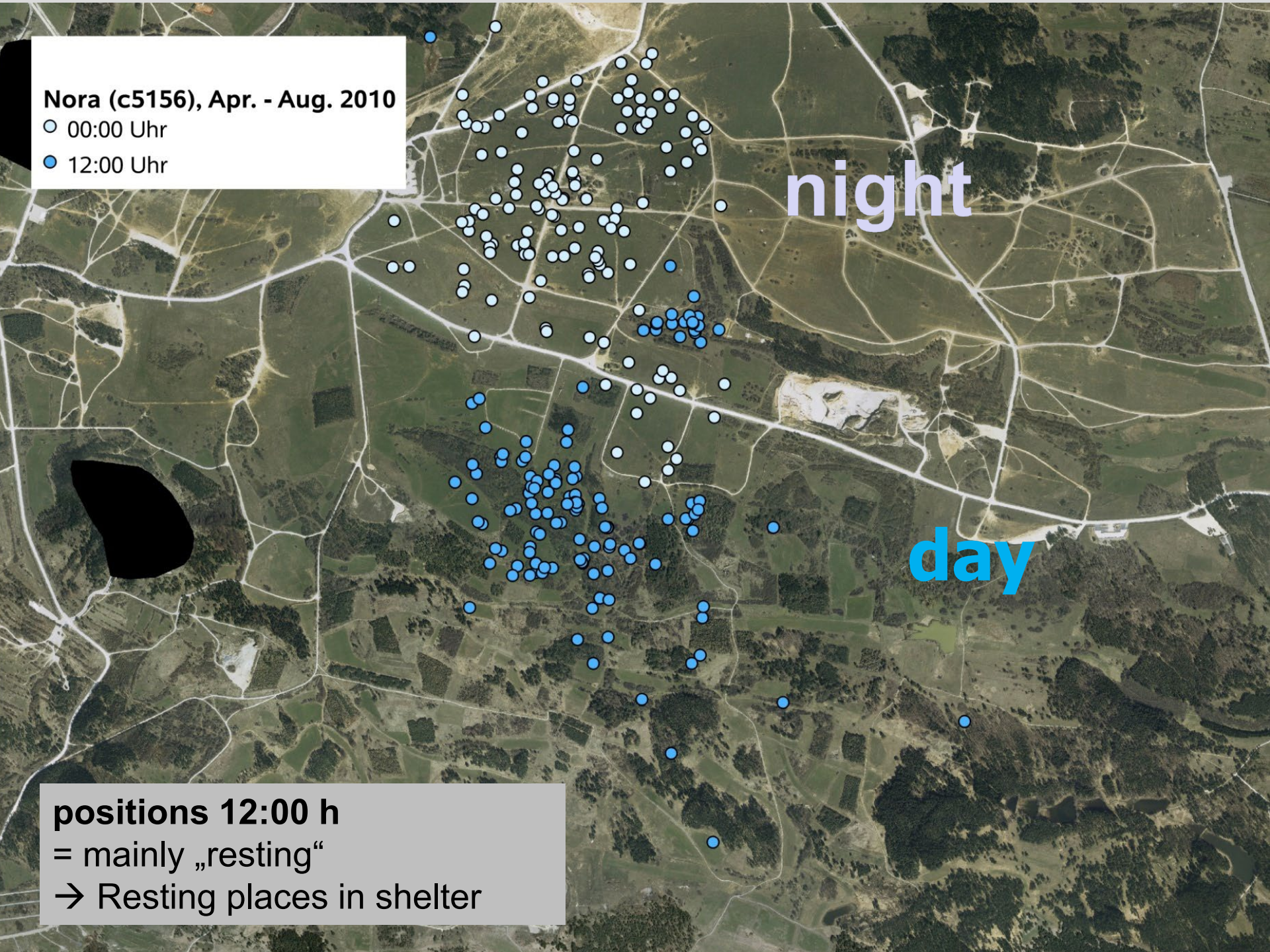
- saisonal refuges (summer/winter)
  (how attractive is the open land)

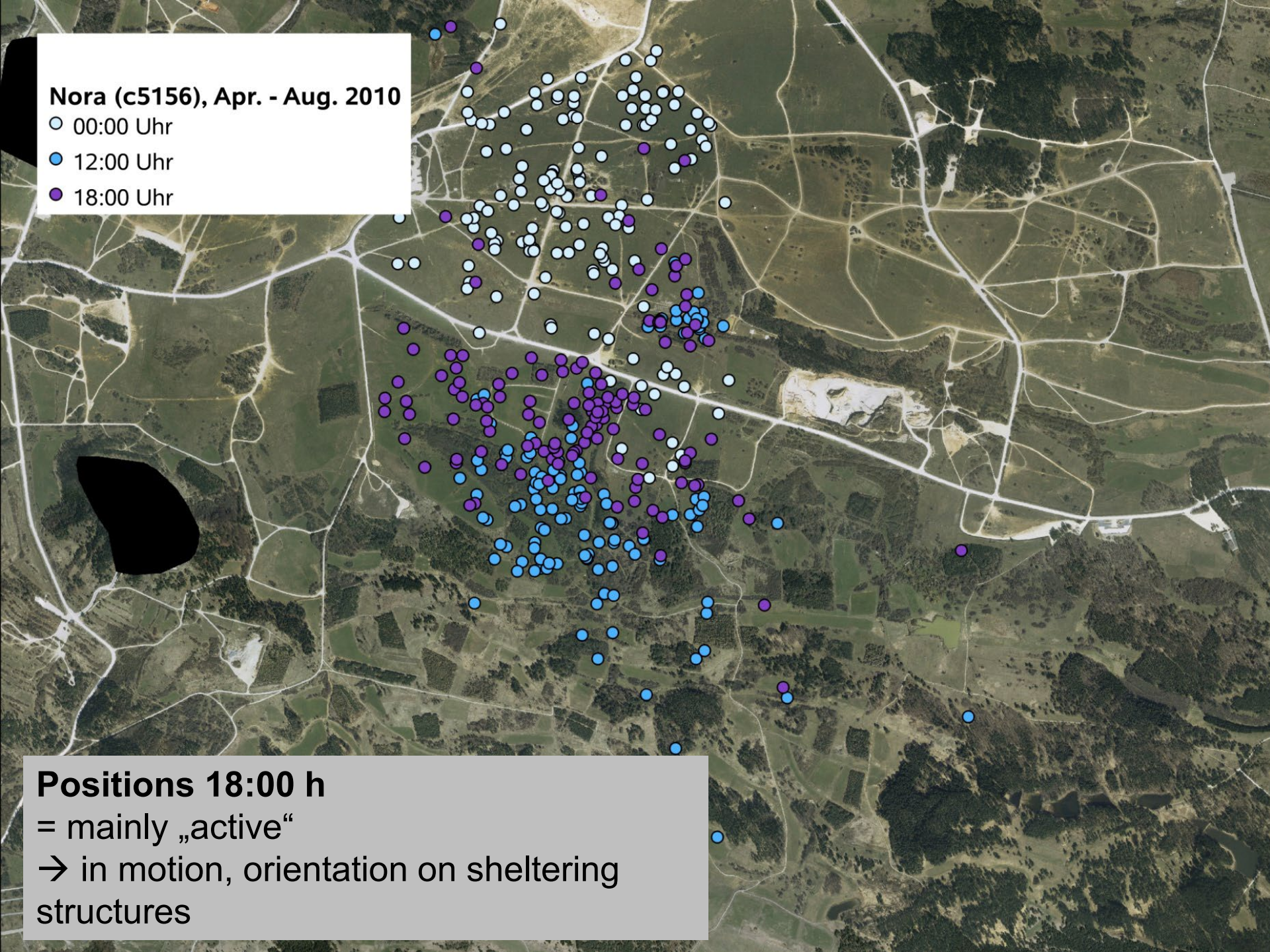
or

- relaxation places (day/night)

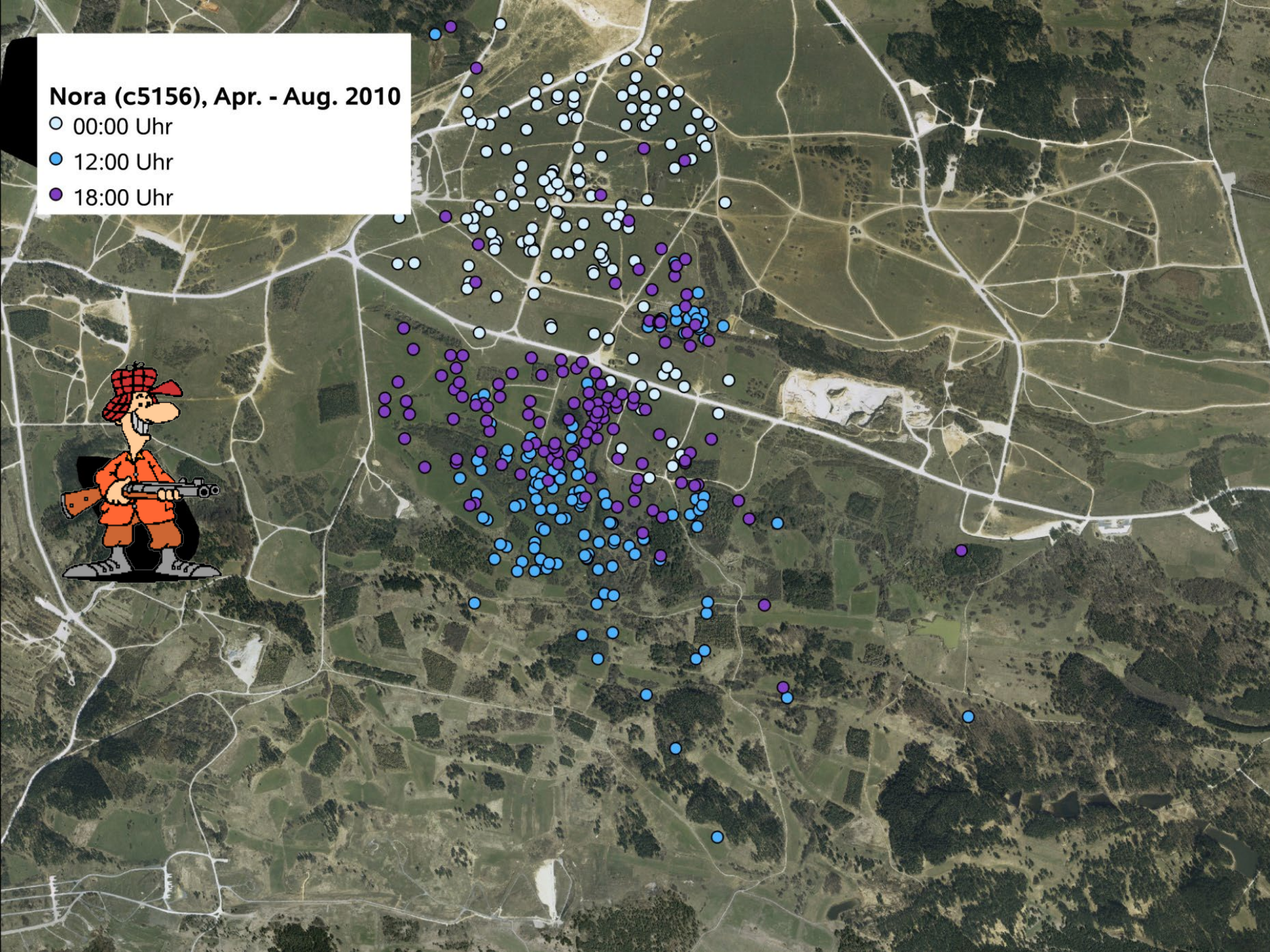

Ortungen Luise (c5171)
Winter
01.11.2009 - 31.03.2010
Sommer
01.04.2010 - 31.10.2010
winter
summer

Nora (c5156), Apr. - Aug. 2010
00:00 Uhr
night
Positions 00:00 h
→ Open areas

Nora (c5156), Apr. - Aug. 2010
00:00 Uhr
12:00 Uhr
night
day
positions 12:00 h
= mainly „resting“
→ Resting places in shelter

Positions 18:00 h
= mainly „active“
→ in motion, orientation on sheltering structures

Nora (c5156), Apr. - Aug. 2010
00:00 Uhr
12:00 Uhr
18:00 Uhr

Management

(habitat utilization and sociology)

Institut für Wildbiologie Göttingen, Dresden e.V.

Management

Ansatzpunkte / Stellgrößen beim Rothirsch:

- **Habitat selection**: „push“ und „pull“
  ⇨ hunting pressure
  ⇨ amenity + availability
- **Local densities**
  ⇨ guidance / zonal structure of habitat
  ⇨ zonal structure of hunting bags
- **Safety**: positive or negative experiences
  ⇨ hunting strategy (area focused hunting!)

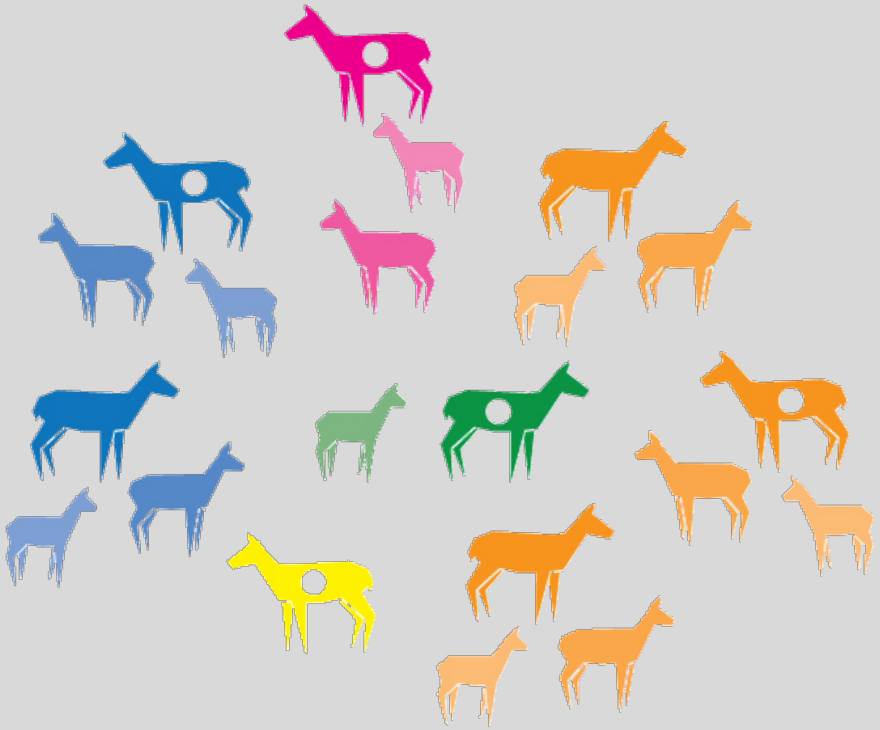

Foto: H. v. Blum

Habitat selection / social behavior

female population = **different**

1. social groups

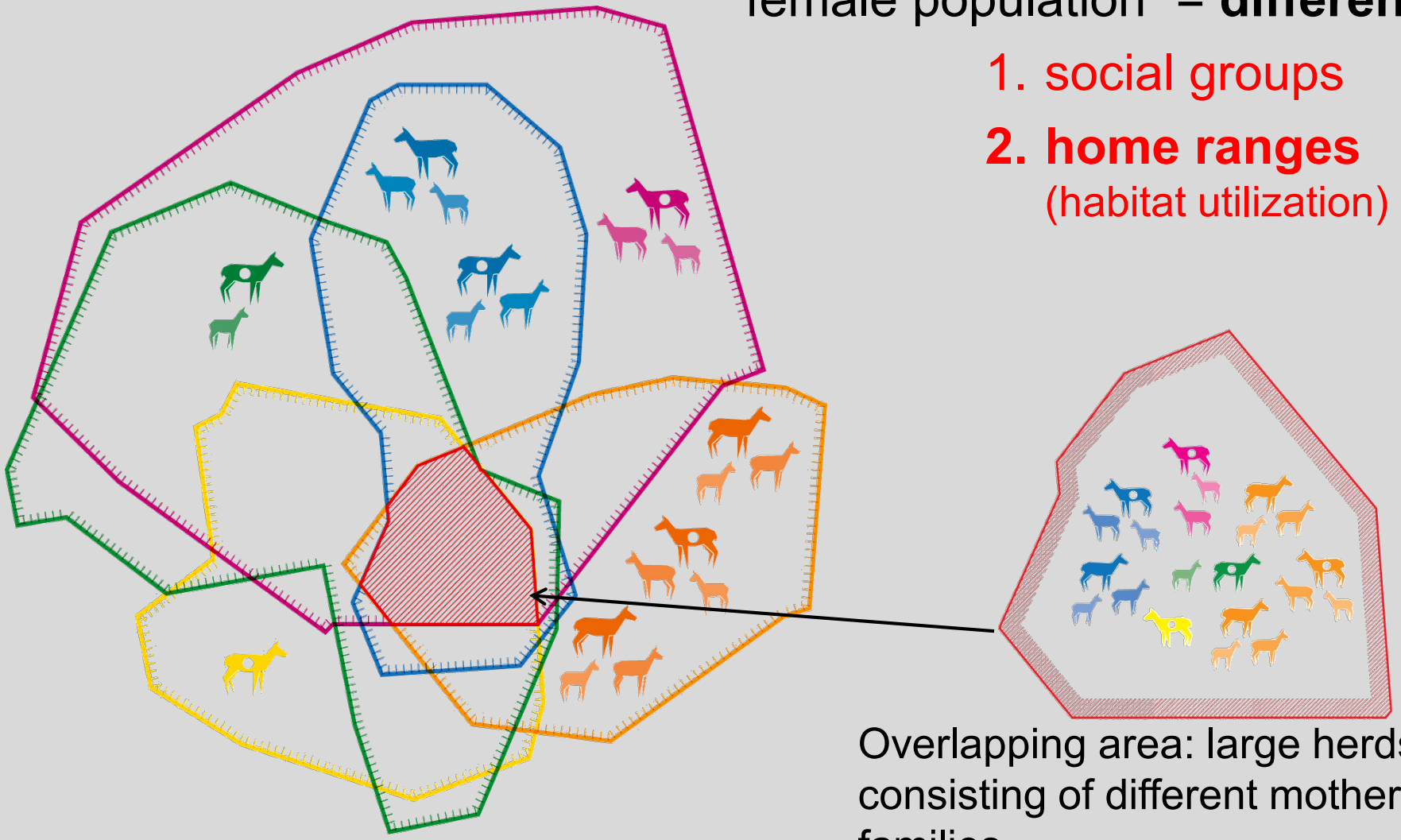
Femele Red deer population is NOT a homogeneous group !

Institut für Wildbiologie Göttingen, Dresden e.V.

Habitat selection / social behavior

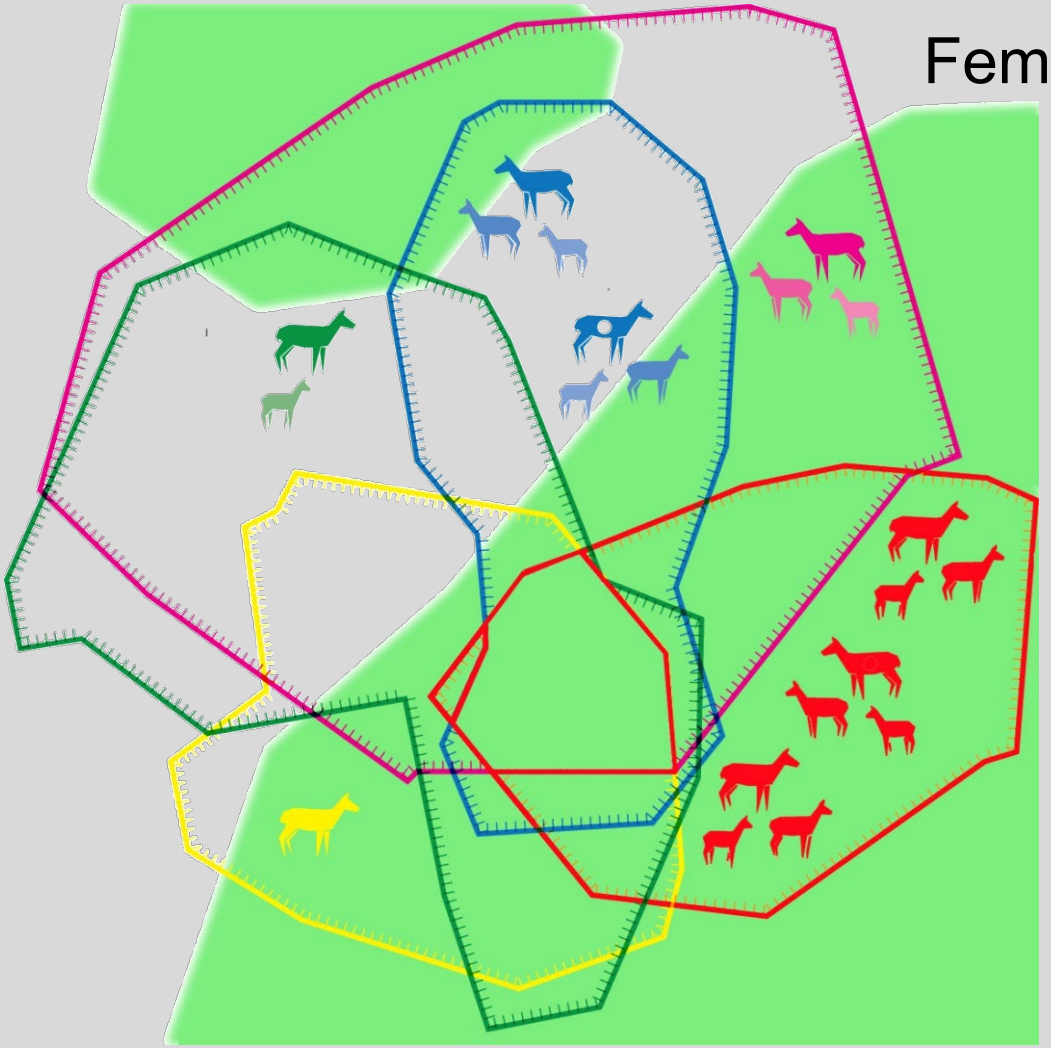
female population = **different**

1. social groups
2. **home ranges**
   (habitat utilization)

Overlapping area: large herds consisting of different mother families.

Habitat selection / social behavior

Female population=different

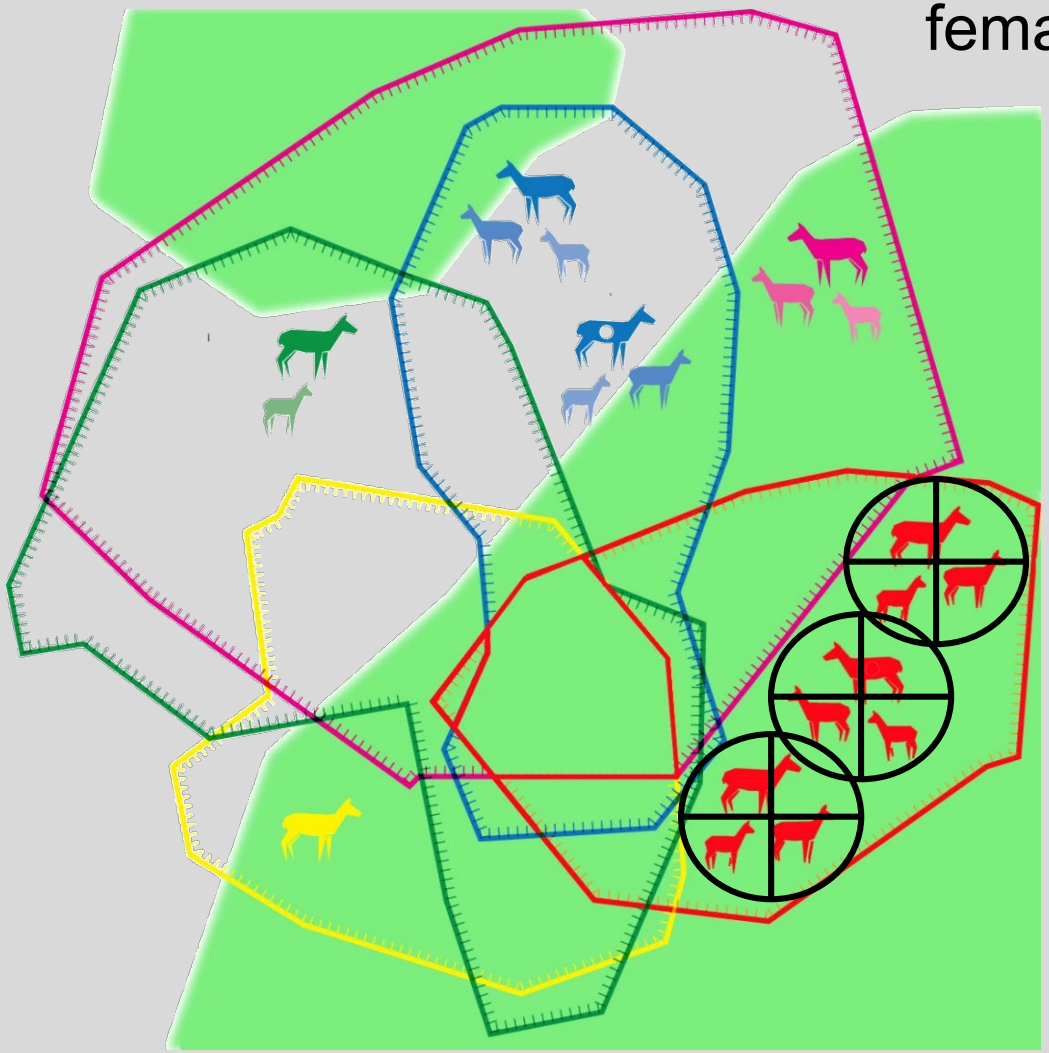
1. social groups
2. home ranges
3. **habitat utilization**
   (individual patterns)

=

different effects on vegetation between different female groups!

Institut für Wildbiologie Göttingen, Dresden e.V.

Habitat selection / social behavior

female population = different

1. social groups
2. home ranges
3. habitat utilization
4. **vegetation damages**

<u>Concentration of hunting influences:</u>

→ variety of habitat utilization patterns

→ **directly** the intensity of feeding and thus damages

Institut für Wildbiologie Göttingen, Dresden e.V.

Habitat utilization ⇔ hunting

For Red deer traditional approaches should be reconsidered:

If hunting is evenly distributed over an huge area, the number of animals shot has NO direct influence on damages in the forest

➔ „shotgun approach“ = effectless!

Instead of that:

➔ focussing hunting activities!

Important: regionally (small scaled) adapted hunting concepts

➔ Where? When ? Which strategy ?

Institut für Wildbiologie Göttingen, Dresden e.V.

Management

Influencing habitat utilization:

- **habitat availability**

  = to be utilized without danger

  ✓ hunting strategies (area focused hunting) and reduction of hunting season (e.g. August to December)

- **Habitat amenity**

  = supply with attractive food resources

  ✓ Structural multiplicity of the habitat (even forest habitats)

Bundesforst

GEORG-AUGUST-UNIVERSITÄT GÖTTINGEN

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DRESDEN

Institut für Wildbiologie Göttingen, Dresden e.V.

M. Meißner / H. Reinecke / S. Herzog

Vom Wald ins Offenland –

Der Rothirsch auf dem Truppenübungsplatz Grafenwöhr

- Raum-Zeit-Verhalten
- Lebensraumnutzung
- Management

⇨ 152 Seiten, Hardcover, zahlreiche Bilder und Grafiken

Bezug: www.grube.de
oder über den Buchhandel

Thank you very much for your attention !

Bundesforst

GEORG-AUGUST-UNIVERSITÄT GÖTTINGEN

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DRESDEN

Institut für Wildbiologie Göttingen, Dresden e.V.

M. Meißner / H. Reinecke / S. Herzog

Vom Wald ins Offenland –

Der Rothirsch auf dem Truppenübungsplatz Grafenwöhr

- Raum-Zeit-Verhalten
- Lebensraumnutzung
- Management

⇨ 152 Seiten, Hardcover, zahlreiche Bilder und Grafiken

Bezug: www.grube.de
oder über den Buchhandel

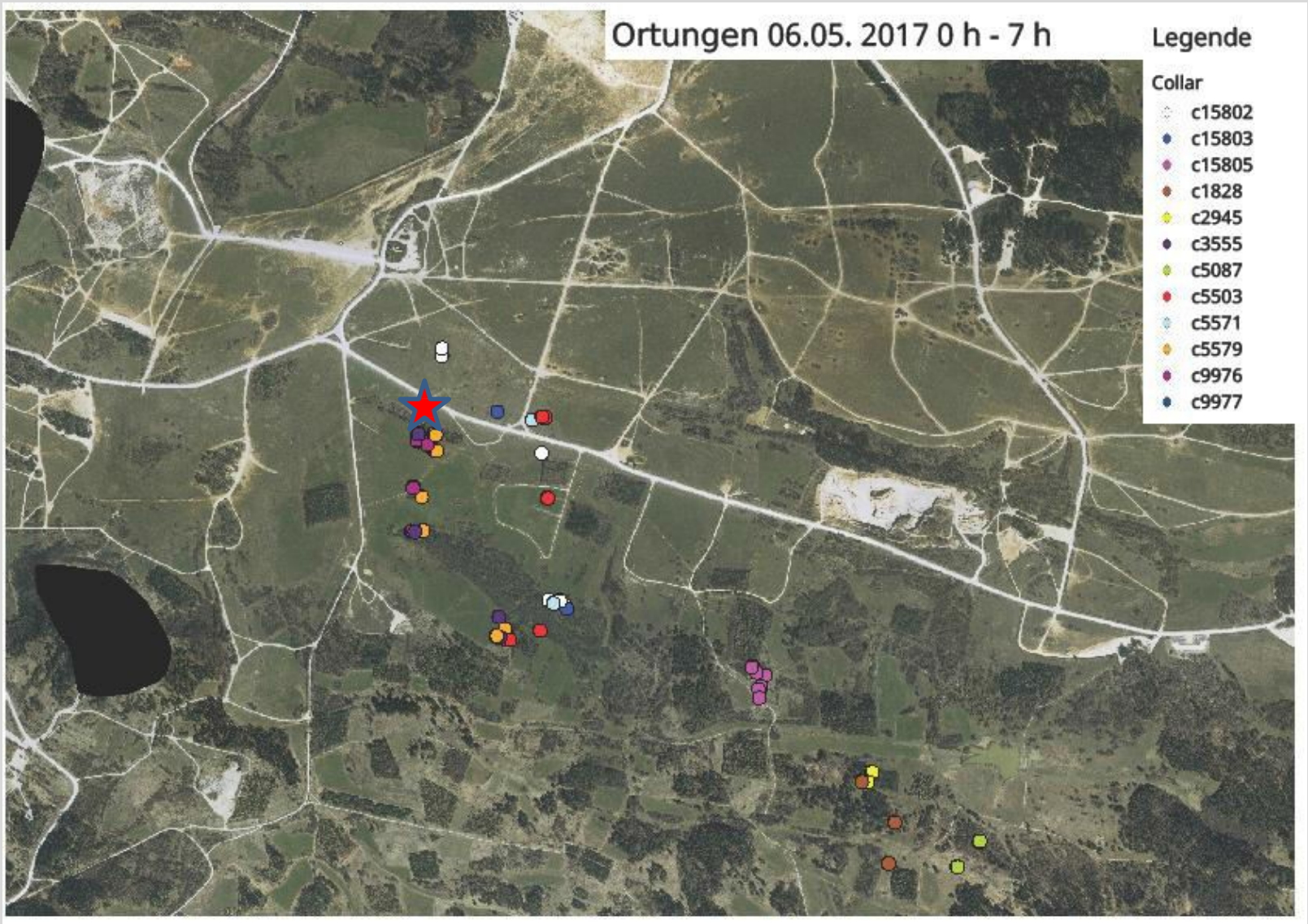

08.05.2017

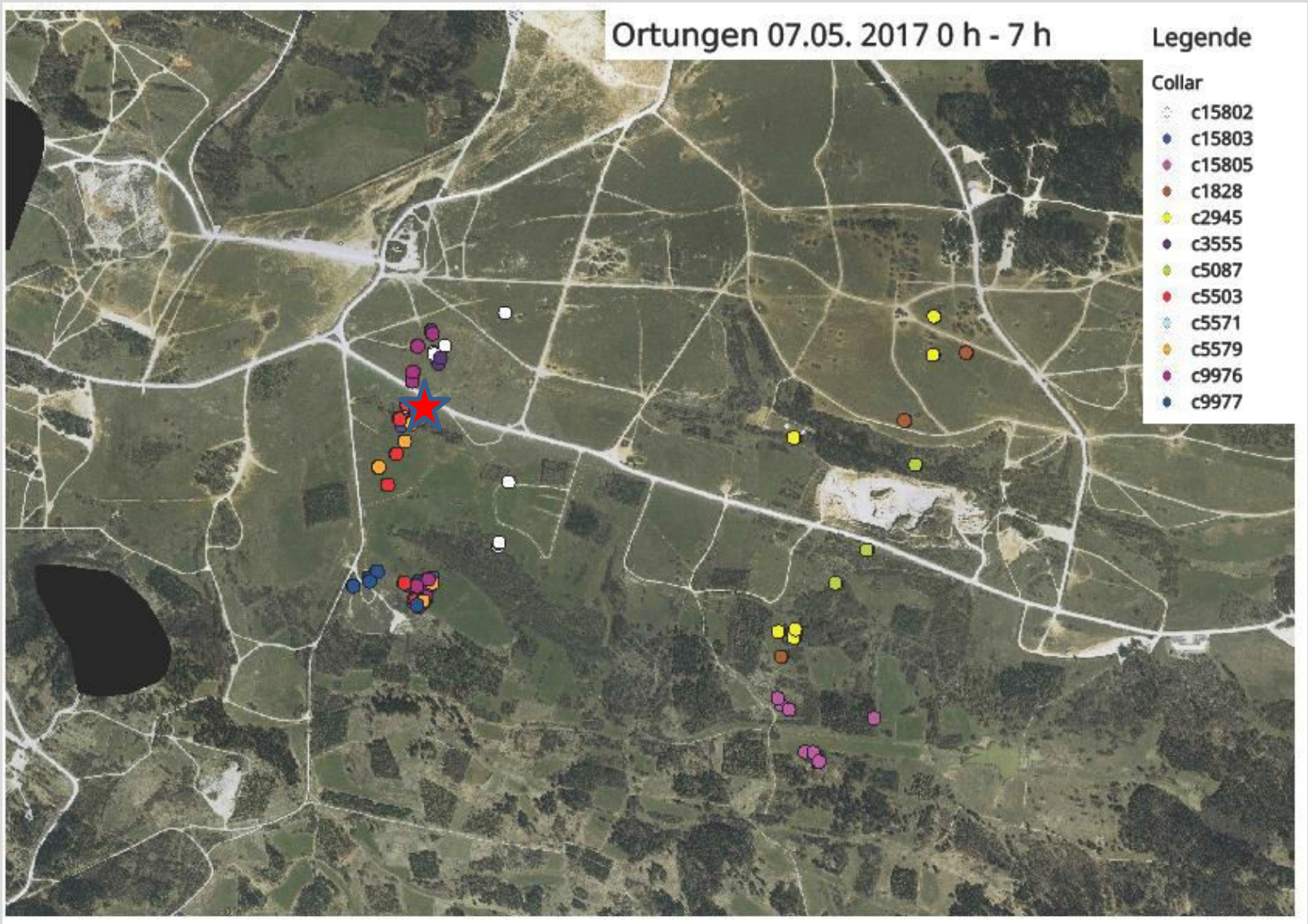
Morgens: frischer, nicht vollständig verwerteter Riss im Zentrum der JSG besenderter Tiere

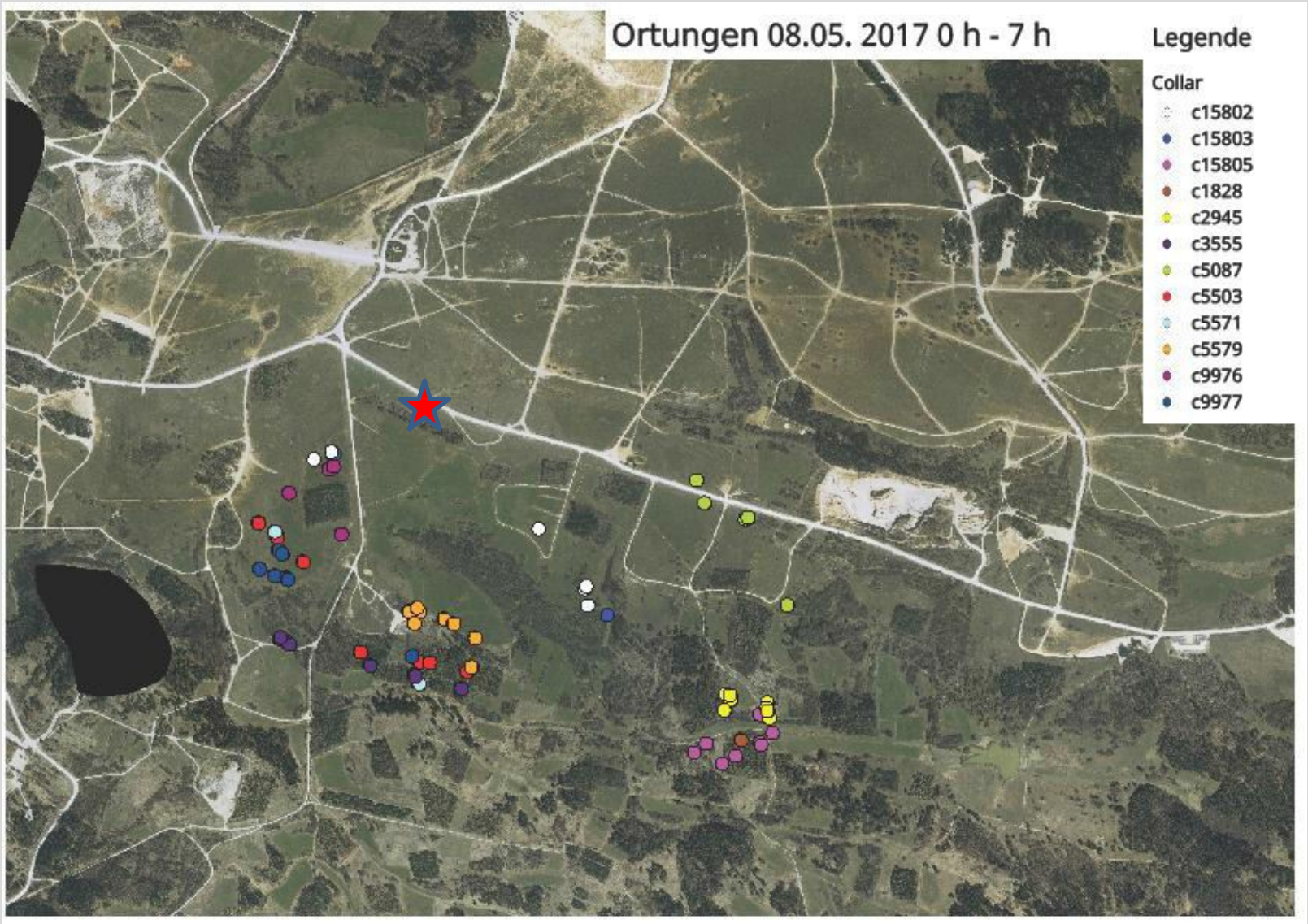
Erste Reaktionen

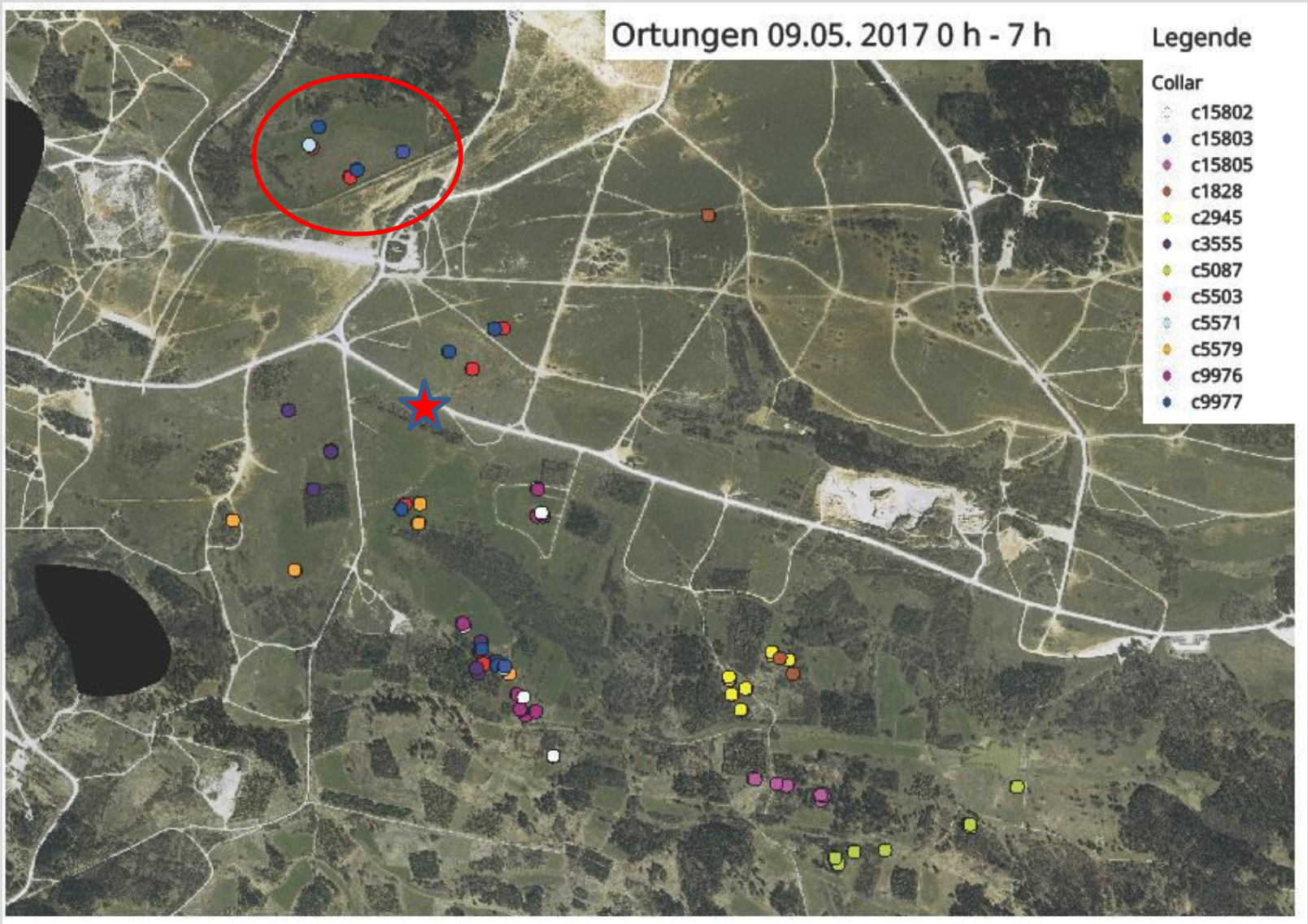
Erste Reaktionen

Erste Reaktionen

Erste Reaktionen

Red Deer Management in Germany

challenge for profitable agriculture and forestry

Moritz Franz-Gerstein
Løvenholm Gods, 12.06.2019

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Deutsche Wildtier Stiftung

A voice for nature and wildlife

Private charitable foundation at 3 locations:

- Headquarter in Hamburg
- nature education in Berlin
- Klepelshagen estate in southeast Mecklenburg-Vorpommern with organic farming

- Yearly budget of about 5 Mio €
- Around 35 employees in the charity sector

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Deutsche Wildtier Stiftung

1. pillar

Save species from extinction

2. pillar

Create habitats

3. pillar

Solve human – wildlife conflicts

4. pillar

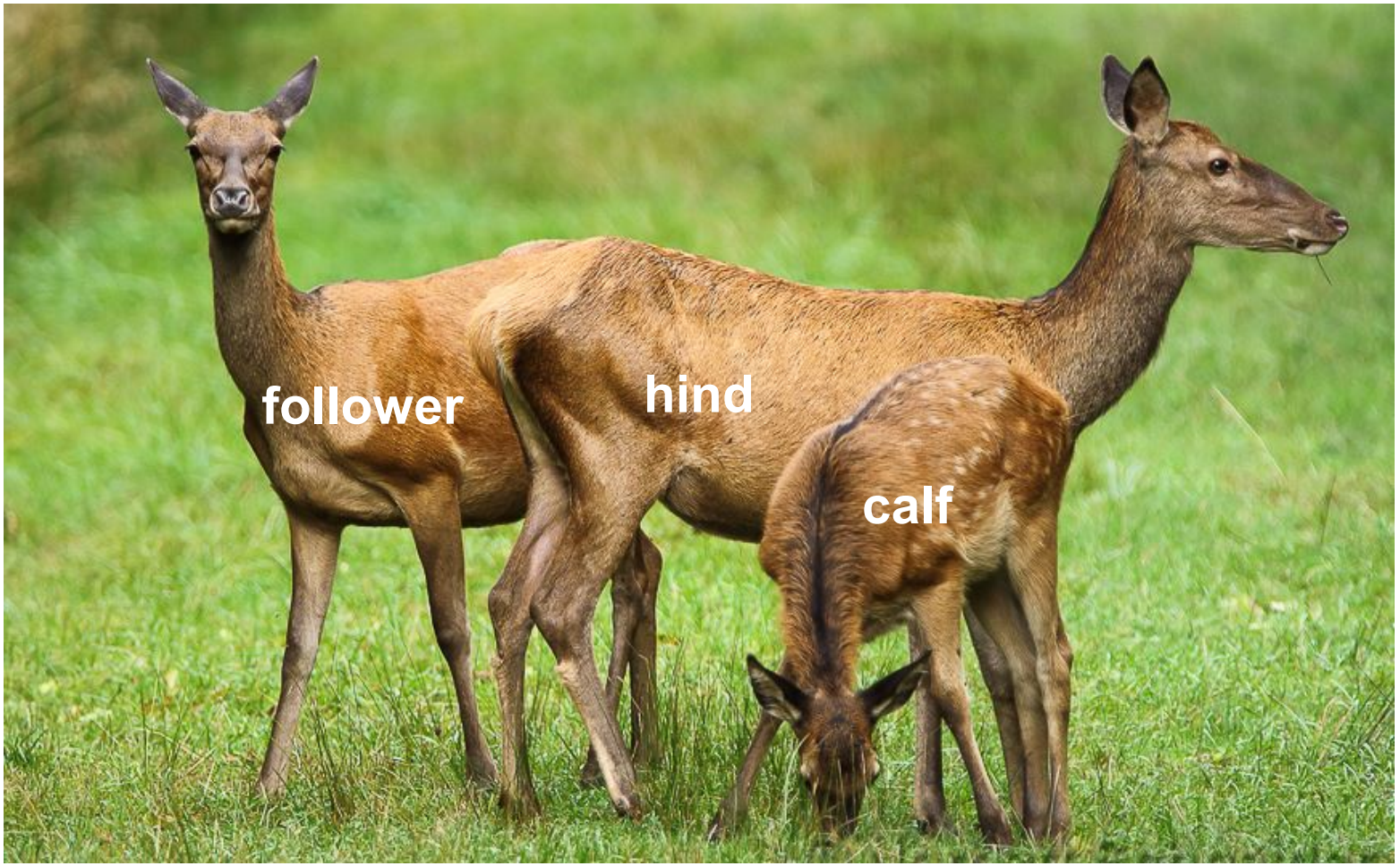
Inspire people for nature and wildlife

DEUTSCHE WILDTIER STIFTUNG

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

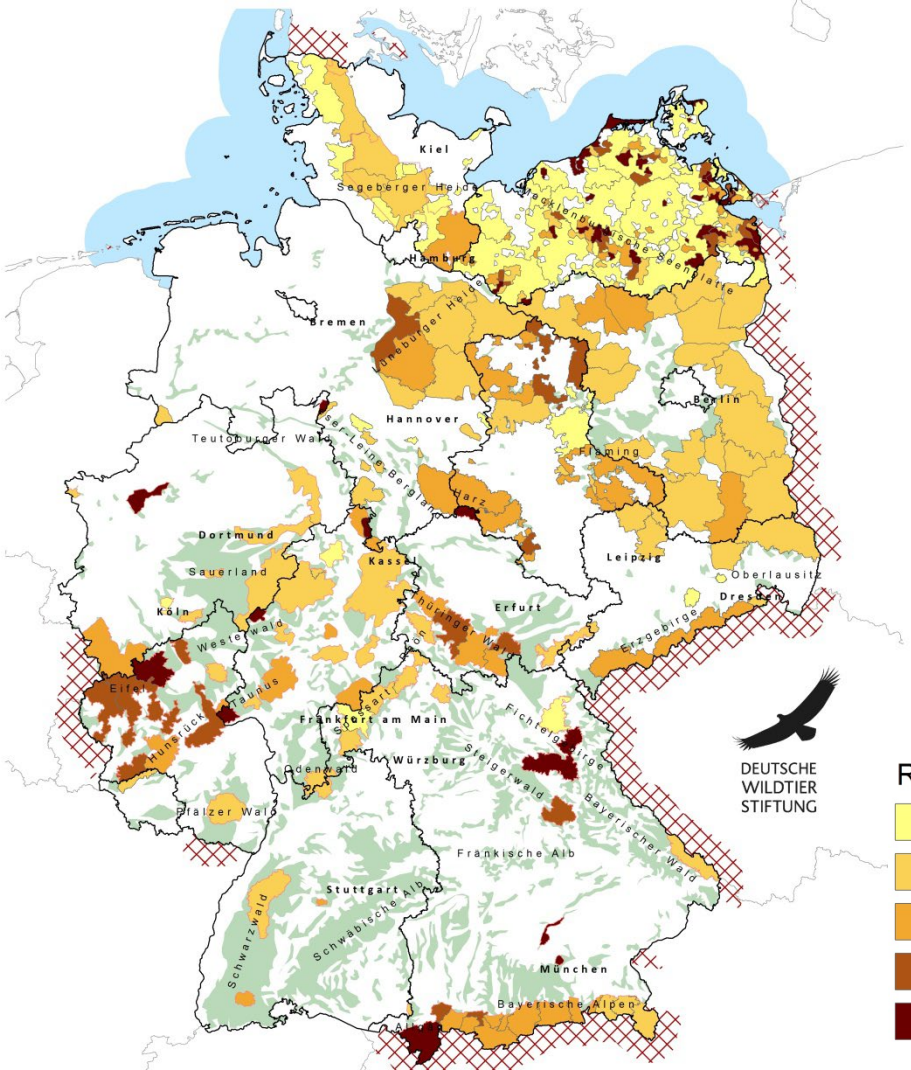
DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

No Go Areas for the Red Deer

We demand: Freedom for the Red Deer

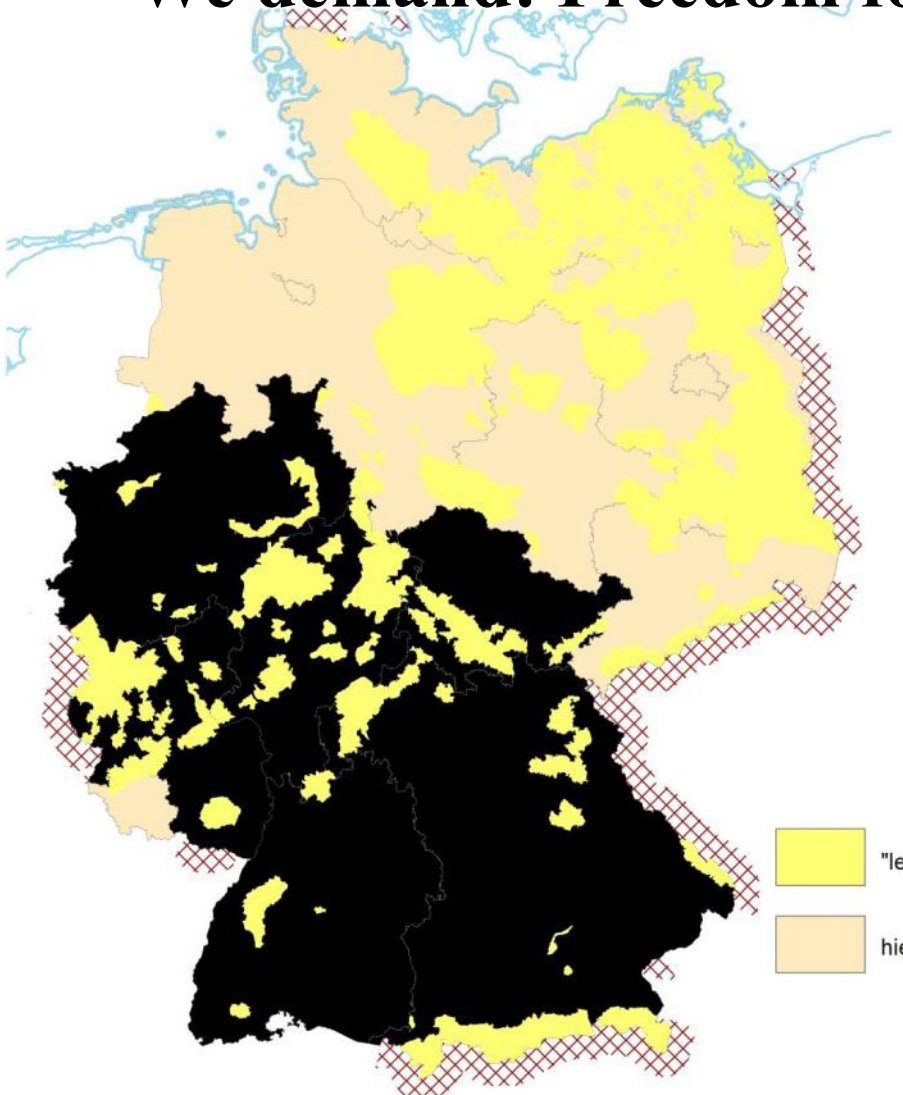
Especially in Southern Germany red deer are limited to small areas

- In black areas, deer must be exterminated by law. This means that many suitable habitats cannot be colonized.

DEUTSCHE WILDTIER STIFTUNG

No Go Areas for the Red Deer

We demand: Freedom for the Red Deer

Especially in Southern Germany red deer are limited to small areas

- In black areas, deer must be exterminated by law. This means that many suitable habitats cannot be colonized.

DEUTSCHE WILDTIER STIFTUNG

Red Deer are…

…the ideal scapegoat (syndebuk) to some

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Red Deer are…

...for others a contribution to biodiversity.

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Red Deer are…

…a coveted prey for hunters

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Red Deer are…

…a nature experience!

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Forest and Game

„Pest“ versus „habitat designer“

Red deer have a negative impact on the economic output of forests. However, the positive effects of *Cervus elaphus* on forest biodiversity must also be taken into account.

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Hunting with low disturbance

Do we enable natural behaviour?

- red deer are usually active during the day
- calves need the hinds through the whole winter
- Red deer live in herds
- a group of old hinds is making the decisions in the herd
- red deer are adapted to the use of open landscape

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

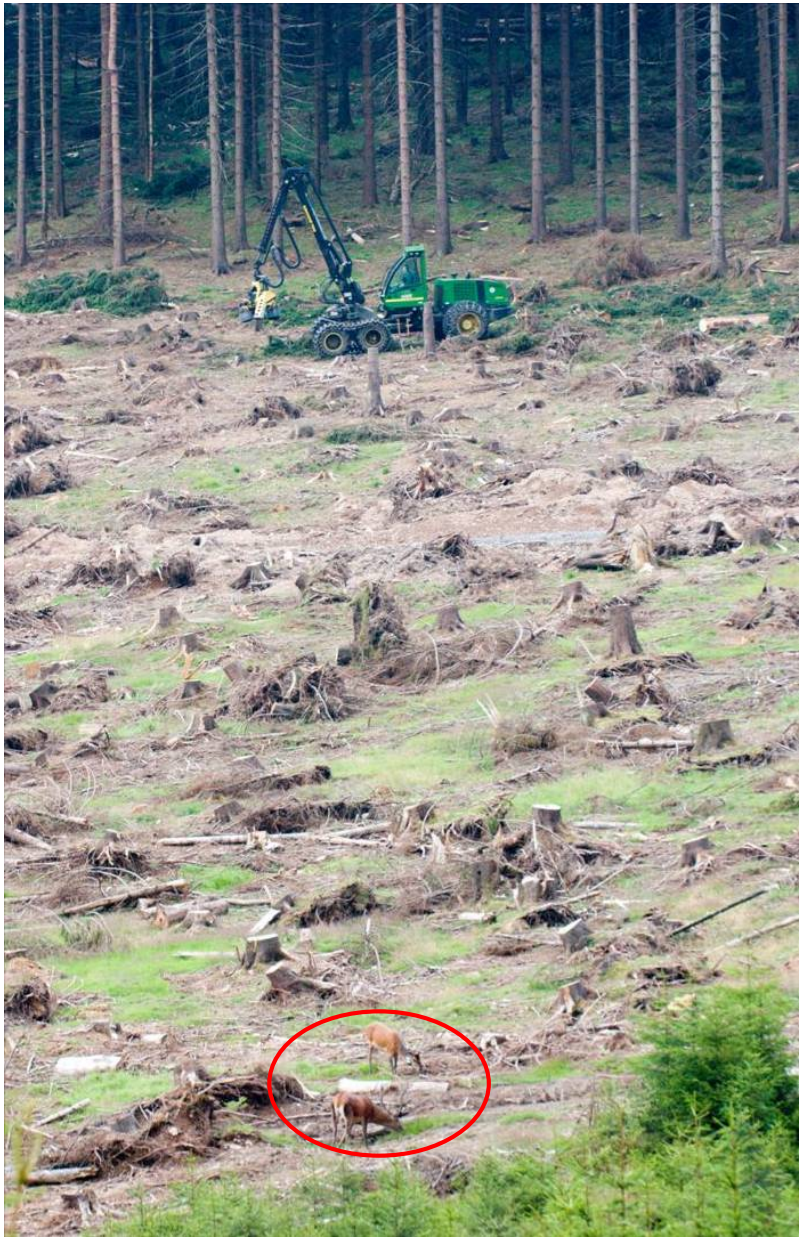
Protecting the hind
The calf needs the hind!

- Through enclosure observations it was proven that the loss of the hind in December/January still leads to starvation!
- Therefore, ALWAYS kill calves before hinds on the hunt!

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Red deer are adaptive

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Red Deer Management In Practice

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

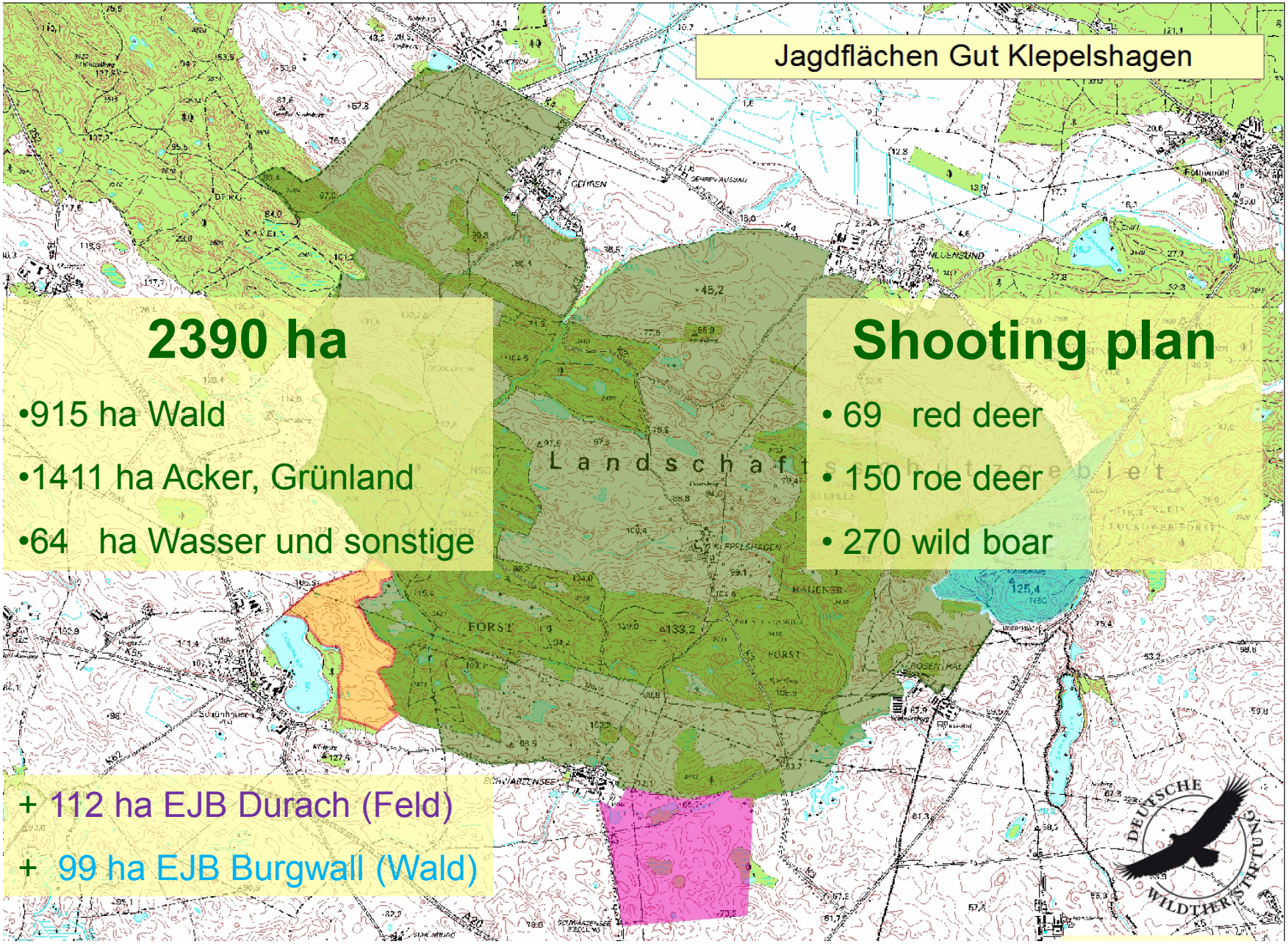
Klepelshagen estate

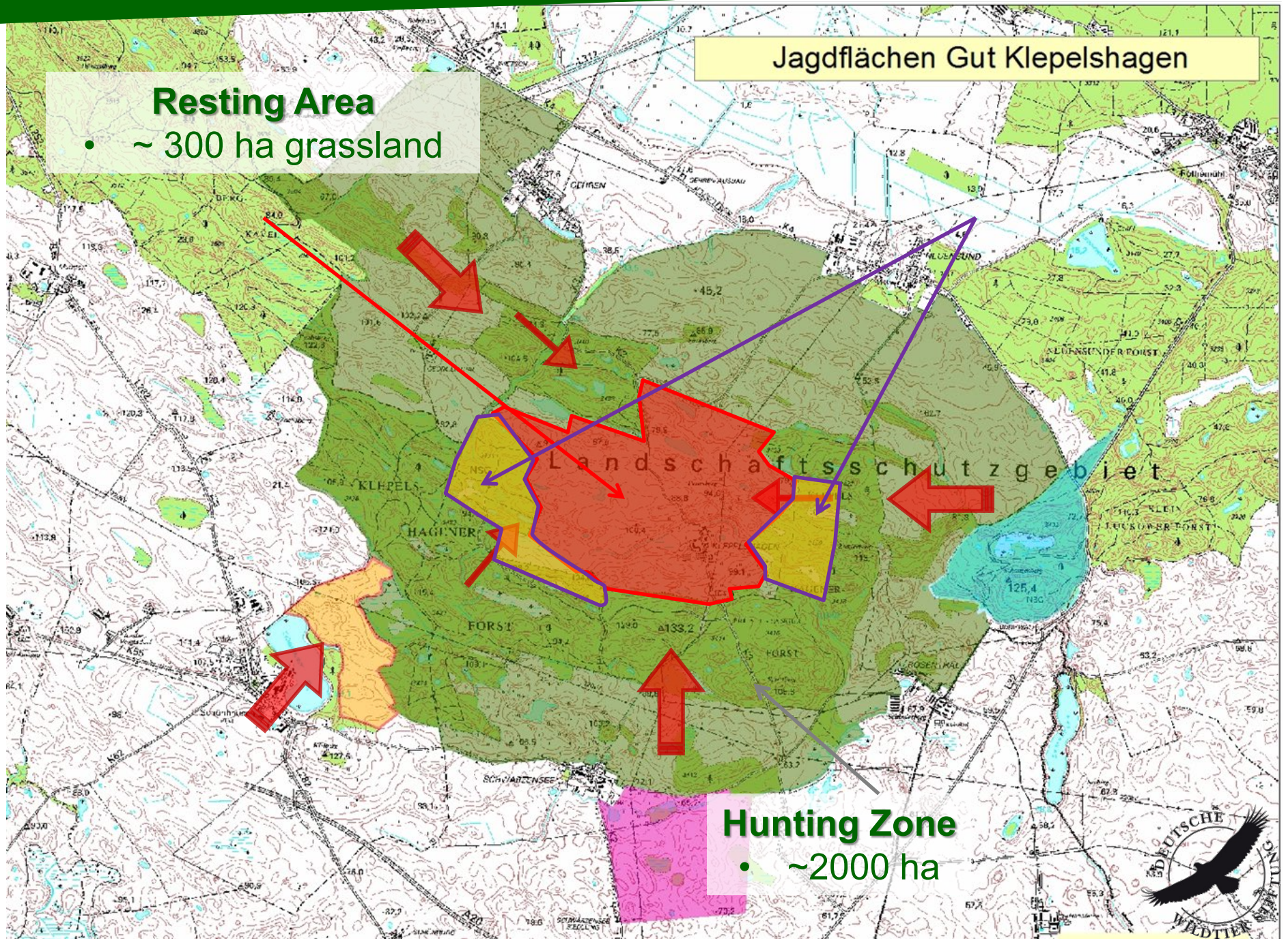
Our best practice farm in Mecklenburg-Vorpommern

- formation of herds possible
- short hunting period
- game resting area
- feeding in the open country
- Red deer are an experience for visitors

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Jagdflächen Gut Klepelshagen
2390 ha
•915 ha Wald
•1411 ha Acker, Grünland
•64 ha Wasser und sonstige
Shooting plan
• 69 red deer
• 150 roe deer
• 270 wild boar
+ 112 ha EJB Durach (Feld)
+ 99 ha EJB Burgwall (Wald)
Landschaft
Schutzgebiet
KLEPELSHAGEN
FORST
DEUTSCHE WILDTIER STIFTUNG

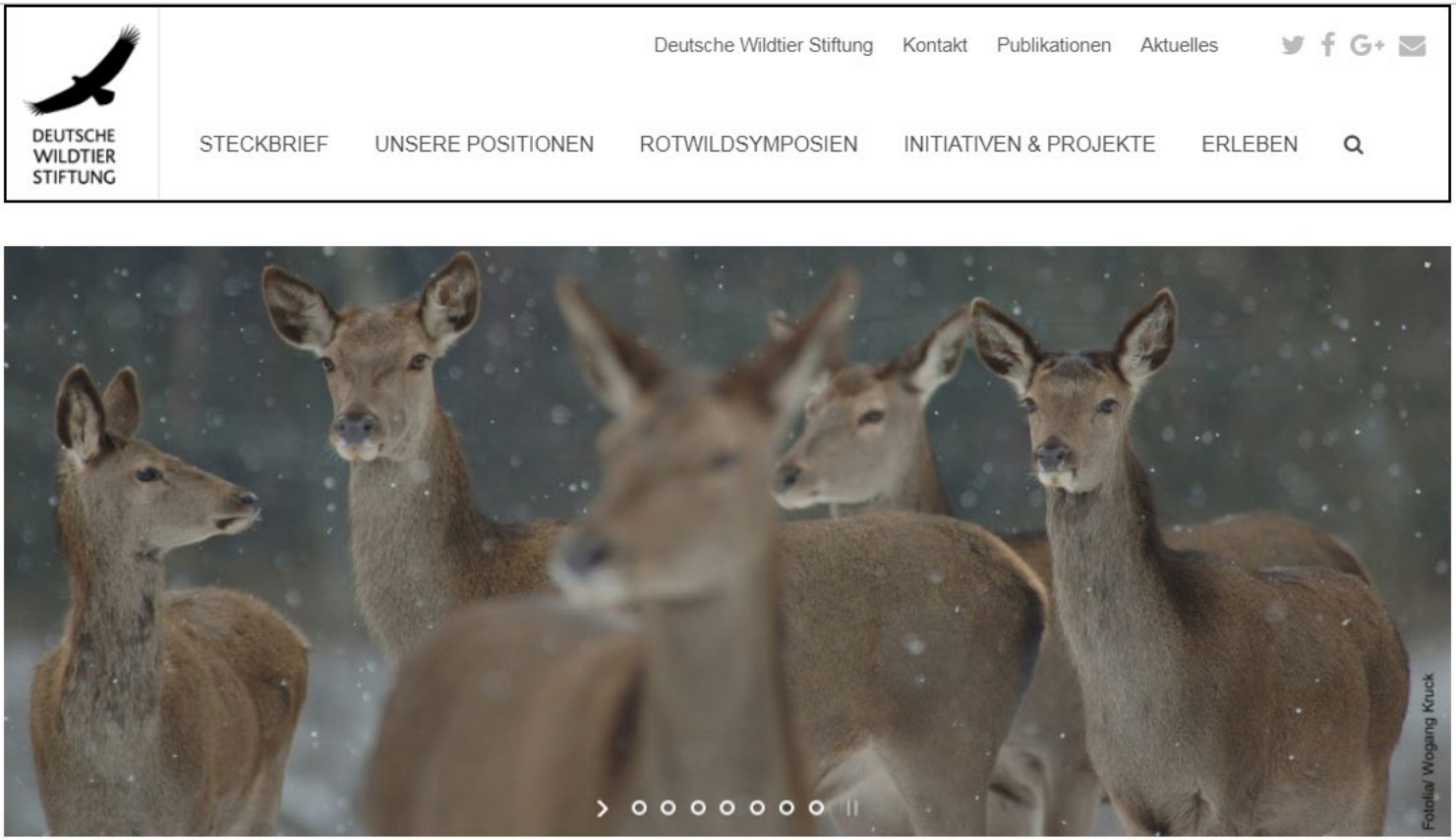

Jagdflächen Gut Klepelshagen
Resting Area
• ~ 300 ha grassland
Landschaftsschutzgebiet
Hunting Zone
• ~2000 ha

Klepelshagen estate: What‘s to learn?

- An integrated view of forest and open country - the red deer is not a forest animal!
- Consider the needs of the game
- Manage red deer on large scale
- Create fodder offers in the open country (and in the forest)
- Connecting grazing areas with hunting rest areas
- Short hunting season
- Intensive hunting where the game is not desired.

DEUTSCHE WILDTIER STIFTUNG

www.Rothirsch.org

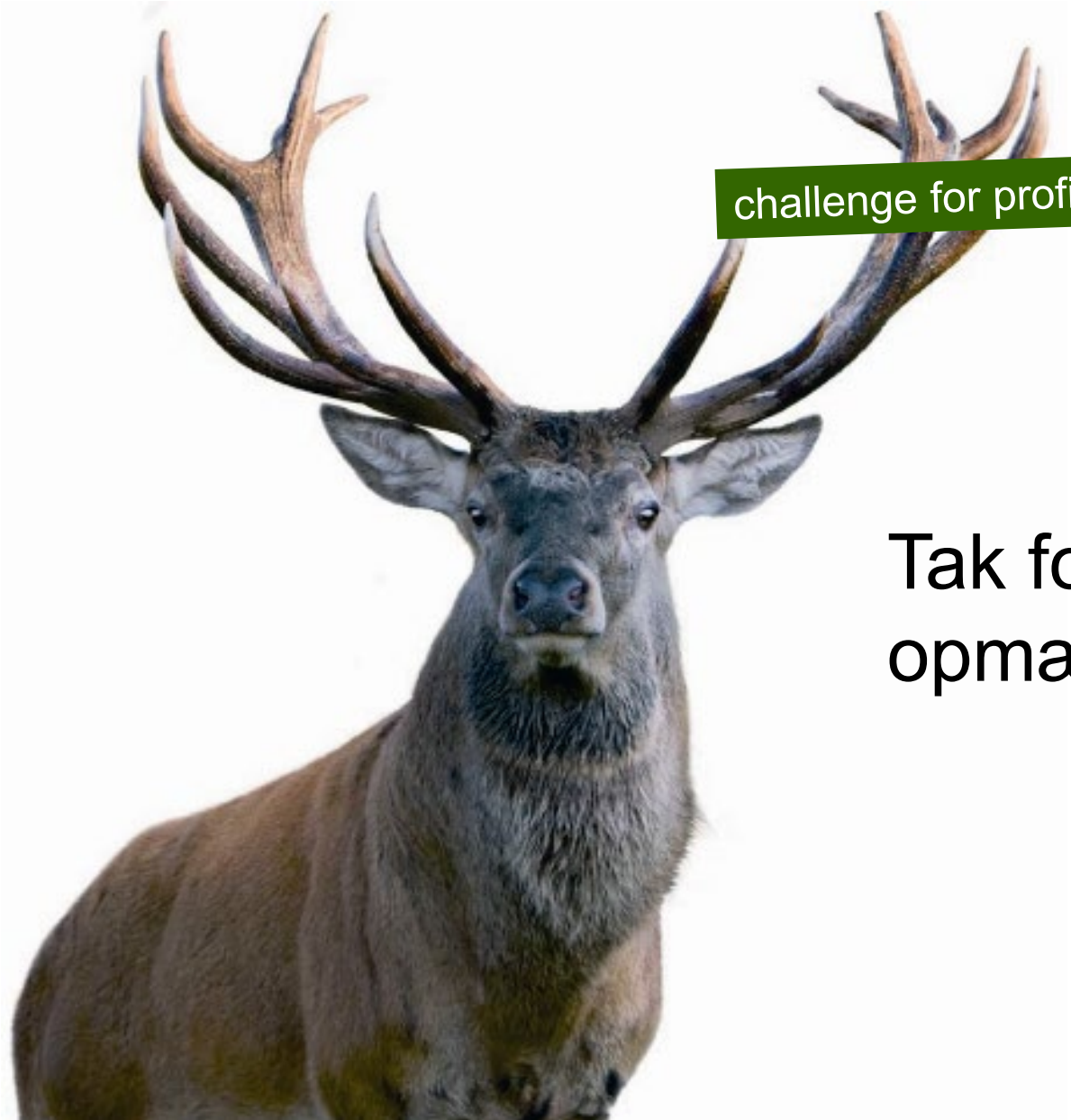

Eine Plattform für den Rothirsch

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Red Deer Management in Germany

challenge for profitable agriculture and forestry

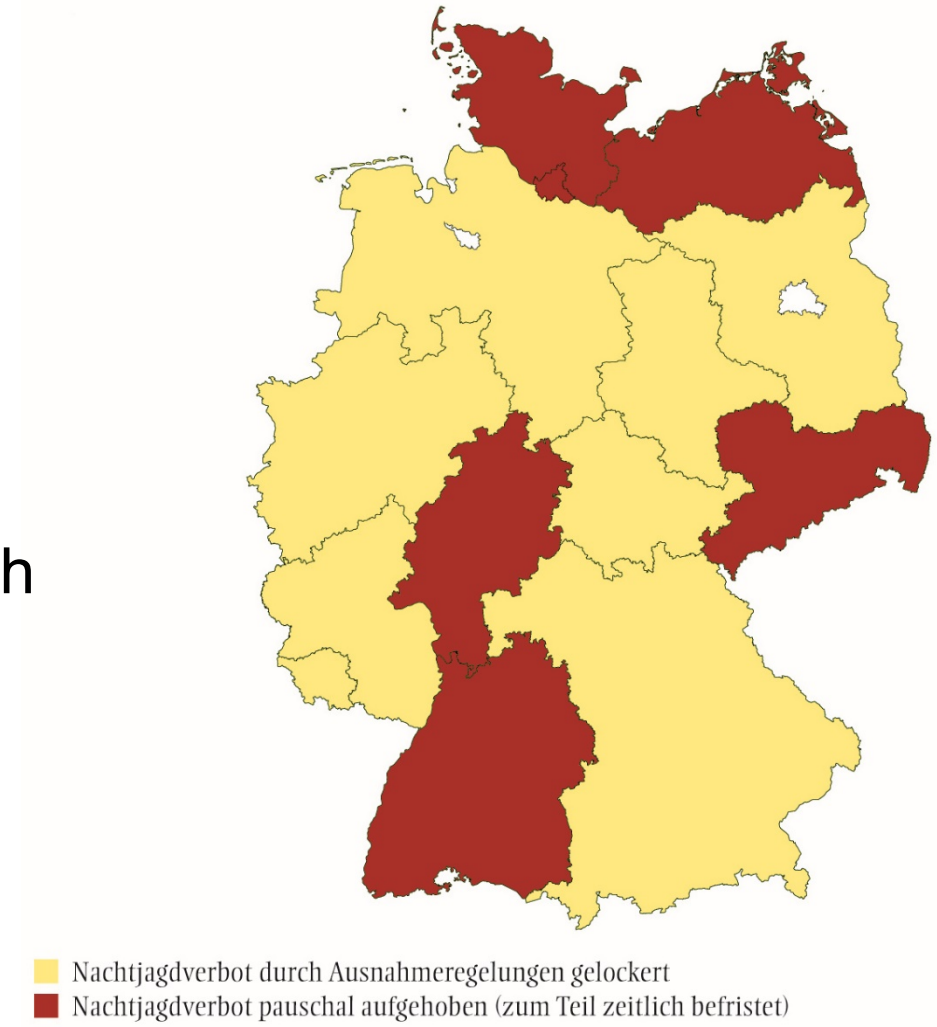
Tak for din opmærksomhed!

DEUTSCHE WILDTIER STIFTUNG

Nachtjagd auf Rotwild in Deutschland

Die Jagd zur Nachtzeit ist auf Schalenwild, außer Schwarzwild, verboten (BJagdG; § 19, Abs. 4).

Nachtzeit: 1,5 Stunden nach Sonnenuntergang bis 1,5 Stunden vor Sonnenaufgang.

Unser Umgang mit Rotwild

Ermöglichen wir natürliche Verhaltensweisen?

- weite Wanderungen
- ausgeprägter Tagesrhythmus
- überwiegend Grasfresser (Intermediärtyp)

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Natürliches Nahrungsverhalten
Knospen und Rinde als „Letzter Bissen“

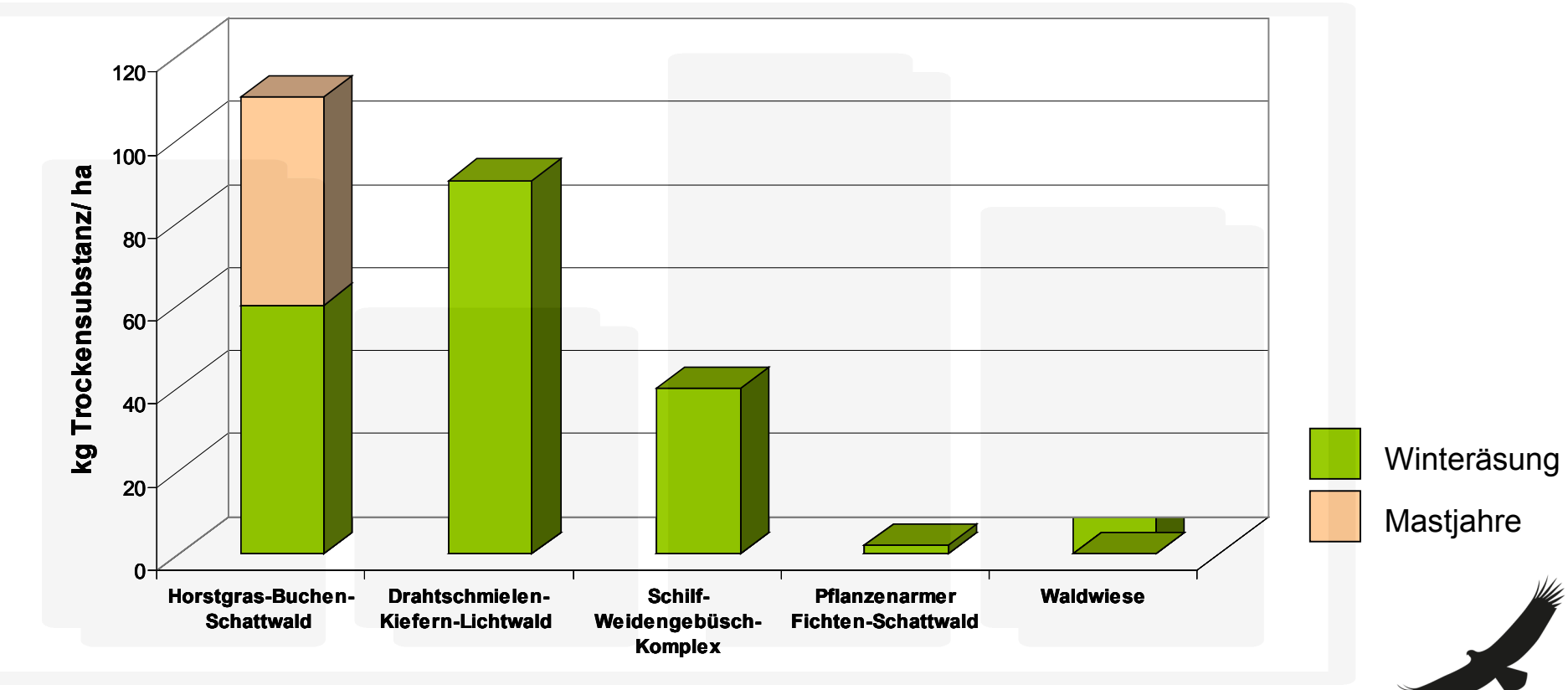

Abbildung: Vorrat an Winteräsung in verschiedenen Habitatelementen

aus: Hofmann, G. ; U. Pommer und M. Jenssen (2008): Wildökologische Lebensraumbewertung für die Bewirtschaftung des wiederkäuenden Schalenwildes im nordostdeutschen Tiefland.

DEUTSCHE WILDTIER STIFTUNG

Natürliches Nahrungsverhalten
Forderungen an die Jagdpraxis

In den Einstandsgebieten des Rotwildes muss eine angemessene Fläche mit geeigneter Nahrung zur Verfügung stehen. Dazu gehören u.a. Waldränder und Waldinnenränder oder Wildäsungsflächen.

Flächen, die gezielt dem Nahrungs- und Ruhebedürfnis des Wildes dienen, sind von der Einzeljagd auszunehmen.

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Unser Umgang mit Rotwild

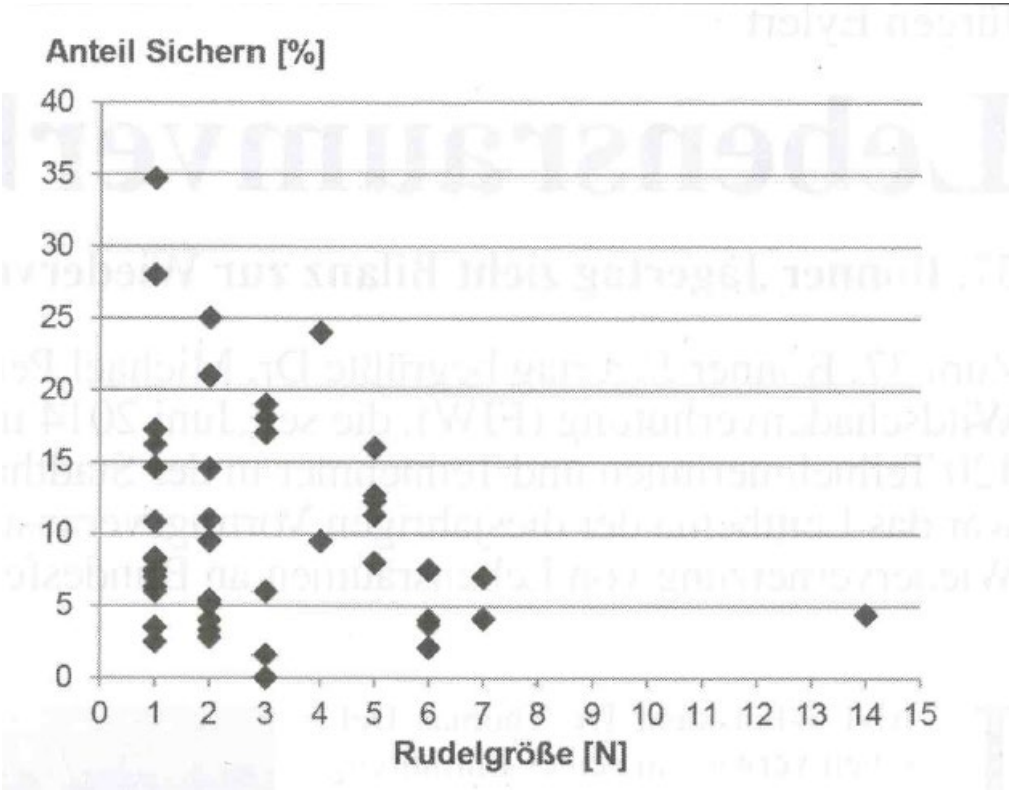
Ermöglichen wir natürliche Verhaltensweisen?

- weite Wanderungen
- ausgeprägter Tagesrhythmus
- überwiegend Grasfresser (Intermediärtyp)
- hoch-sozial

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Rudel-Bildung als natürliches Verhalten
Zum Wohlbefinden gehört Sicherheit

Bedeutung der Rudelgröße für spontanes Sichern

Quelle: PETRAK, M. & KLUG, A. (2015): Nationalpark Eifel: Wildbeobachtung auf der Dreiborner Hochfläche. Natur in NRW 4/ 14: 20-24

DEUTSCHE WILDTIER STIFTUNG

Rudel-Bildung als natürliches Verhalten
Zum Wohlbefinden braucht es eine Mindestdichte

Umfang und Sozialstruktur einer Rotwildpopulation müssen den Zusammenschluss mehrerer Mutterfamilien zu einem Rudel ermöglichen.

Dies setzt eine Mindestdichte in einer Region voraus.

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Muttertierschutz

- Auch der Verlust des Muttertieres im Dezember/ Januar führt zum Kümmern der Kälber.
- Verwaiste Kälber werden vom Rudel ausgestoßen und isoliert.

Fotos:
Peter Burkhardt – E. Rudigier

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

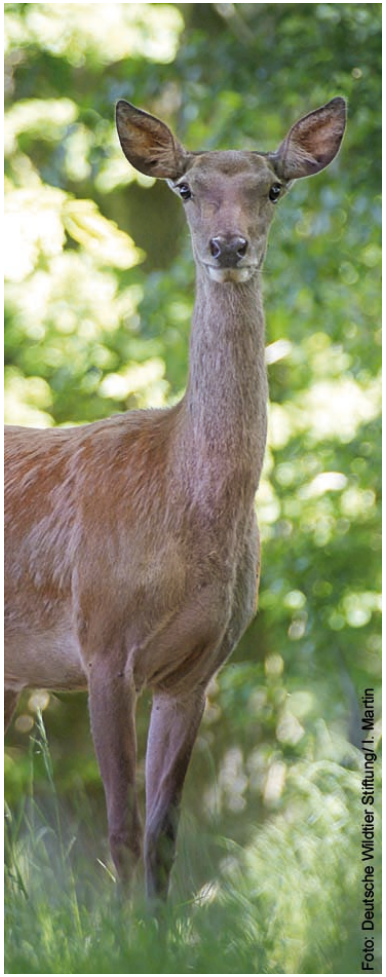
Die Hegegemeinschaft als Konfliktlöser

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Die Hegegemeinschaften von morgen

- Gleichberechtigung von Jagd und Grundeigentum
- Körperschaft des öffentlichen Rechts und damit verpflichtende Mitgliedschaft
- Verantwortung für alle jagdbaren Wildarten und ihren Lebensraum.
- Abschussplanung und zügige Erfüllung
- Öffentlichkeitsarbeit und Fortbildung der Mitglieder.

Die Hegegemeinschaften von morgen müssen sich von einer reinen Abschussgemeinschaft zu professionellen und großräumig handelnden Wildtierschutz- und Nutzgemeinschaften entwickeln.

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Forderungen

- Freiheit für den Rothirsch !
- Kurze Jagdzeiten !
- Muttertierschutz !
- Keine Nachtjagd auf Rotwild !
- Ruhezonen einrichten !
- Rudelbildung zulassen !
- Lebensraum verbessern !
- Revierübergreifend jagen !
- Hegegemeinschaften qualifizieren und stärken !
- Rotwild für Naturfreunde erlebbar machen !

DEUTSCHE
WILDTIER
STIFTUNG

Rammer for kronvildtforvaltningen i Danmark

Politiske og organisatoriske udfordringer.

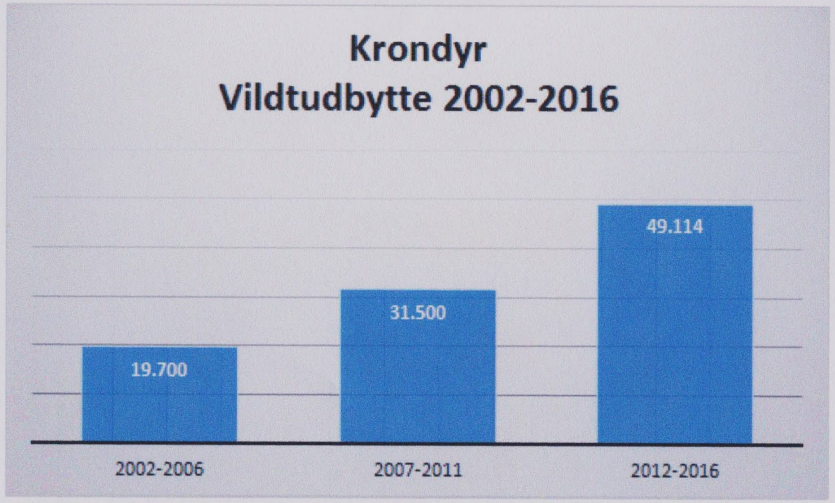
”Succes”.

Kvantitativ succes på trods af jægerne.

Kvalitativ og forvaltningsmæssig fiasko på grund af jægerne.

Forvaltning af en “succes”.

- Udbytte.

Forvaltning af en ”succes”.

- Trofæer.

Forvaltning af en "succes".

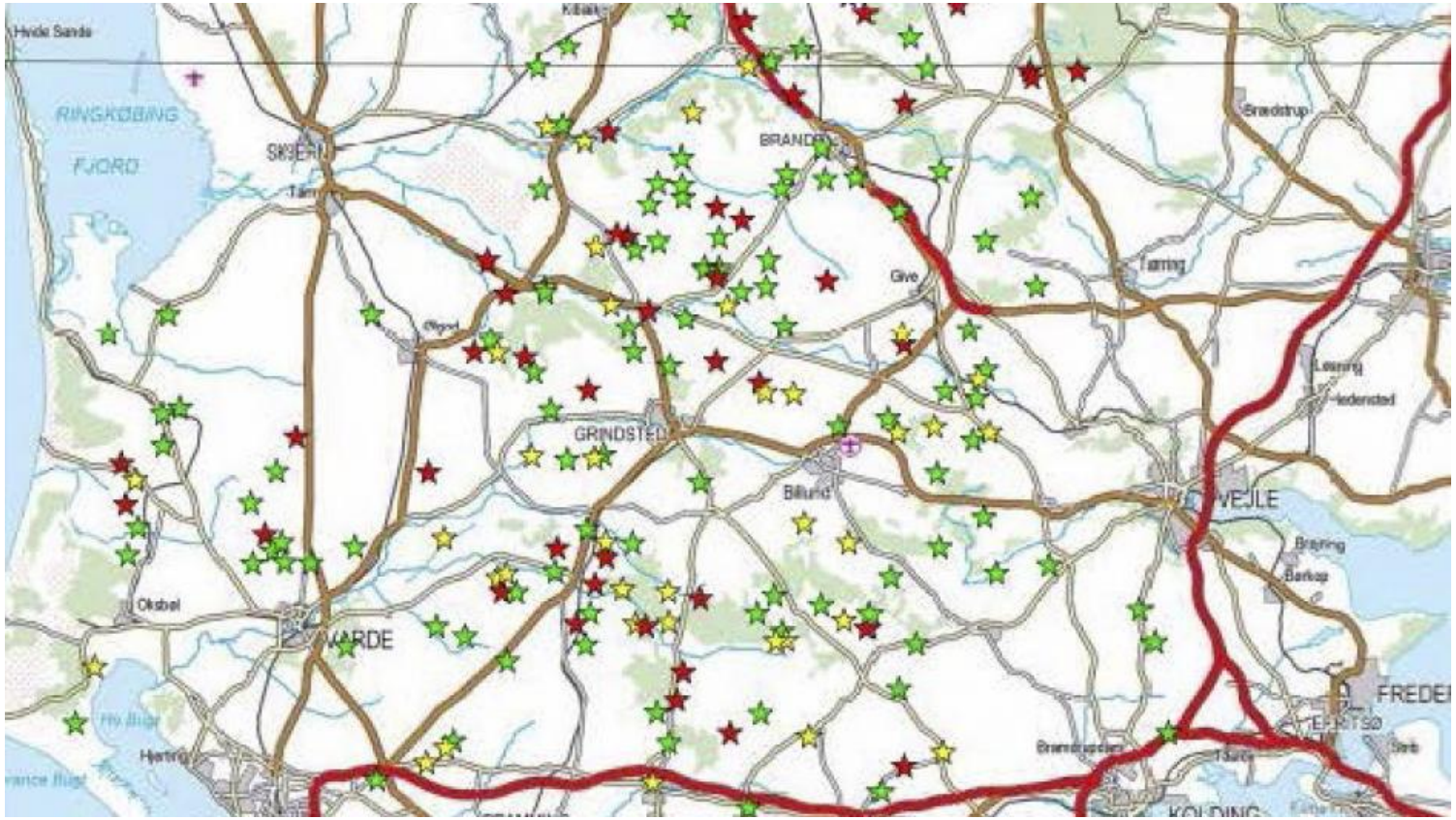
- Oplevelser.

Rugmark.

Midt- og Sydvestjylland
265 ejendomme: Skader for 4,3mio kr. I 2016.
Fra 10.000 til 150.000 pr. Ejendom.

På Løvenholm I 2017 opgjort til skader for 1,4 mio kr. om året på rødgranbevoksninger.

Alder og bestandssammensætning.

- Ældre hjort : hind omkring
  1 : 100.

- Målet: Ældre hjort : hind
  1 : under 20.

Vildtforvaltningsrådets målsætning fra 2004.

- Flere ældre hjorte i bestandene.
- Bedre køns- og aldersfordeling.
- Færre skader i skov og på mark.
- Bedre geografisk spredning.
- Sikre etisk jagtudøvelse.
- Bedre mulighed for at opleve vildtet.

Historik.

2004: National gruppe og 12 regionale grupper nedsattes med DJ på formandsposten i alle grupper og sekretariat i Miljø-/Naturstyrelsen.

2004: Jagtetiske regler for hjortevildt vedtages. DJ lover at nå målet ad frivillighedens vej. ”Gulerod og ikke pisk”.

2004-2014: Skadesproblemerne tager til. Næsten enslydende afrapporteringer til VFR. Fremdriften er fraværende. Ny uvildig formand i DNH i oktober 2015.

2015-2019: Plan for kronvildtforvaltning og dåvildtforvaltning til VFR, som bringer dem for ministeren. Alle organisationer samt DCE enige bortset fra DJ i såvel DNH som VFR. Ministrene vælger at følge DJ og partikolleger med hjortejagtinteresser.

Forvaltning af det store hjortevildt.

- Stort set ingen europæiske lande bortset fra Danmark forvalter det store hjortevildt uden en form for kvote, licens, arealbegrænsning eller lign.
- Danske jægere skal vænne sig til at forvalte hjortevildt, der færdes over store områder anderledes end råvildt.
- De jagtetiske regler er en del af grundlaget for en fornuftig forvaltning, men de bliver i stort omfang ikke overholdt.
- DJ nægter at gå med til arealkrav.

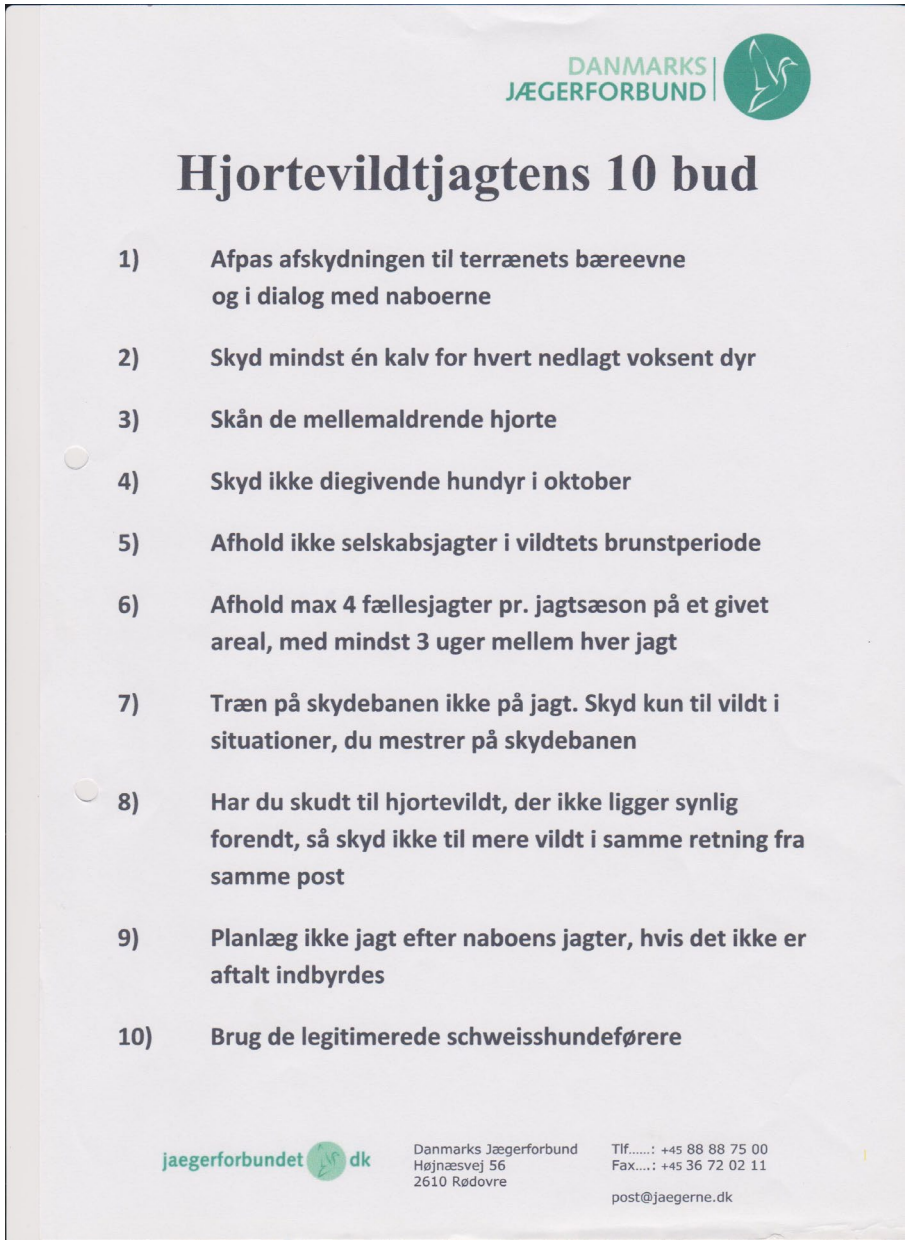
Arealkrav.

- Danmark har arealkrav for hvornår man må gå på jagt på sin ejendom.
- Danmark har arealkrav for hvornår man må leje jagten ud på sin ejendom.
- Danmark har i jagtetiske regler for hjortevildt arealkrav for antallet af krondyr man maximalt bør nedlægge på sin ejendom.
- DJ kalder det ”udansk”!!! og ”paradigmeskift”!!! at indføre arealkrav for nedlæggelse af kronhjort.

Jagtetiske regler for hjortevildt.

- VFR 2006: ”Nærværende etiske regler for kronvildtjagt skal bl.a. bidrage til at sikre en bred accept i offentligheden af jagten på vort største landpattedyr, hvilket er en del af grundlaget for, at jægerne fortsat kan udøve kronvildtjagt uden yderligere lovmæssige restriktioner”.

DJ opslag til jægerne.

DANMARKS JÆGERFORBUND

Hjortevildtjagtens 10 bud

1) Afpas afskydningen til terrænets bæreevne og i dialog med naboerne

2) Skyd mindst én kalv for hvert nedlagt voksent dyr

3) Skån de mellemaldrende hjorte

4) Skyd ikke diegivende hundyr i oktober

5) Afhold ikke selskabsjagter i vildtets brunstperiode

6) Afhold max 4 fællesjagter pr. jagtsæson på et givet areal, med mindst 3 uger mellem hver jagt

7) Træn på skydebanen ikke på jagt. Skyd kun til vildt i situationer, du mestrer på skydebanen

8) Har du skudt til hjortevildt, der ikke ligger synlig forendt, så skyd ikke til mere vildt i samme retning fra samme post

9) Planlæg ikke jagt efter naboens jagter, hvis det ikke er aftalt indbyrdes

10) Brug de legitimerede schweisshundeførere

jaegerforbundet.dk

Danmarks Jægerforbund
Højnæsvej 56
2610 Rødovre

Tlf.....: +45 88 88 75 00
Fax.....: +45 36 72 02 11

post@jaegerne.dk

Opdragelse.

Bladet,”Jæger” Marts 2019.

Debut med to store kronhjorte

Fra den netop afsluttede sæson. (14 år efter 2004)!!!

Filsø: 34 stk. kronvildt (2 spidshjort, 13 hinder, 19 kalve).
Naboer rundt om Filsø: 155 stk.
Lauget mod nord: 22 stk. (12 hjort,5 hinder, 5 kalve).
Øvrige mod nord: 16 stk.
Mindre naboejendomme mod syd: 83 stk.
Eftersøgninger på Filsø fra naboer: 10 stk.
Samme billede i alle 6 år.

Jagttidslængde som forvaltningsværktøj. (14 år efter 2004)!!!

”Kronhjort DK”: Jagttiden reduceres på hjort (excl. Spidshjort) i 2017 fra **6 uger** (1/9-16/10) til **2 uger** (1/9-15/9):

Jagtintensiteten mangedobles. (Hovedsageligt på naboarealerne).

Sæsonen 2017/18: udbyttet **steg** med 16%.

Sæsonen 2018/19: udbyttet **steg** yderligere med 21%.

Alle jægerne.

- Ca. 180.000 løser jagttegn.
- Godt 5000 nedlægger kronvildt.
- Ca. 90.000 er medlemmer af DJ.
- Hovedbestyrelsen i DJ insisterer på at **jagttidslængden, frivillighed** og **samforvaltning** er eneste forvaltningsredskaber.

Mountainbikere.

MTB er danmarks mest vokkesende sport. De seneste år er der meldt om en tilgang af medlemmer på 20-25% i landets klubber. Og så er der dem der ikke kører i klub.

Denne mængde menensker kan der nu satses på indefor mountainbike turismen i Danmark.

Trafikanter.

Kør efter forholdene.

Skjern å-laksen.

- Bekendtgørelse.
  - Regler for redskaber.
  - Personlig kvote. (1 laks/mand/år).
  - Kvote for vandsystemet.
  - Bøder for overtrædelse.

Dette var lovligt.

Årsagen til fiasko.

- Alle de gode frivillige tiltag føles meningsløse uden generel opbakning fra jægerne.
- Fyn opgav frivilligheden på dåvildtområdet.
- De jagtetiske regler tilsidesættes af alt for mange ”jægere” uden konsekvenser.
- Der mangler tradition for og især vilje til at forvalte stort, grænseoverskridende vildt.

Vejen frem.

Oplysning om alle de gode tiltag, der er i gang nu og i de kommende år. Dataindsamling via indberetninger, kæbeindsamlinger mm.

Styrkelse af den Regionale forvaltning, så samarbejde over skel bliver en selvfølge.

Hjælp fra national lovgivning, så det bliver ulovligt at handle uetisk og imod forvaltningsmålene.

DJ's ledelse skal opgive kategorisk modstand mod saglighed, faglighed og adaptiv tilgang til hjortevildtforvaltningen. Ignorer hylekoret på FB.

Den Nationale og de Regionale hjortevildtgrupper.

- Hvis DJ fortsat kategorisk kræver at jagttidslængde og frivillighed er eneste forvaltningsværktøjer, vil arbejdet i disse grupper blive meningsløst. Politikerne vil mangle reel rådgivning.
- Vildtforvaltningsrådet må drøfte, hvordan man vil styre hjortevildtforvaltningen fremover, når grupperne aldrig når til enige indstillinger.

Status for den danske hjortevildt-forvaltning

Forvaltning af den stigende bestand af kronvildt i Norge, herunder forholdet til landbrug.

Hvem sætter målsætningen og rammerne for forvaltningen?

Vidar Holthe, Norges Skogeierforbund

Djursland 12. juni 2019

Denne presentasjonen

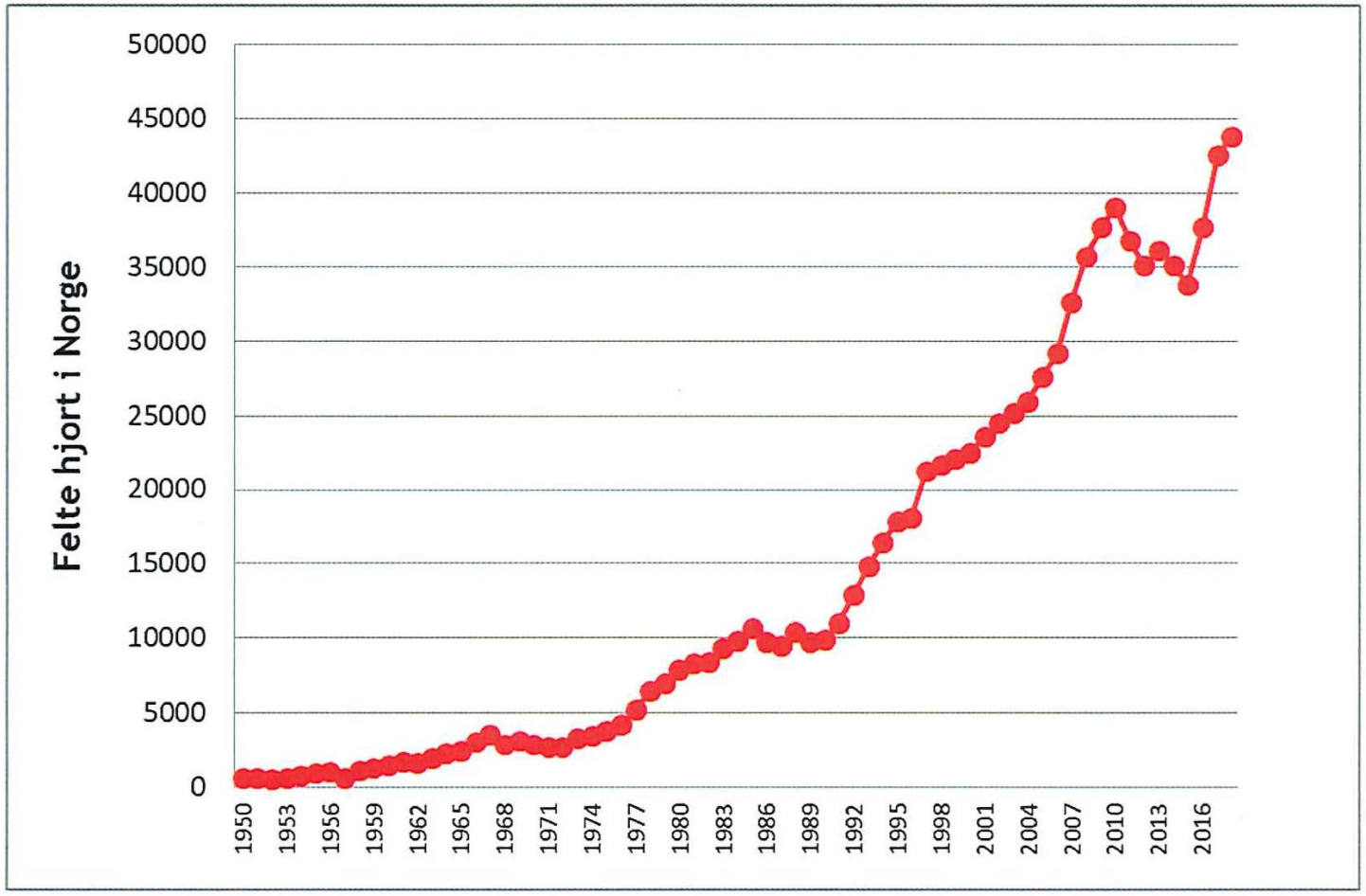
- Historisk bakgrunn
- Lov og forskrifter
- Kunnskaps- og beslutningsgrunnlaget
- Gjennomføringen

Historisk bakgrunn

- Bøndene / grunneierne har alltid hatt jaktretten på elg og hjort i Norge
- Matrikkeljakt og kort jakttid frem til 1952
- Viltnevnder i hver kommune (mer enn 600 kommuner, nå 380)
- Minsteareal for hver fellingstillatelse
- Pålagt «rettet avskytning» fra 1971

Felt hjort i Norge

- 94 % økning siden 2000
- snitt 3,8 % i året

  (6,1 % i snitt siden 1970).
- 2-4 prosentpoeng underhøsting hvert å (eller 10-20 %)

JÆGER Marts 2019

Samme data gør sig gældende for den danske forvaltning,
hvor vi blot har lagt opgaven i jægernes og hjortevildtgrup-
pernes hænder og ikke som i Norge, hvor det er "staten", der
tildeler og giver vildtet til jægerne.

3 / 2019 **Jæger**

Lov og forskrifter

- Viltloven av 1981
- Naturmangfoldloven av 2009
- Forskrifter om forvaltning av hjortevilt
- Forskrift om minsteareal i hver enkelt kommune (50 – 1 000 ha)
- +/- 50 % av minsteareal

Jakt

- JAKT ER FELLING, OG FORSTYRRELSE !
- Jakttid 1. september – 23. desember
- Jakt hele døgnet. (Måneskinnsjakt)
- Dårlig lys gir bare 4 % skadefelling, mens dagjakt gir 10%
- Mer enn 50 % felles på innmark
- Krav til schweisshund, årlig skytepreøve

Lover og forskrifter (forts)

- Den offentlige forvaltning forholder seg til grunneieren, ikke jegeren
- Minsteareal – kvote og pålagt rettet avskytning
- 20 x minsteareal – flerårig bestandsplan og avskytningsavtale
- Rettet avskytning : årskalv, eldre hanndyr, eldre hunndyr (1 ½ åringer)

Styringsverktøy

- Kommunen vedtar mål for bestandsutviklingen, etter en involverende prosess
- Minsteareal
- Forvaltningsenheten er bestandsplanområdet (valdet), min 20 x minstearealet.
- Flerårige bestandsplaner inkl. avskytningsavtaler. Forutsetter godkjennelse
- Deles opp i en eller flere jaktfelter av grunneierne

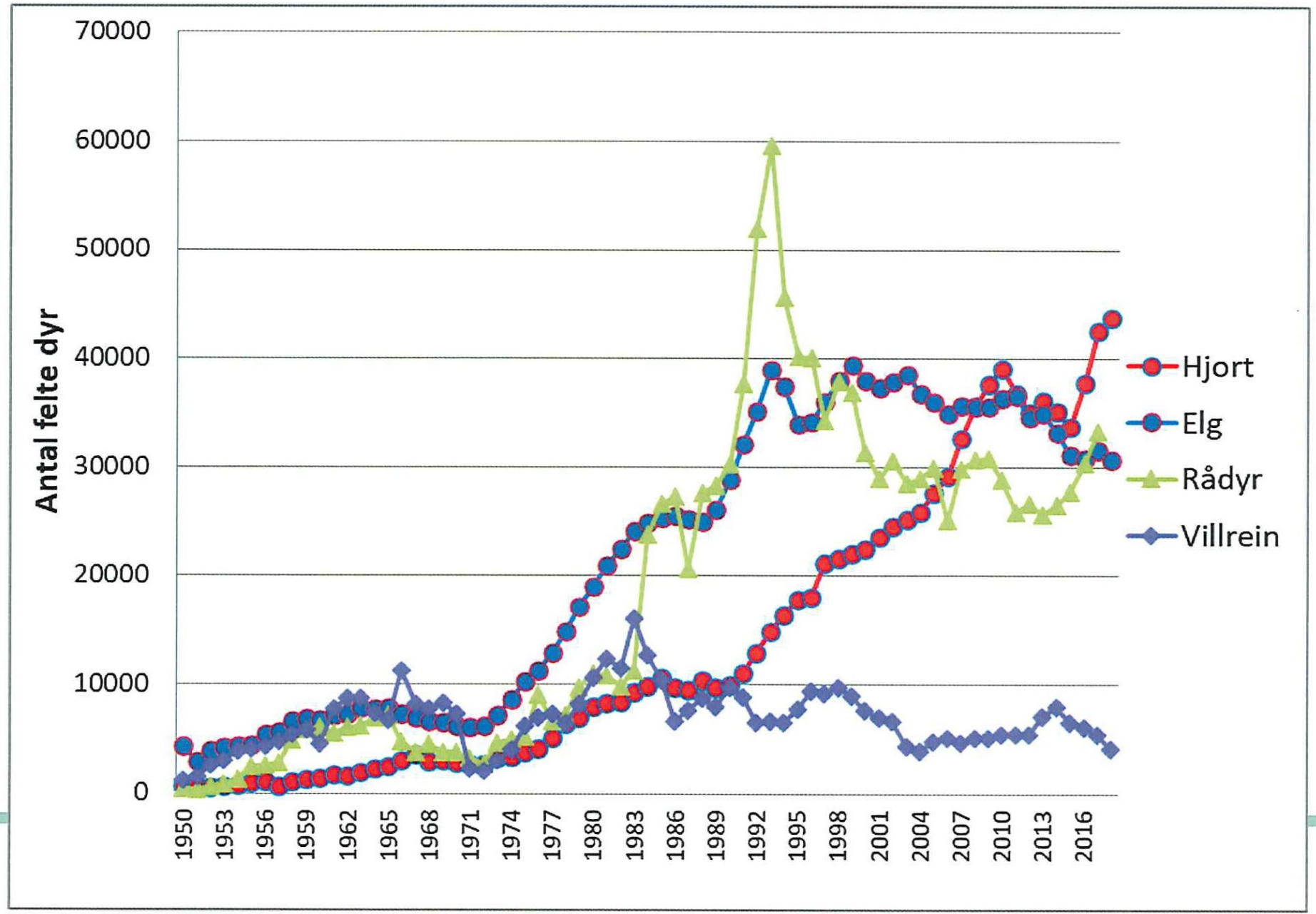
Hjorteviltforskriften §3

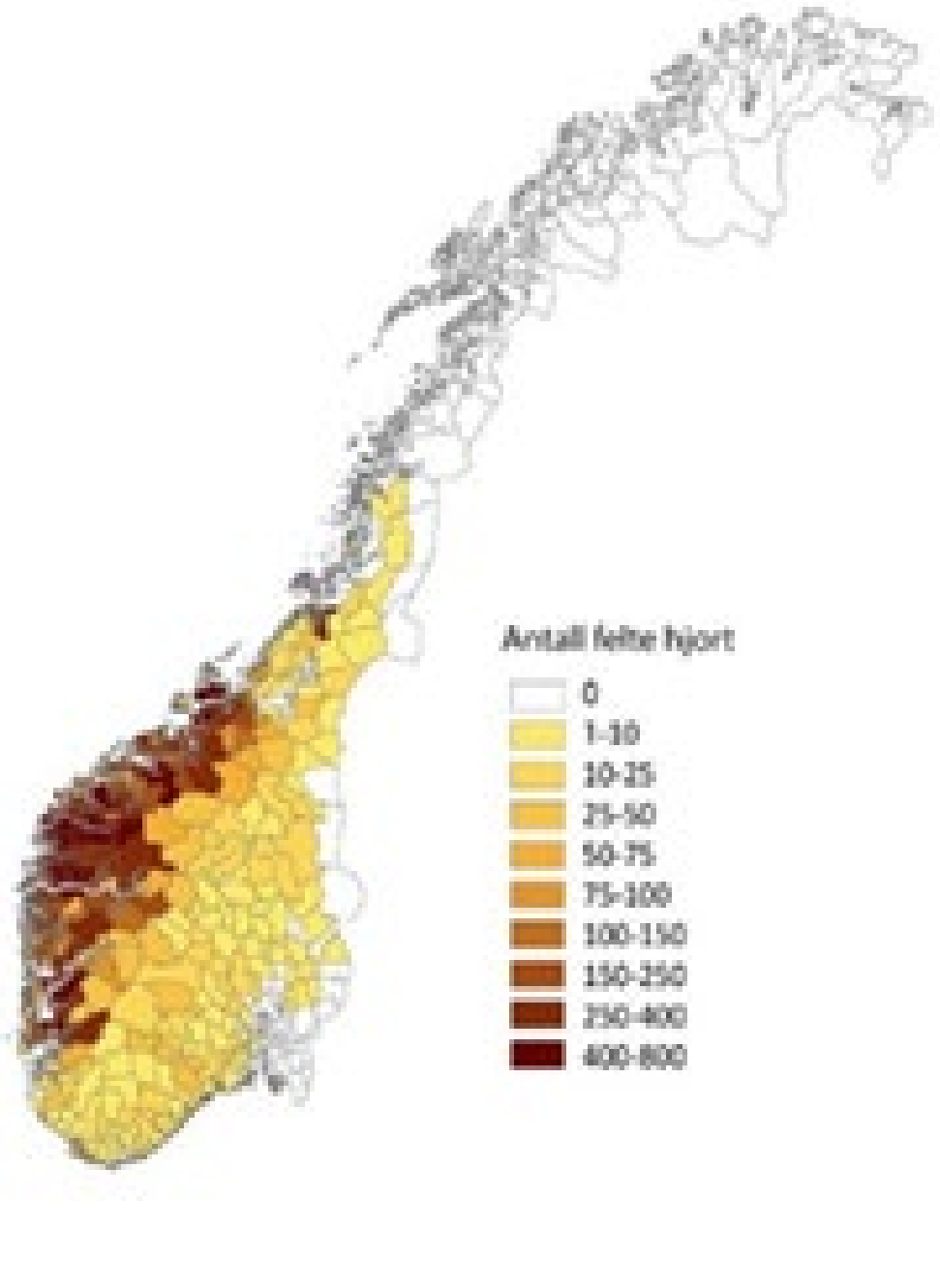
- ”Kommunen skal vedta mål for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.”

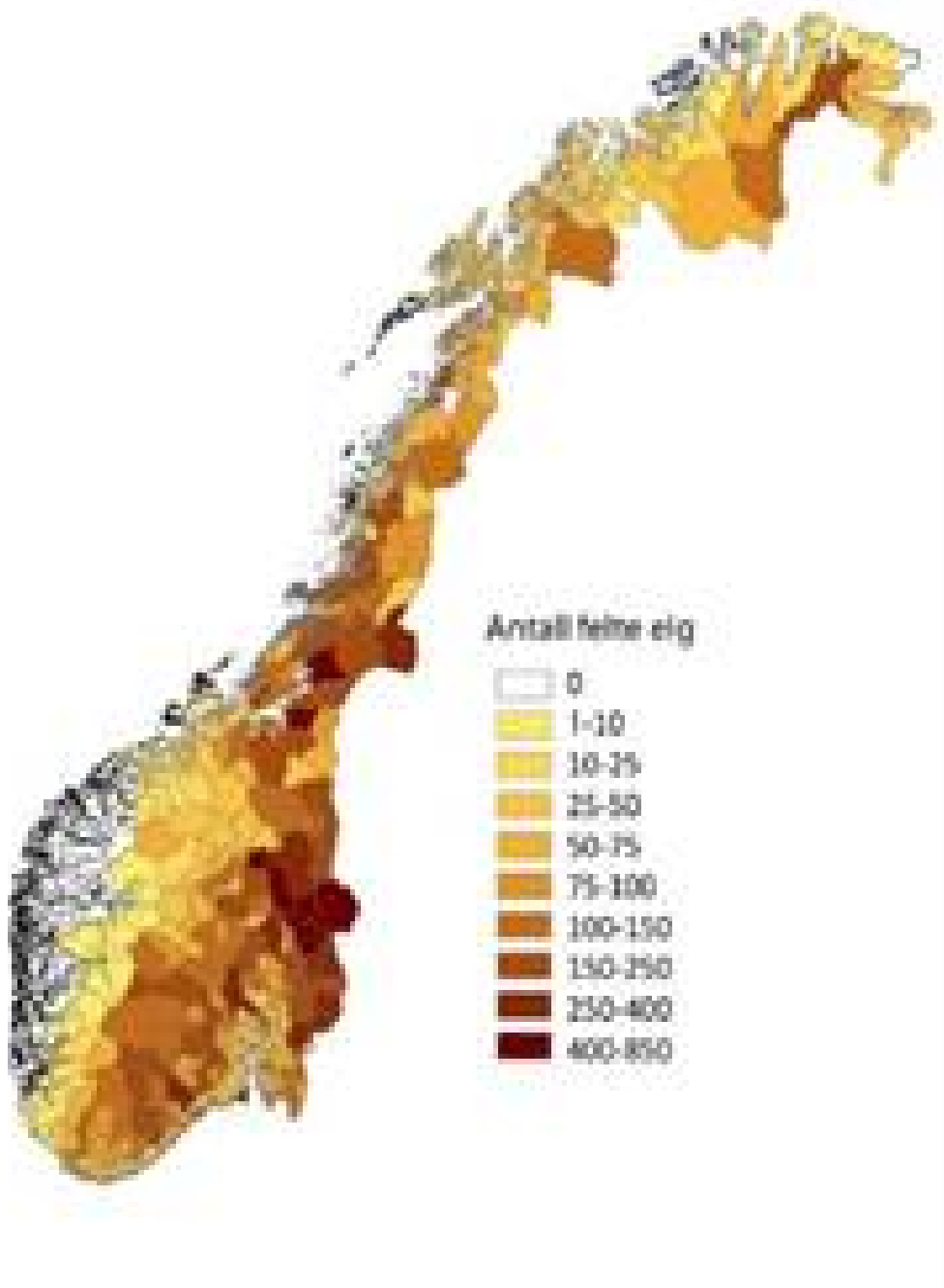
Fellingsavgift og Viltfond

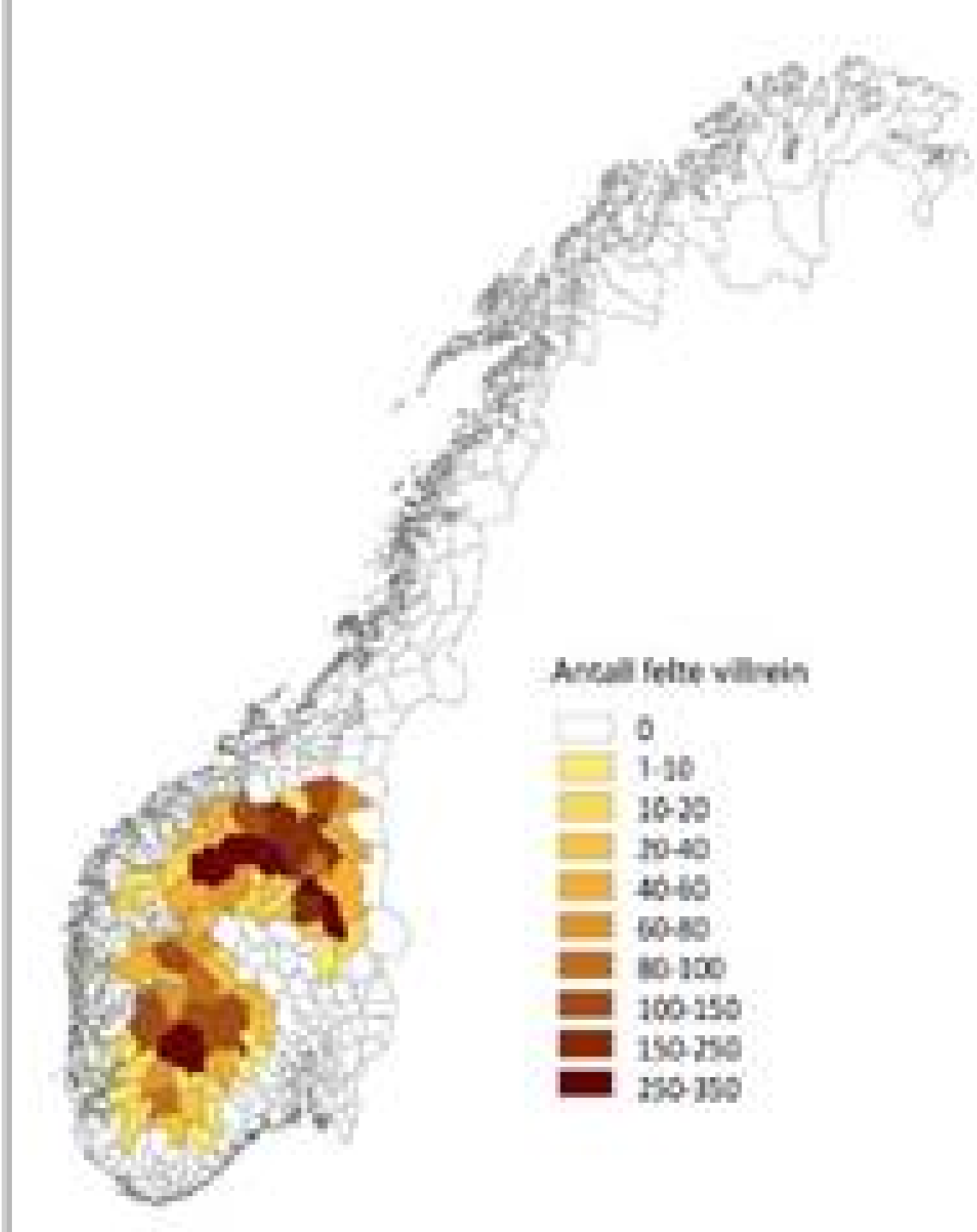
- Fellingsavgift NOK 411 og NOK 249 til kommunalt Viltfond
- Til vilttiltak, bestandsregistreringer, ikke administrasjon og erstatninger
- Kan brukes til gjerder, skremmetiltak mm.
- Trafikkpåkjørt vilt tilfaller kommunen, samtidig plikt til ettersøk

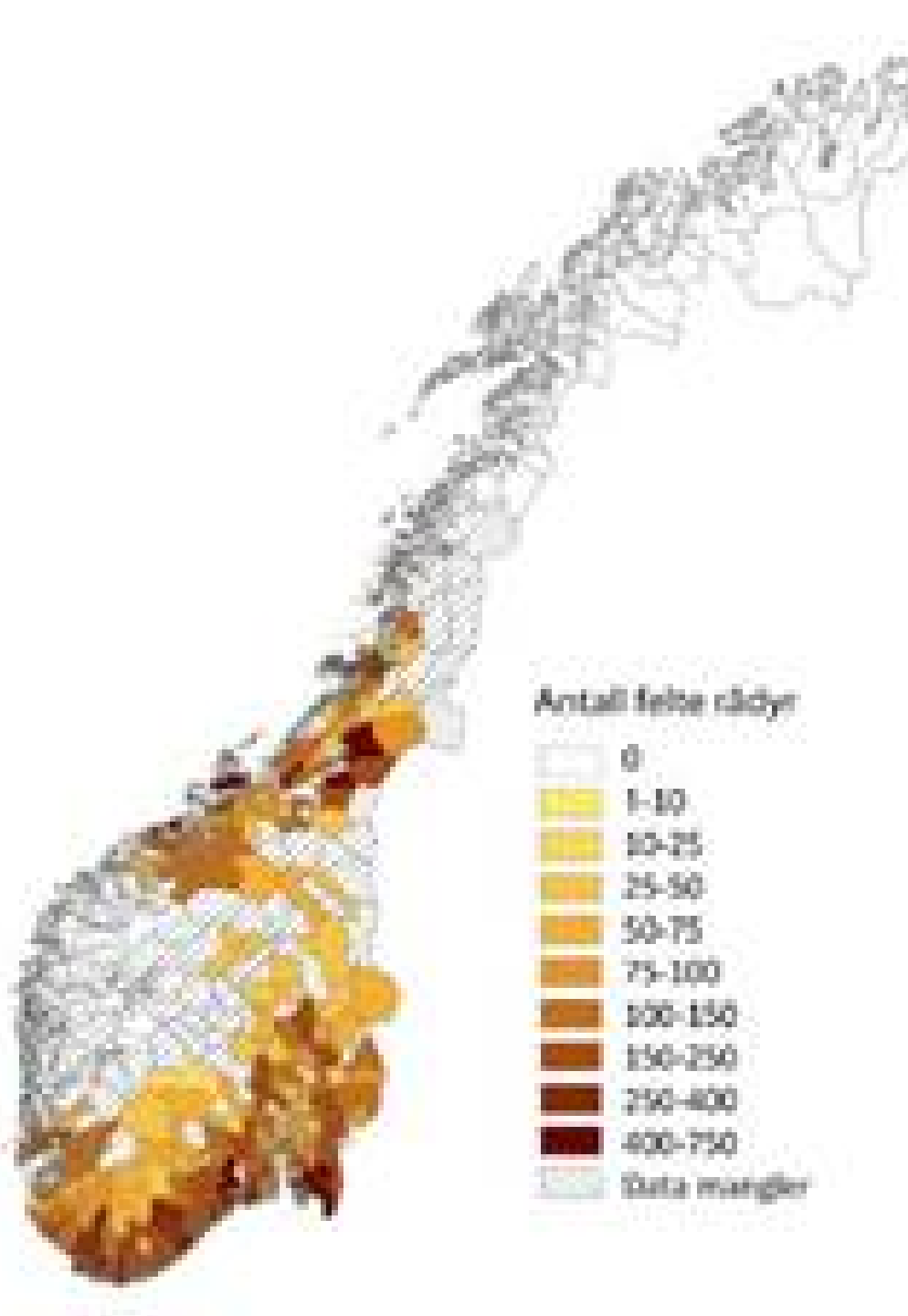
Felt hjortevilt i Norge

Antall felte hjort
0
1-10
10-25
25-50
50-75
75-100
100-150
150-250
250-400
400-800

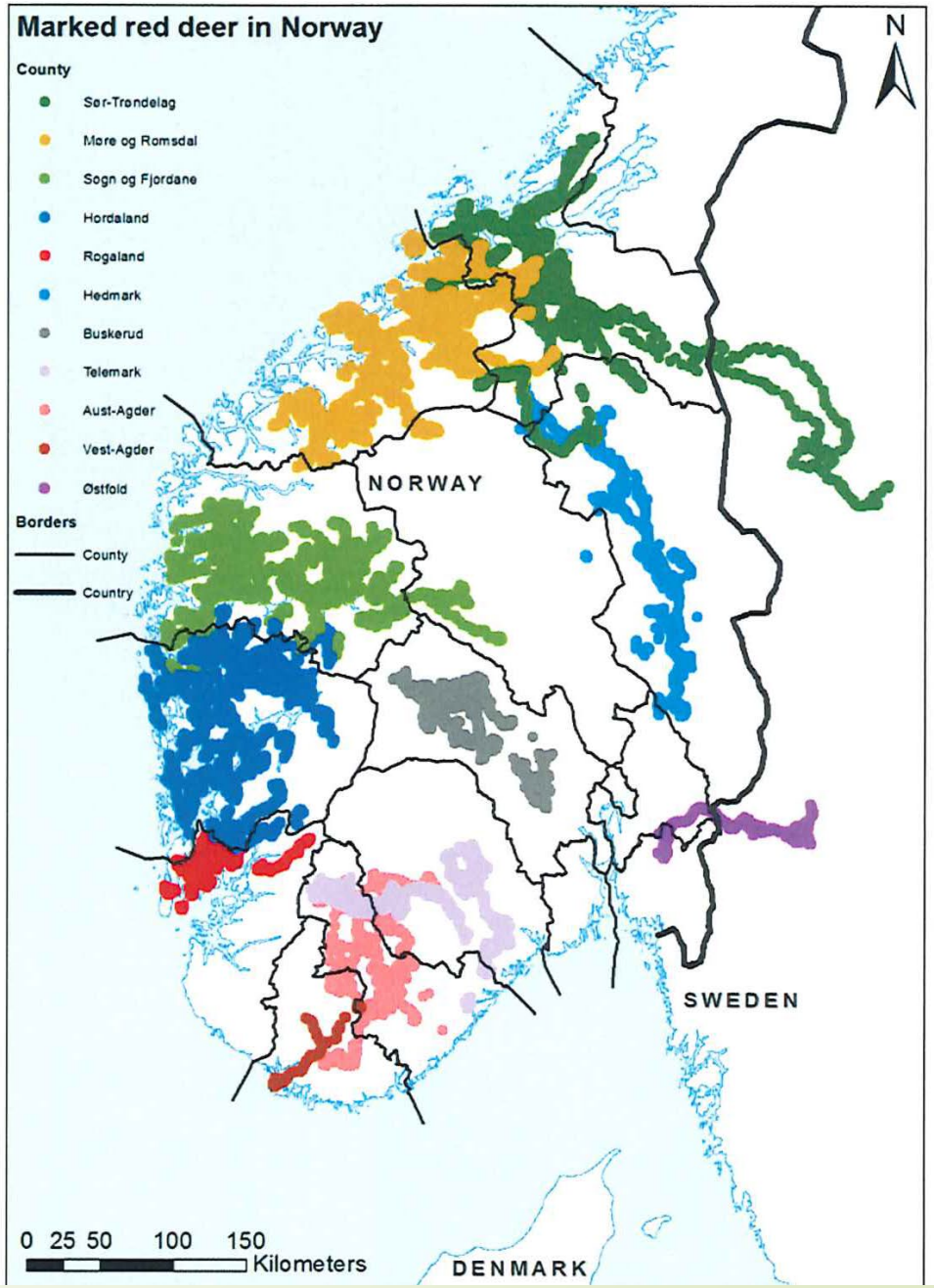

Antall felte elg
0
1-10
10-25
25-50
50-75
75-100
100-150
150-250
250-400
400-850

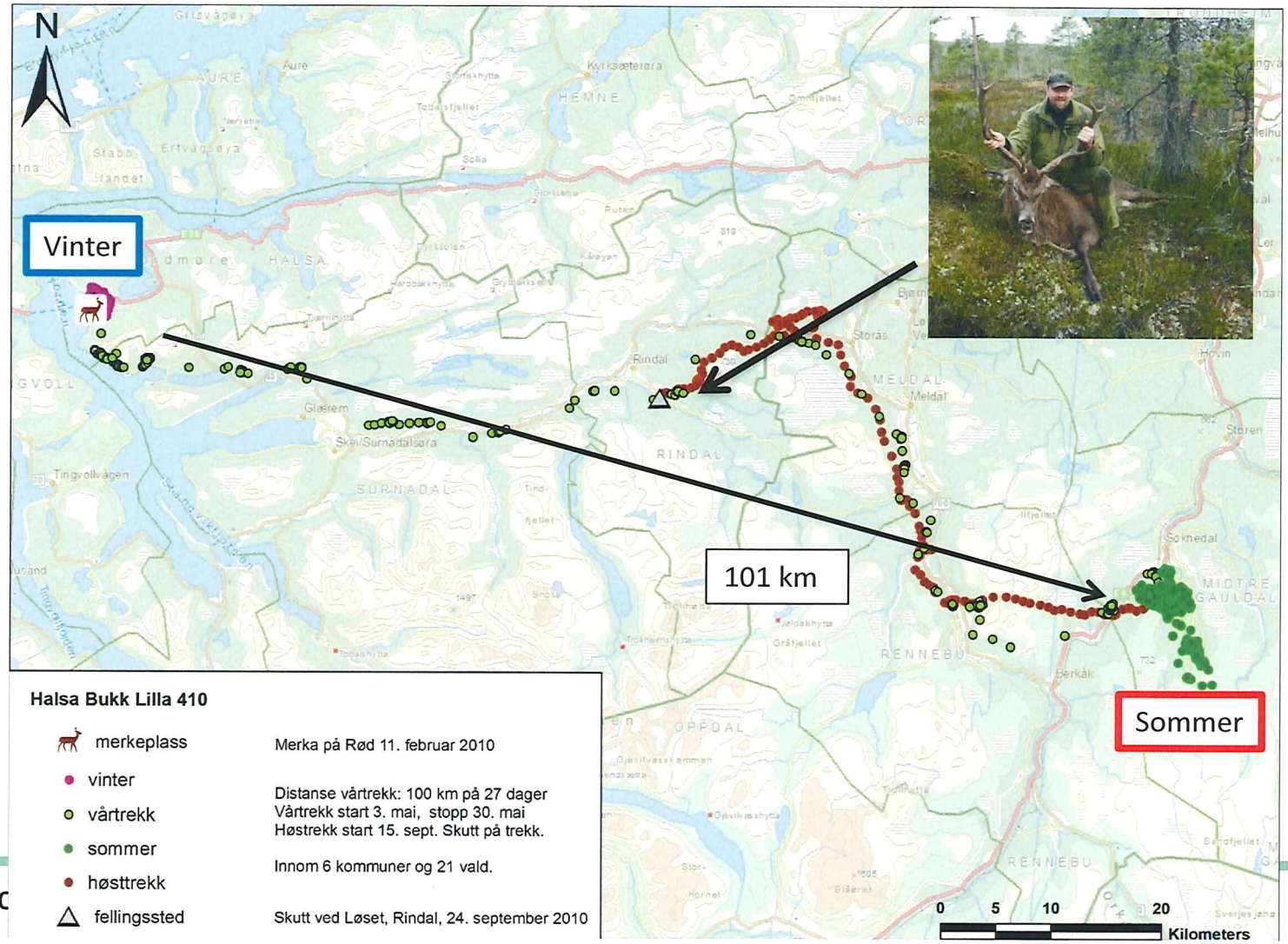

Antall felte villrein
0
1-10
10-20
20-40
40-60
60-80
80-100
100-150
150-250
250-350

Antall felte rådyr
0
1-10
10-25
25-50
50-75
75-100
100-150
150-250
250-400
400-750
Data mangler

Data

- Merking i 91 kommuner i 11 fylker
- Data fra 633 hjort
  - 480 koller
  - 153 bukker
- Full årssyklus: ~ 540 ind, ~ 800 idår

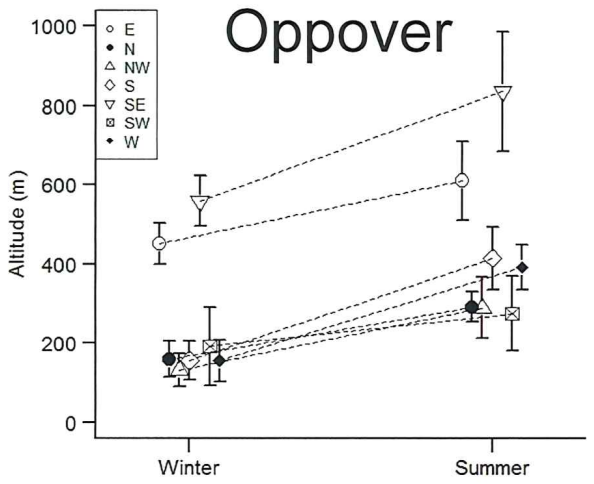

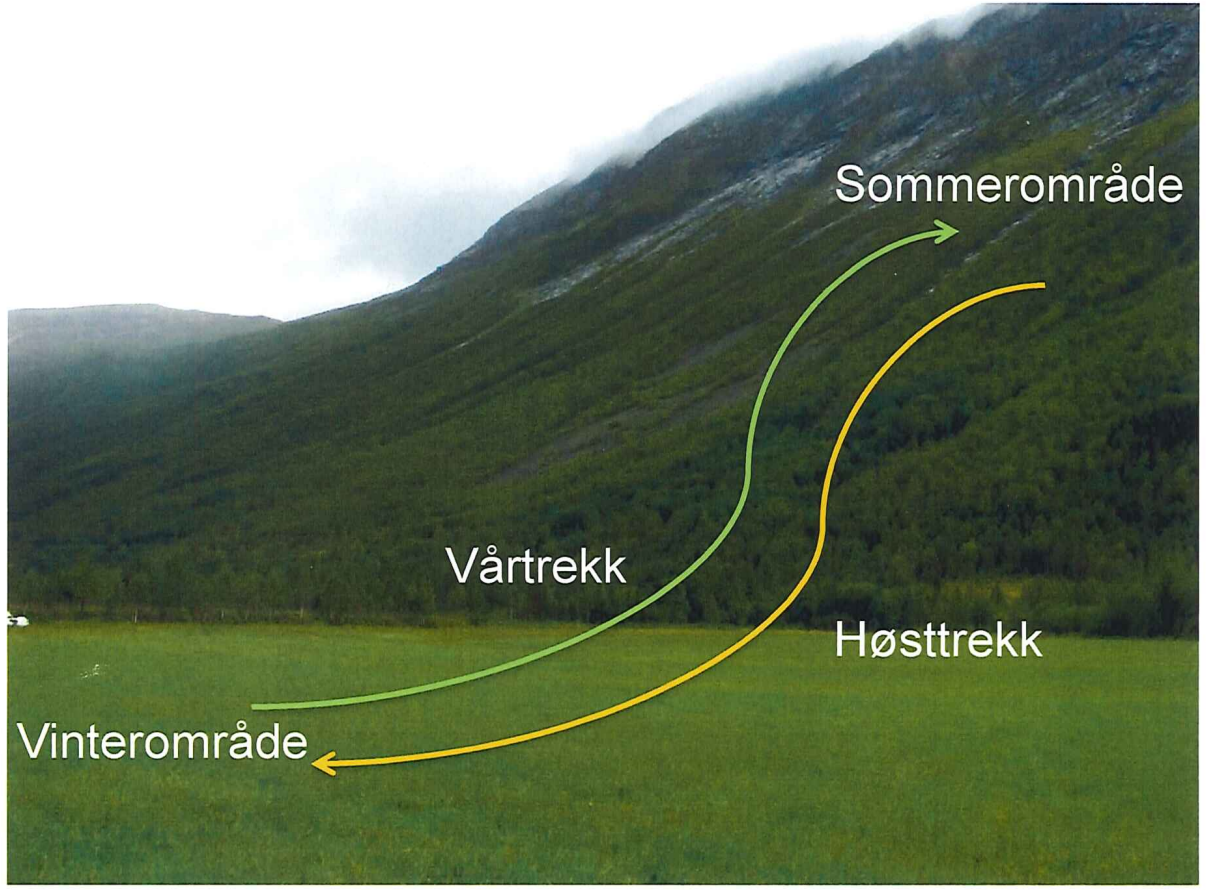

N
Vinter
101 km
Sommer
Halsa Bukk Lilla 410
merkeplass
vinter
vårtrekk
sommer
høsttrekk
fellingssted
Merka på Rød 11. februar 2010
Distanse vårtrekk: 100 km på 27 dager
Vårtrekk start 3. mai, stopp 30. mai
Høstrekk start 15. sept. Skutt på trekk.
Innom 6 kommuner og 21 vald.
Skutt ved Løset, Rindal, 24. september 2010
0 5 10 20
Kilometers

NIBIO

UiO : Institutt for biovitenskap
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

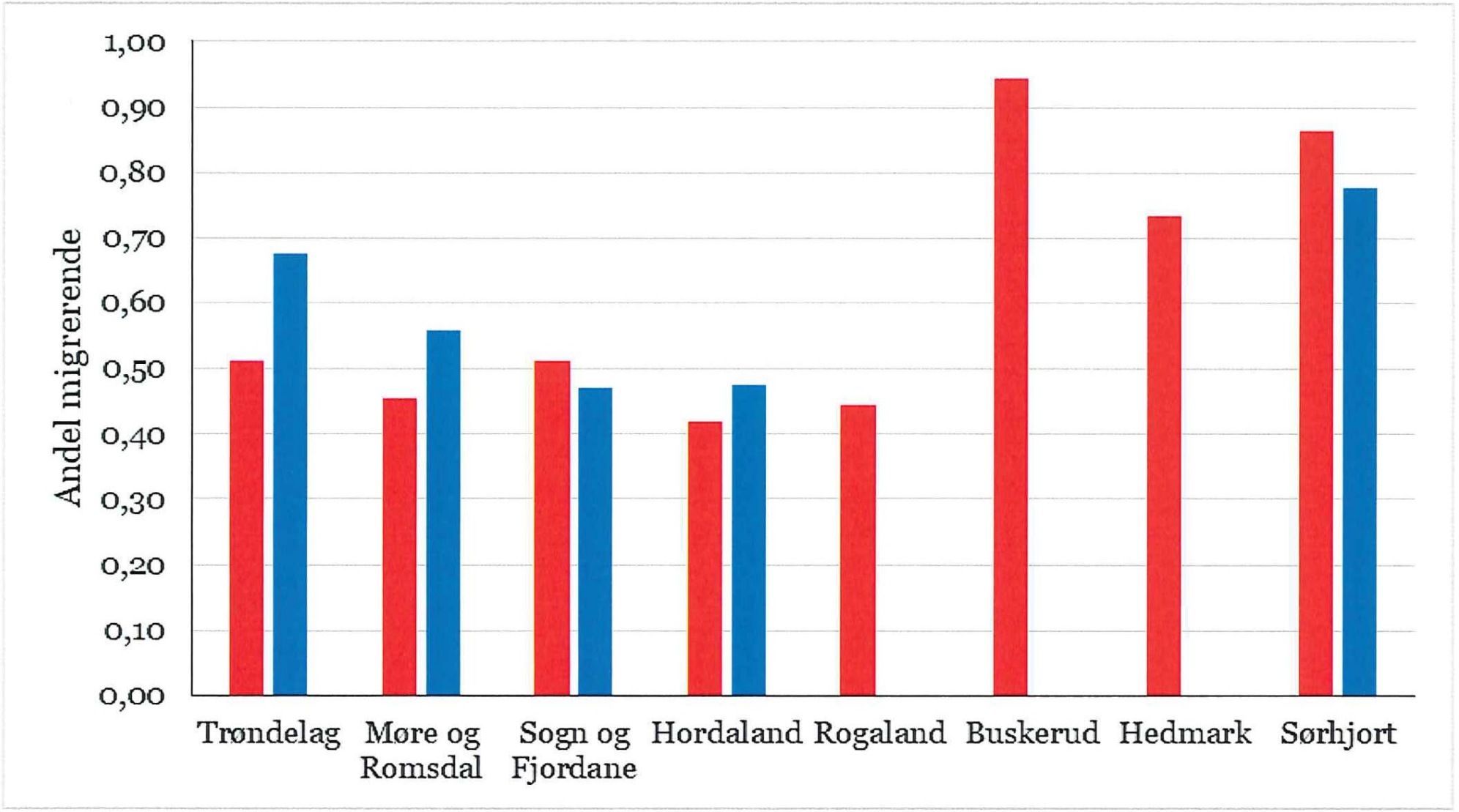
Hvor trekker de?

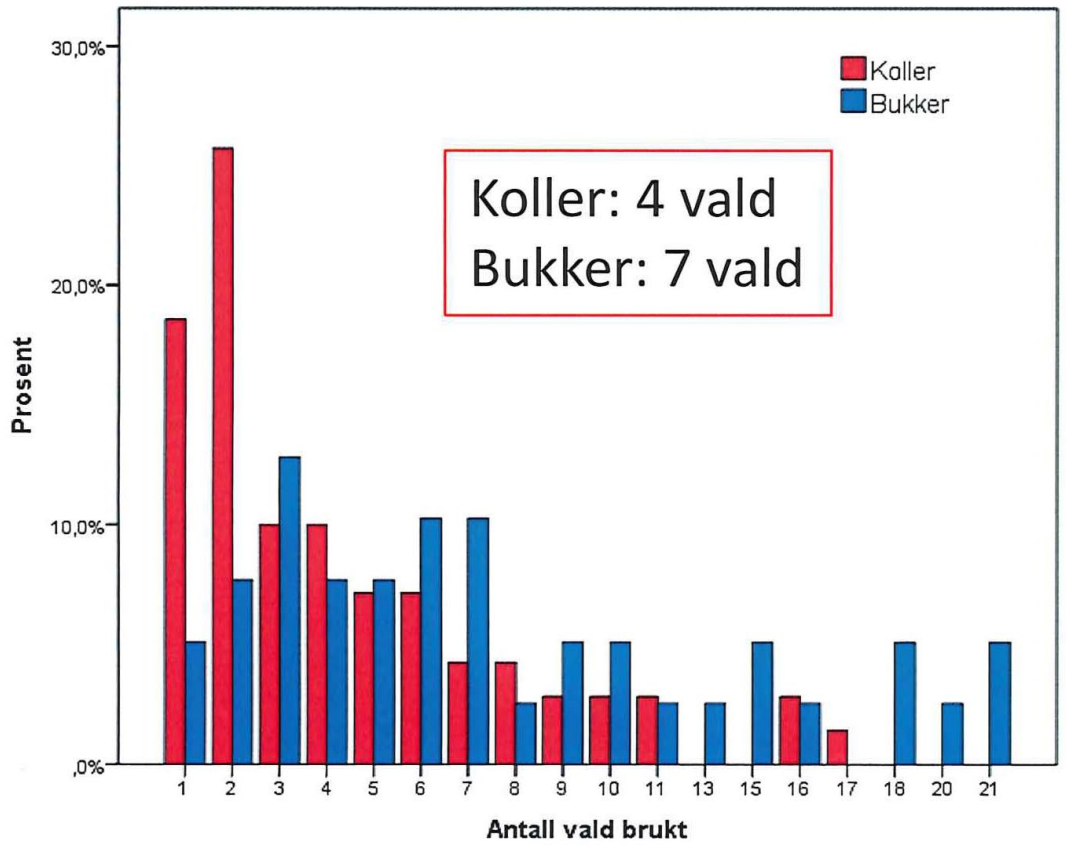

(Mysterud et al. 2011)

Andel trekkdyr regionalt

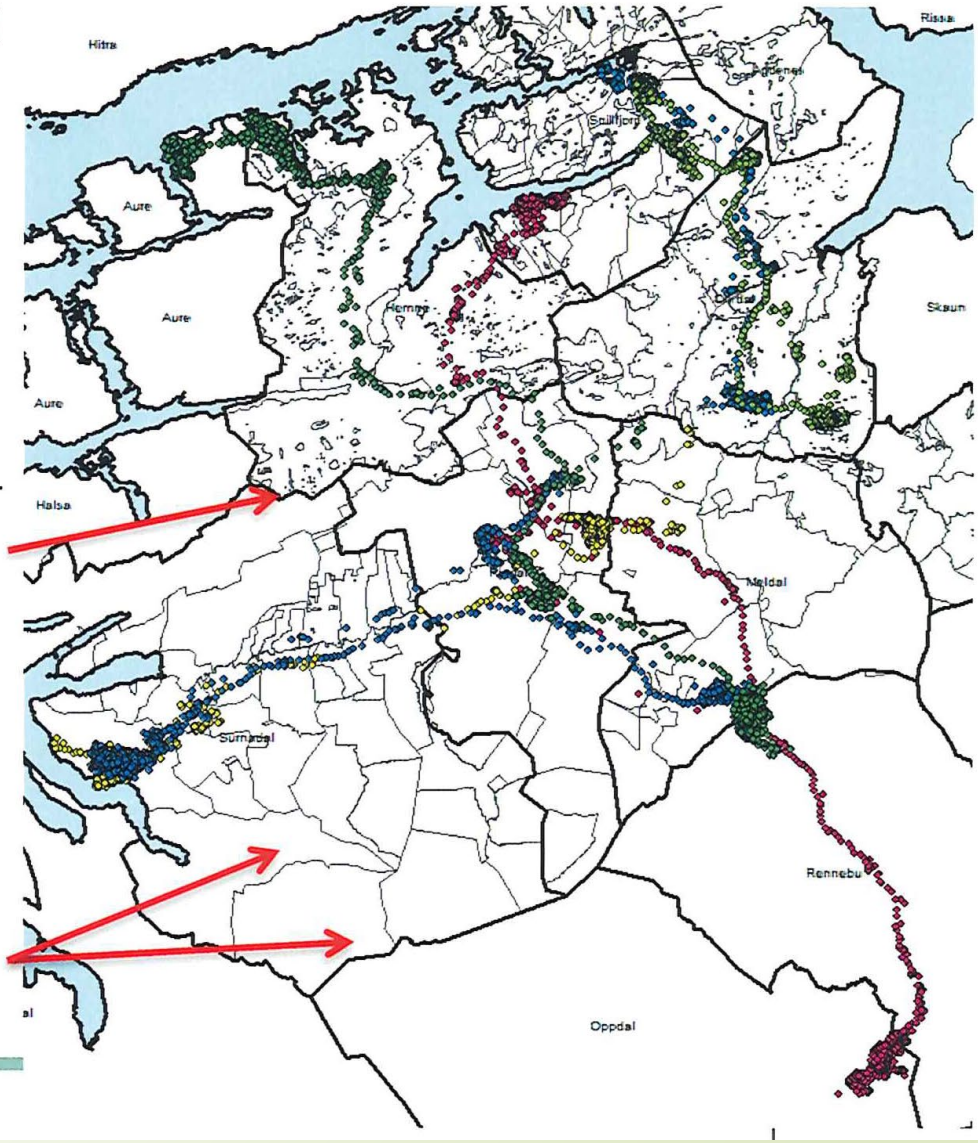

Utfordringer for forvaltningen

Kommune-grenser

Jaktvald

NIBIO

SETT HJORT

MILJØ-DIREKTORATET

Kommune | Kommunenr. | År

Instruks for utfylling av skjema og veileder for aldersbestemmelse av skutt hjort leser du på baksiden

Valdnr. | Navn på vald | Jaktfeltnr. | Navn på jaktfelt

SETTE DYR I ANTALL
(Skutte dyr tas med)

Dato (ddmm)	Innmark	Antall jegere	Antall timer laget jaktet	Spissbukk	Eldre bukk	Kolle	Alle kalver	Ukjent	Sum

SKUTTE DYR I ANTALL

Hannkalv	Hunnkalv	Bukk 1 ½ år	Kolle 1 ½ år	Bukk 2 ½ år og eldre	Kolle 2 ½ år og eldre	Sum

Sette elg*	Okse	Ku	Kalv	Ukjent	Sum
Antall					

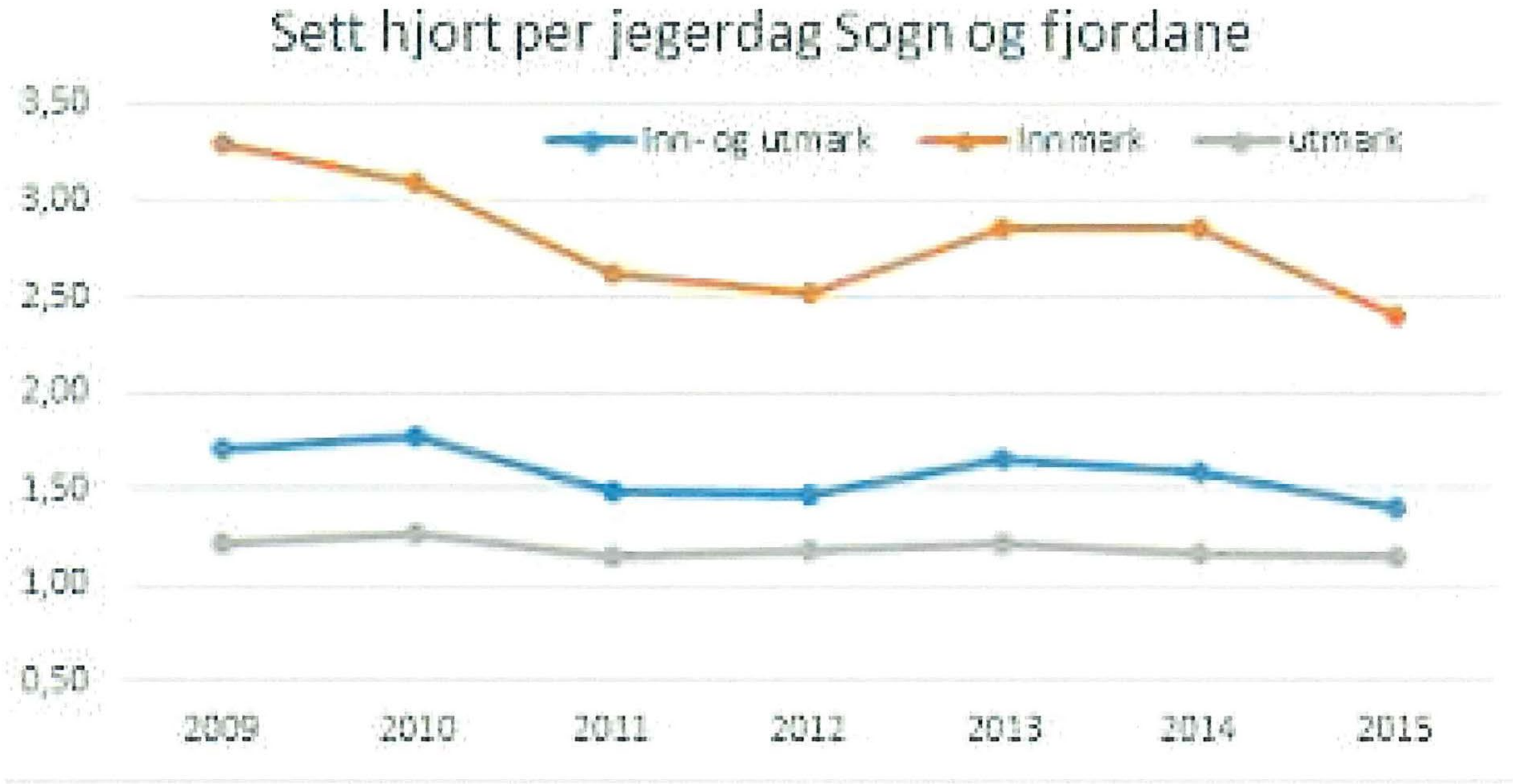
Sette rovdyr**	Bjørn	Jerv	Gaupe	Ulv
Antall				

Navn på kontaktperson for skjema:

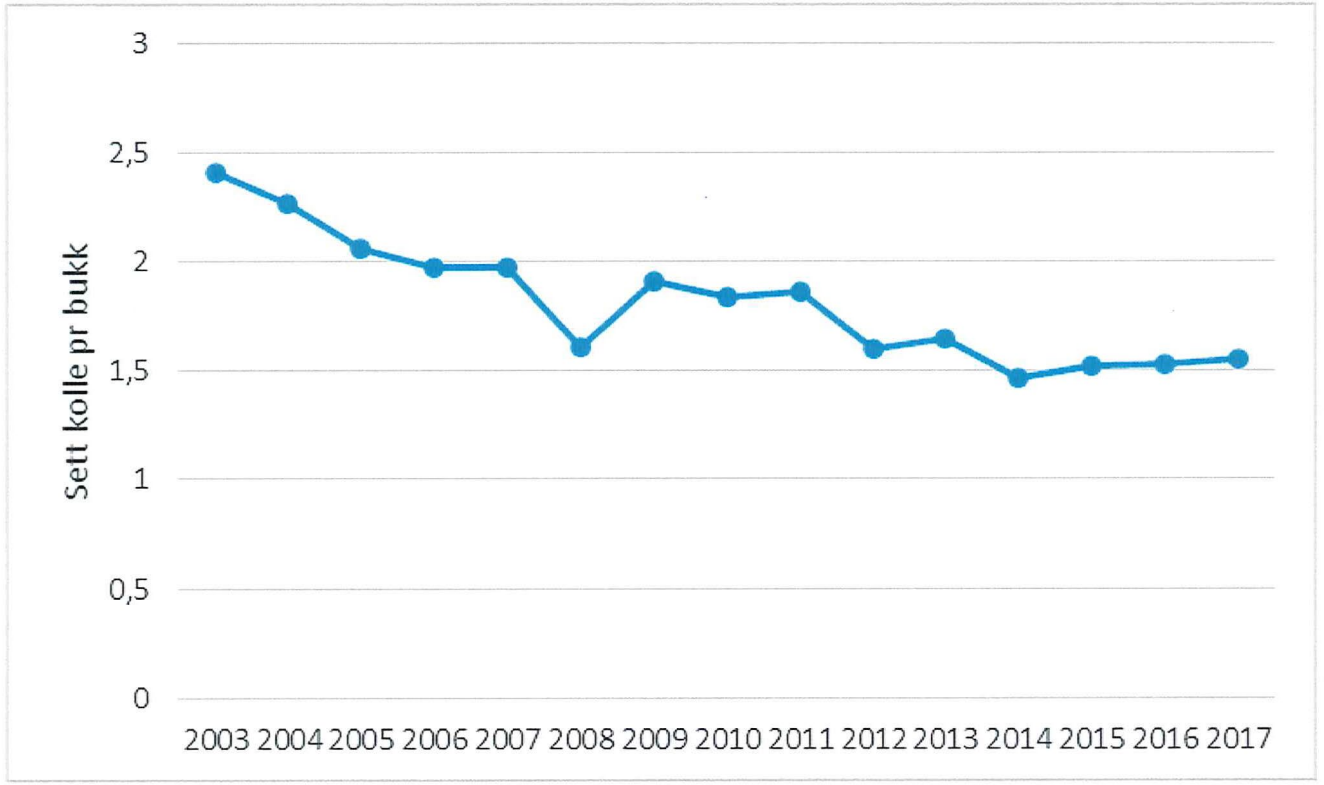
Telefon:

2018

Sett hjort rapporteres til kommunen via www.settogskutt.no.
Alternativt kan dette skjemaet sendes til kommunen innen 14 dager etter endt jakt.

Sett hjort per jegerdag Sogn og fjordane
3,50
3,00
2,50
2,00
1,50
1,00
0,50
Inn- og utmark
Innmark
Utmark
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015

Sett kolle pr bukk i M&R

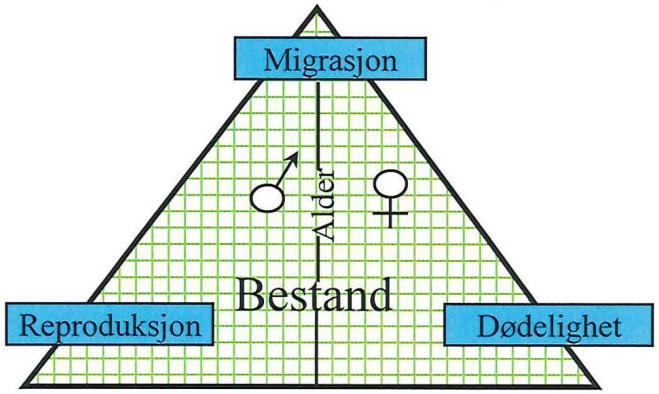

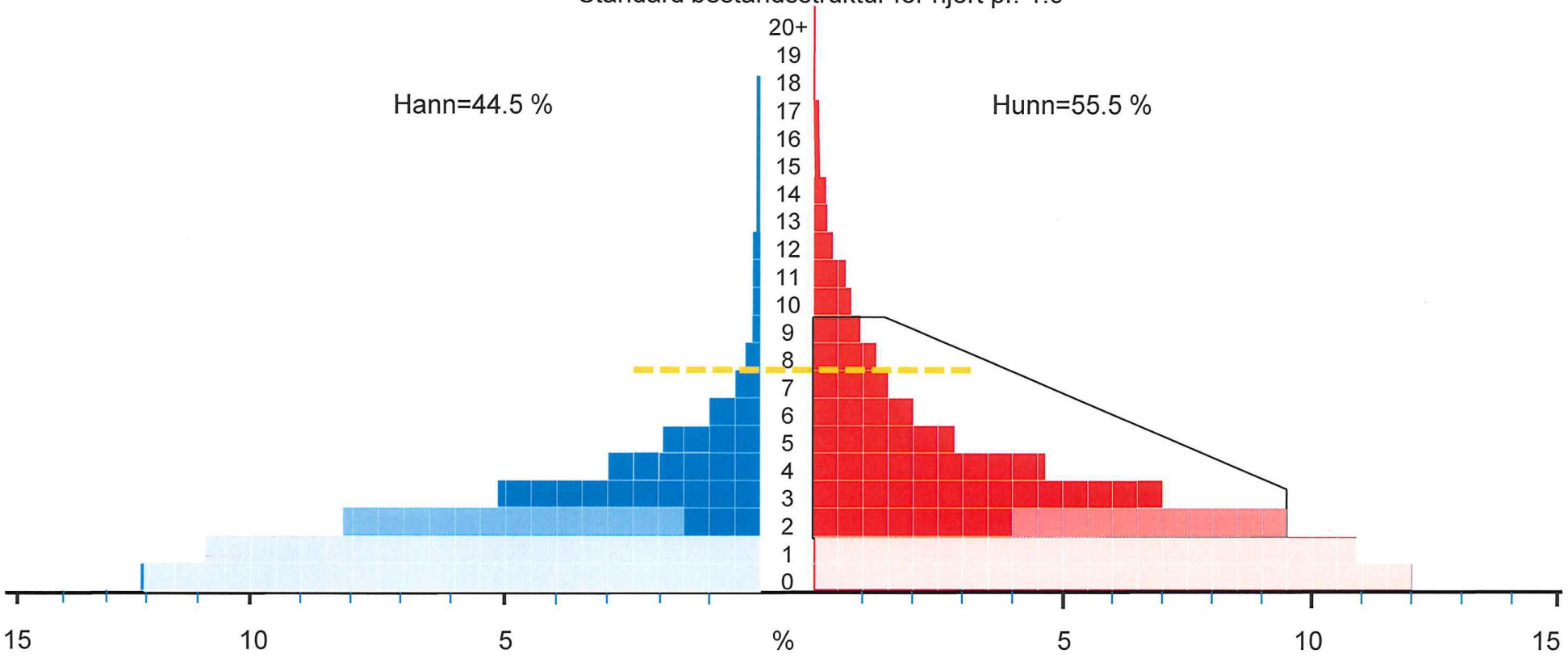
NIBIO

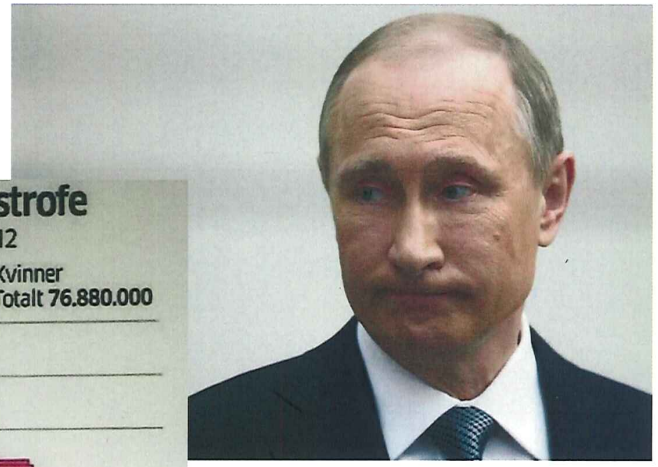

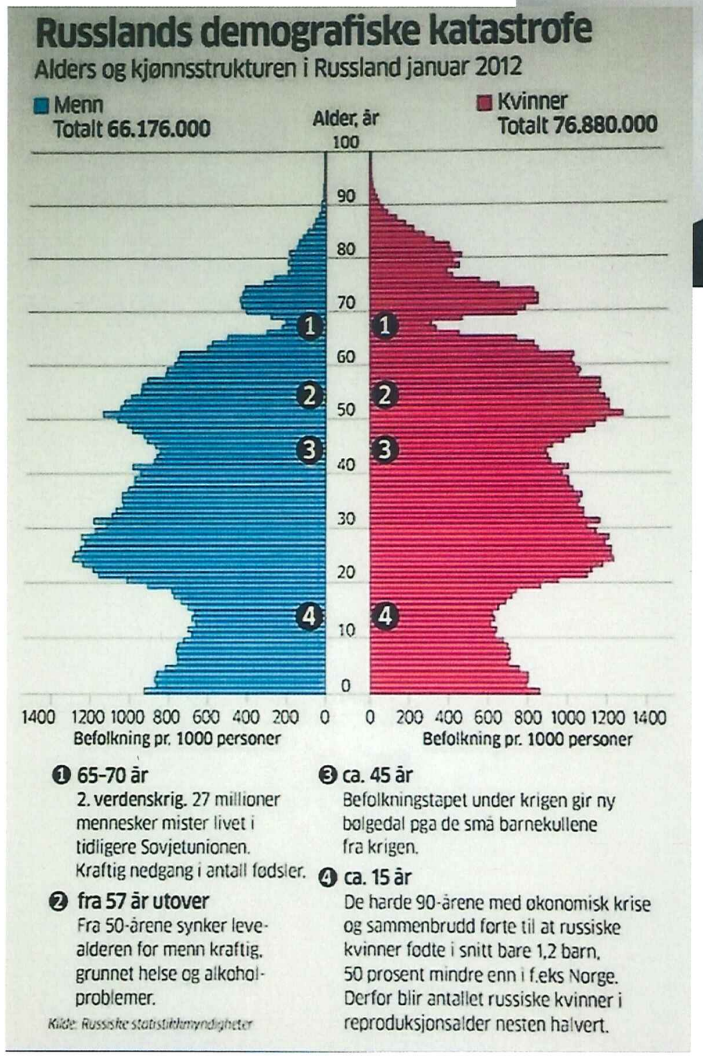
Drivkrefter i bestandsutviklingen

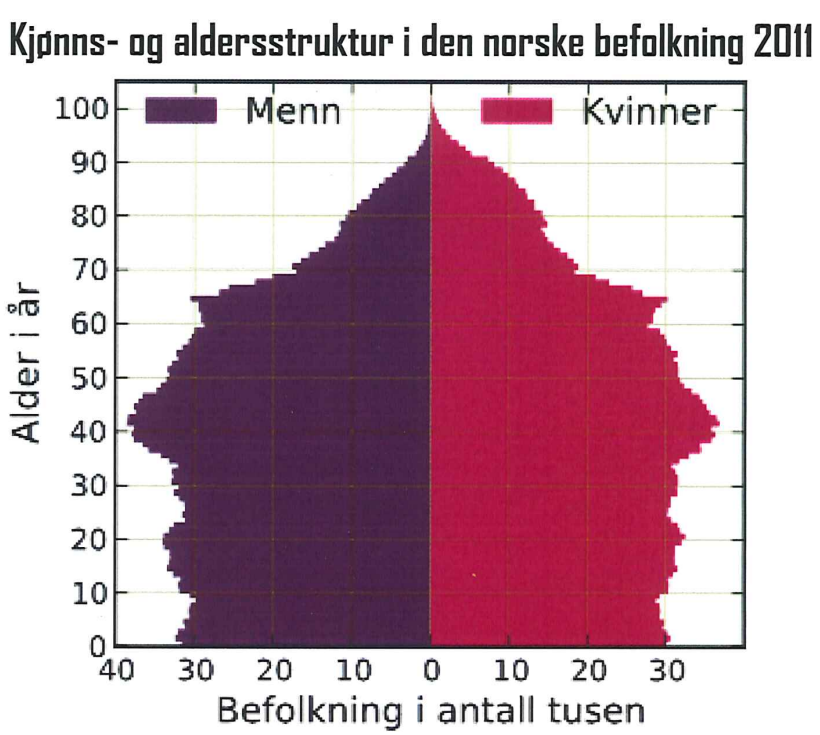

Standard bestandsstruktur for hjort pr. 1.9

Russlands demografiske katastrofe
Alders og kjønnsstrukturen i Russland januar 2012
Menn
Totalt 66.176.000
Alder, år
Kvinner
Totalt 76.880.000
100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
1400 1200 1000 800 600 400 200 0
0 200 400 600 800 1000 1200 1400
Befolkning pr. 1000 personer
Befolkning pr. 1000 personer
1 65–70 år
2. verdenskrig. 27 millioner mennesker mister livet i tidligere Sovjetunionen. Kraftig nedgang i antall fødsler.
2 fra 57 år utover
Fra 50-årene synker levealderen for menn kraftig, grunnet helse og alkoholproblemer.
3 ca. 45 år
Befolkningstapet under krigen gir ny bølgedal pga de små barnekullene fra krigen.
4 ca. 15 år
De harde 90-årene med økonomisk krise og sammenbrudd førte til at russiske kvinner fødte i snitt bare 1,2 barn, 50 prosent mindre enn i f.eks Norge. Derfor blir antallet russiske kvinner i reproduksjonsalder nesten halvert.
Kilde: Russiske statistikkmyndigheter

Kjønns- og aldersstruktur i den norske befolkning 2011
Menn
Kvinner
Alder i år
100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
40 30 20 10 0 10 20 30
Befolkning i antall tusen

SLAKTEVEKTSKJEMA HJORT

MILJØ-DIREKTORATET

Slaktevekt er dyrets vekt uten innvoller, skinn, hode, blod og leggbein. Skuddskadet kjøtt regnes med.

Kommune | Kommunenr. | År

Valdnr. | Navn på vald | Jaktfeltnr. | Navn på jaktfelt

FYLL UT EN RAD FOR HVERT SKUTTE DYR
Kun veide vekter skal registreres (hele kg)

Fellingsdato (ddmm)	Hannkalv	Hunnkalv	Hanndyr 1 ½ år	Hunndyr 1 ½ år	Hanndyr 2 ½ år og eldre	Hunndyr 2 ½ år og eldre	ID-nr. fra kjevelappen	Halsbånd- eller øremerke-nr.	Merknader

Informasjon om utfylling
- Dato fylles ut med fire siffer, eksempel: 25. september skrives 2509.
- I de områdene som er med i det nasjonale overvåkningsprogrammet skal ID-nr. fra kjevelappen føres inn.
- Har du skutt et merka dyr ber vi deg om å fylle ut halsbånd- eller øremerkenummer.
- Merknadsfeltet kan brukes til å skrive om du er usikker på aldersbestemmelse e.l.

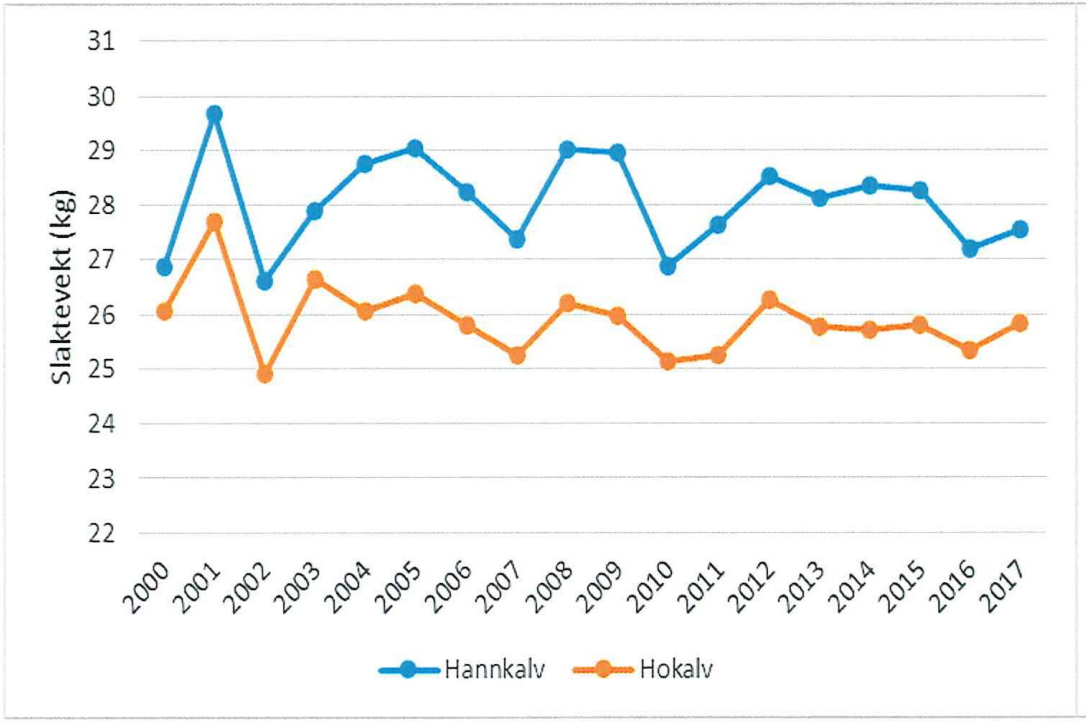
Navn på kontaktperson for skjema: | Telefon:

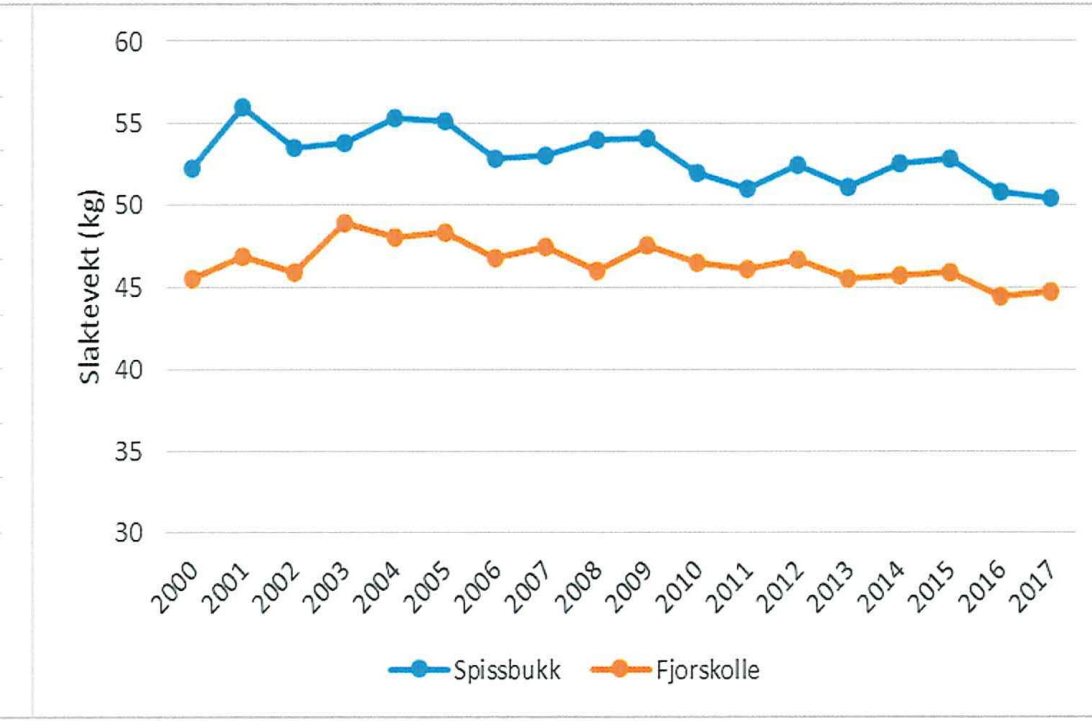
Slaktevekter kan også leveres på www.settogskutt.no som et elektronisk innleveringsalternativ.

2013

Slaktevekter - Kalver og ungdyr i M&R

Skader på jord og skog

- Det er gjennomført takster av skader i granplantinger
- Liten sammenheng med bestandsstørrelse, mer tilfeldigheter
- Det er taksert skader på gressavlinger
- Klar sammenheng med bestandsstørrelse
- Fruktplantasjer hegnes på utsatte lokaliteter
- Ikke noe av dette gjøres systematisk som bidrag / innspill til bestandsforvaltningen

Hjorteviltforskriften §3

- ”Kommunen skal vedta mål for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.”

Lykkes vi ??-Ja, men noen utfordringer

- Det kortsiktige jaktmotivet har dominans
- Mange grunneiere tenker med jegerhjertet i stedet med den langsiktige husdyrerfaringen
- De som har skader og belastninger av hjortestammen benytter ikke den kommunale arenaen til å fremme sitt syn
- Klager i stedet i media og til nasjonale politikere
- CWD pålegg / henstilling i 2019 om å øke jaktuttaket med 80 %, er en utfordring

JORDBRUK

Avskytingen av hjort må økes

Planlegging av årets jaktsesong er i gang. Møre og Romsdal Bondelag vil i den forbindelse poengtere overfor kommunene viktigheten av en aktiv hjorteviltforvaltning.

Hjortebeiteskader er et gjennomgående tema fra våre medlemmer. Hjorten samler seg helst på godt drevne arealer for å beite på det beste graset, og det påfører mange av våre medlemmer store økonomiske tap.

Dialog

- En ting er å treffe vedtak eller komme med pålegg, noe annet er å gjennomføre
- Forutsetningen er at alle har samme virkelighetsoppfatning, også om de har forskjellige interesser og motiv

EN SÅNN BESLUTNING KAN DU IKKE GJENNOMFØRE UTEN Å INVOLVERE GRASROTA I PROSESSEN!
DET HADDE JEG GLEMT...

Forvaltningsstruktur/-nivå

Offentlig
Klima og Miljøverndepartement
Miljødirektoratet
Fylkesmann / Fylkeskommune
Kommuner

Privat
Vald (kontaktledd til offentlig forvaltning)
Valdet må ha :
- vedtekter for organisering og virksomhet
- presiserte målsettinger for bestandsforvaltningen
- planer og virkemidler for tiltak og gjennomføring
- klare regler for samspillet mellom kommune, valdledelse og jaktfelt

Kommunene har stort ansvar for offentlige interesser knyttet til hjortevilt, blant annet opplevelsesverdier, biologisk mangfold, trafikkproblemer og andre skader/ulemper. I tillegg har kommunene ansvar og utfordringer knyttet til jaktrettshavernes rettigheter og rettssikkerhet ved å fastsette forskrifter og fatte enkeltvedtak.

Kommunen er sentral i hjorteviltforvaltningen

Jaktfelt
Jaktrettshaverne har ansvar for organisering og til rettelegging av jaktutøvelsen. Har også betydelig ansvar for bestandsplanlegging gjennom årlige avskytingsplaner og andre forvaltningstiltak i valdet, ikke minst samhandling og koordinering med tilgrensende jaktfelt og vald.

Konklusjon: **Forvaltningsstruktur, lover og forskrifter** ligger til rette for fremtidsrettet og bærekraftig forvaltning av norske hjorteviltbestander. Men, **kommunene, *der forvaltningen konkret gjøres*,** mangler ofte faglig kompetanse, faktagrunnlag og formidlingskapasitet.

Riktig ressursfordeling?

§ 3 Mål for forvaltning av elg, hjort og rådyr

Kommunen skal vedta målsettinger for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e).

Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.

Kommunens overordnete målsetting → målrettet strategi, relativt generell, i samsvar med lover og forskrifter

↓

Hovedmålsetting for **vald** → i tråd med kommunens målsetting tilpasset lokale utfordringer

↓

Konkrete delmål for **jaktfelt** → spesifikke problemstillinger som søkes løst lokalt

↓

Virkemidler → lokale tiltak , bl.a. bestands- og fellingsplaner og beiteskjøtsel etc.

↓

Plan for gjennomføring → ansvar, samarbeid, datainnsamling etc. for kontroll med utviklingen

↓

Evaluering ved avsluttet planperiode → måloppnåelse, status og nye mål

Kronvildtforvaltning på og omkring Ovstrup Hede

Et dialog- og samarbejdsprojekt, for kronvildtets skyld

Jacob Skriver
Driftsleder, Skov- og landskabsingeniør

AAGE V. JENSEN NATURFOND

- Aage V. Jensen Naturfond ejer og forvalter i hele Danmark.
- I alt ca. 19.000 ha fordelt på 31 forskellige ejendomme samlet i ca. 21 grupperinger.
- Områder med unik natur, stor biodiversitet, sjældne arter og lang drifts- og forvaltningskontinuitet.
- Hegnede områder såvel som ikke hegnede.

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Formål:

Naturens bevarelse og udvikling, samt de vilde dyrs beskyttelse, i Danmark.

Målsætning:

At give alle i Danmark mulighed for at opleve en rig natur

- i dag og i fremtiden.

AAGE V. JENSEN NATURFOND

FONDENS NATUROMRÅDER

- TÆT PÅ DIG

1. **Bjerget**
   Midtsjælland, 10 km syd for Sorø
2. **Blegmosen**
   Djursland, 15 km nord for Rønde
3. **Filsø**
   Vestjylland, 22 km vest for Varde
4. **Gudenåengene**, Kronjylland
   syd for Randers og nord for Langå
5. **Gyldensteen Strand**
   Nordfyn, 2 km øst for Bogense
6. **Hulsig, Råbjerg Hede, og Råbjerg Mose**
   Henholdvis 7, 22 og 23 km syd for Skagen
7. **Kallø Grå**
   Lolland, 8 km nord for Sakskøbing
8. **Kåsegård**
   Bornholm, 3 km vest for Nexø
9. **Lille Vildmose**
   Himmerland, 38 km sydøst for Aalborg
10. **Mjels Sø**
    Als, 4 km syd for Nordborg
11. **Mågerodde**
    Mors, 23 km vest for Nykøbing Mors
12. **Ovstrup Hede**
    Vestjylland, 15 km nord for Herning
13. **Rågø og Rågø Kalv**
    Lolland, 18 km nord for Nakskov
14. **Snarup Mose**
    Sydfyn, 5 km syd for Egeskov Slot
15. **Sundbakkerne**
    Sydfyn, 2 km nord for Faaborg
16. **Vaserne**
    Nordsjælland, 22 km nord for København
17. **Vejlerne**, Thy og Han Herred
    12 km vest for Fjerritslev
18. **Vilsted Sø**
    Himmerland, 8 km syd for Løgstør
19. **Vitsø Nor**
    Ærø, 2 km syd for Søby
20. **Æbelø**
    Nordfyn, 15 km øst for Bogense
21. **Ølundgård**
    Nordfyn, 20 km nord for Odense

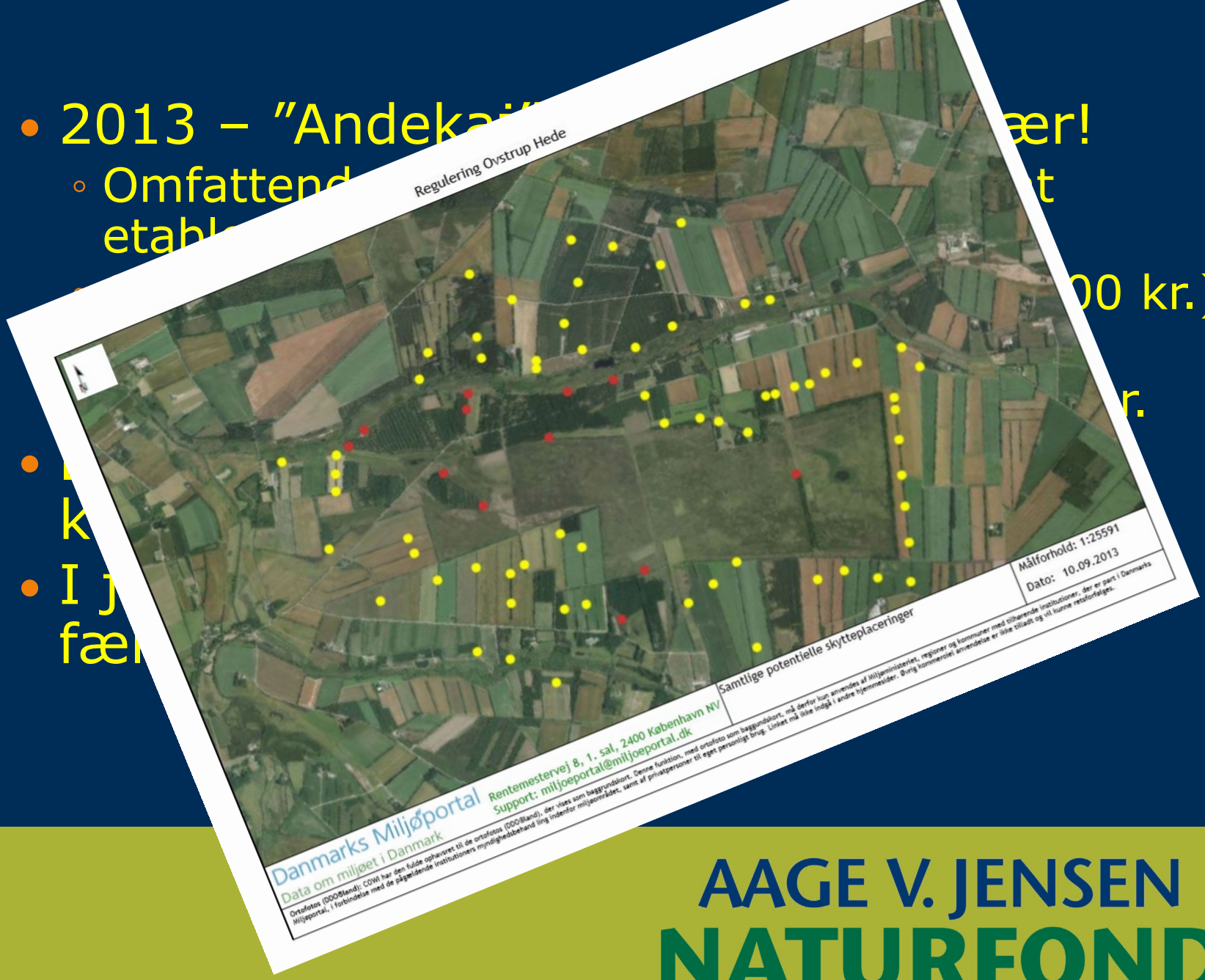

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

- 2013 – ”Andeka… …ær!
  - Omfatten… …t etabl…
  - …00 kr.)
  - …r.
- …k
- I j… fæ…

AAGE V. JENSEN NATURFOND

- I de to efterfølgende sæsoner udlejes jagten på Ovstrup Hede før den i 2016 hjemtages igen.
- Jeg ønskede efter dialog med mit netværk, at lade fonden tage skridt imod et forvaltningsrettet forskningsprojekt.
- Hvordan kunne vi bidrage til at opnå en bæredygtig forvaltning – for kronvildtets skyld?!

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

- Krydsfeltet!
  - Landmænd plages af skader fra tætte bestande af kronvildt (og dåvildt).
  - Naturfonden ønsker kronvildtet, som en del af biodiversiteten og med de økosystemeffekter der kommer naturligt med artens tilstedeværelse.
  - Lokale naturinteresserede (også jægere!) fascineres af kronvildtet og værdsætter jagten.

Kan perspektiverne kombineres?

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Dialogen – grundlaget for fællesforvaltning!
"Min" oplevelse som "menig deltager"

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

vil få en produktiv effekt. Forløbet strækker sig over en periode på fire år og dokumenteres skriftligt løbende. Den skriftlige dokumentation indgår som datagrundlag for analyser undervejs, samt for projektets konklusioner og eventuelle opfølgninger. Dialogforløbets fire faser vil være delvis overlappende, men indeholder grundlæggende følgende elementer:

1. En kortlægning af oplevende problemer omkring kronvildtforvaltningen, samt formuleringen af de ønsker der eksistere til målsætningerne for den fremtidige forvaltning.
2. Udvikling af planer for implementeringen af de konstaterede målsætninger, samt en kortlægning og prioritering af den ekspertise og viden som er nødvendig for nå de formulerede målsætninger
3. Implementering af planer samt en igangsættelse af eventuelle videnskabelige undersøgelser og monitering.
4. En evaluering og eventuel opfølgning på forløbet, samt en offentliggørelse af resultater i skriftligt form såvel som via en offentlig konference.

Fase 1 indbefatter et formøde for interesserede lodsejere, jægere og borgere, i en på forhånd defineret radius omkring Ovstrup Hede med henblik på at sondere interessen for at deltage i projektet. Der gennemføres herefter såkaldt **Kritik- og visionsmøde** med henblik på:

- at kortlægge og prioritere de problemstillinger som deltagerne oplever i forhold til kronvildtforvaltningen,
- at etablere et fælles værdigrundlag for en bæredygtigt forvaltning af kronvildtet, defineret som en række konkrete målsætninger, samt

Udsnit af projektets projektbeskrivelse – det handler om mennesker!

AAGE V. JENSEN NATURFOND

Vildtbiologiske undersøgelser

Uanset hvilke større eller mindre deskriptive eller eksperimentelle undersøgelser deltagerne måtte ønske gennemført, er det nødvendigt fra projektets start, at etablere en grundlæggende dataregistrering med henblik på besvarelse af de forskellige forskningsmæssige og forvaltningsmæssige spørgsmål. Følgende tre datakilder som alle kræver planlægning og indsats over hele projektperioden er som udgangspunkt nødvendige for at etablere et nødvendigt datagrundlag i forhold til de vildtbiologiske tematikker tidligere nævnt:

a) **GPS-mærkning** gennemføres med henblik på at kvantificere krondyrenes bevægelsesmønstre. Ud fra en faglig vurdering antages det at en konstant prøvestørrelse på 5-10 dyr med GPS- og aktivitetsloggere vil være tilstrækkeligt til at kvantificere generelle adfærdstræk og responsnormer i bestanden. Hvert GPS-mærket dyr bærer sit halsbånd i to år og en tilstrækkelig logger-bestand vil blive opretholdt ved at mærke 4-5 dyr årligt.

b) **Systematisk registrering af køn, alder og fænologi hos nedlagte dyr** med henblik på at beskrive og monitere bestandens størrelse, demografiske sammensætning og generelle sundhedstilstand. Dette gøres ved at registrere variable på nedlagte dyr. Af hensyn til repræsentativitet og statistisk usikkerhed omfatter undersøgelsen så vidt muligt, samtlige nedlagte dyr i området.

c) **Øremærkning af kalve** vil give vigtig information om krondyrenes livshistoriebiologi og herigennem gøre det muligt at sammenholde dyrs overlevelsesmuligheder og størrelse/kondition senere i livet (når de nedlægges) med forskelle i opvækstvilkår (fx evt. tab af moderdyr i tidlig alder). Dyr med kendt alder vil desuden udgøre en vigtigt

…men det handler selvfølgelig også om dyrene – kronvildtet!

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

"Mødeprotokoller" bidrager til, at der sker en fælles lagring af viden – vi husker alle hvad vi har talt om.

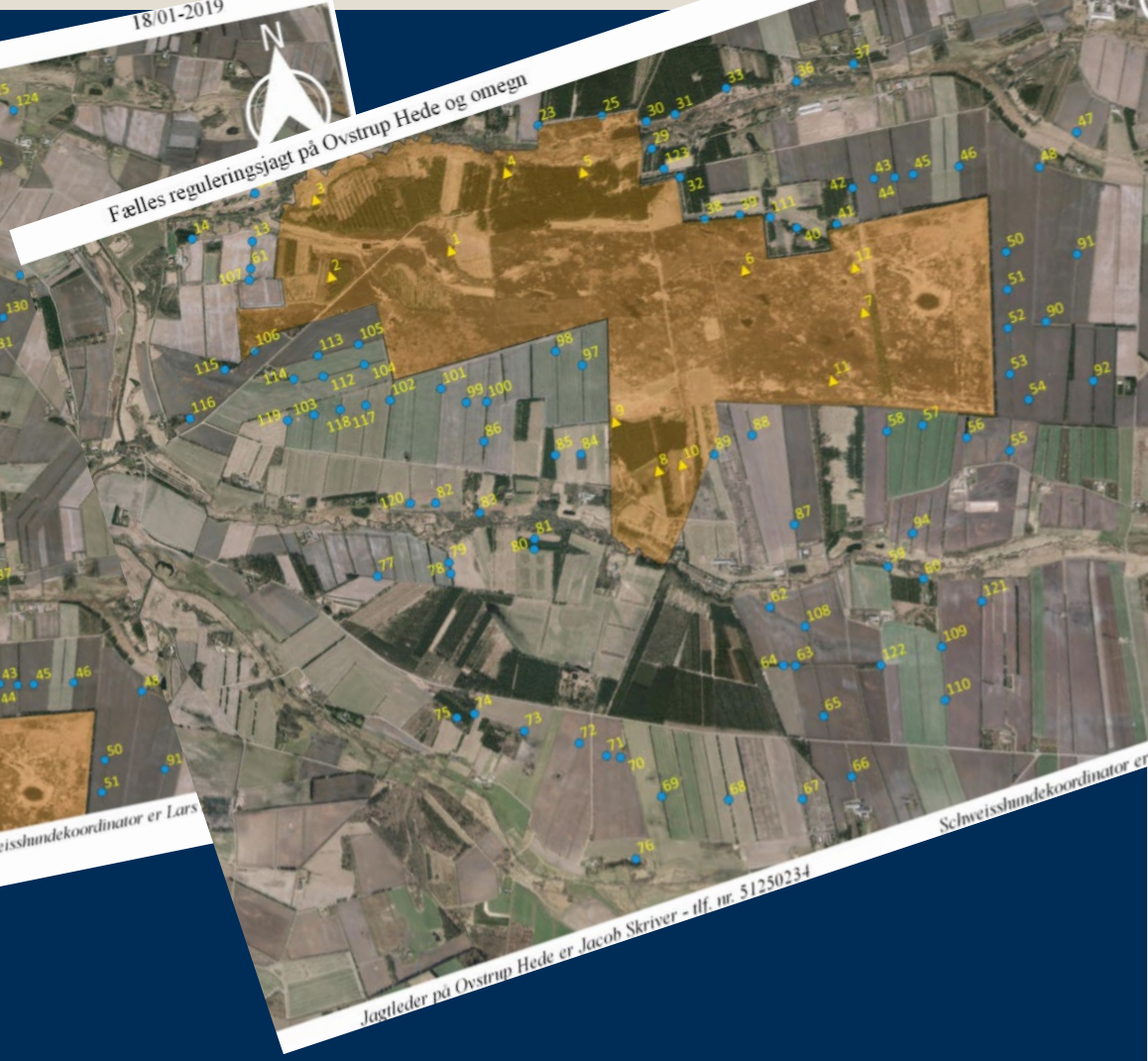
AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Jagten – som samlende og fælles aktivitet.

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Vildtbiologisk forskning

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Fangst og GPS-mærkning – hvordan og hvor bevæger dyrene sig?

AAGE V. JENSEN NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

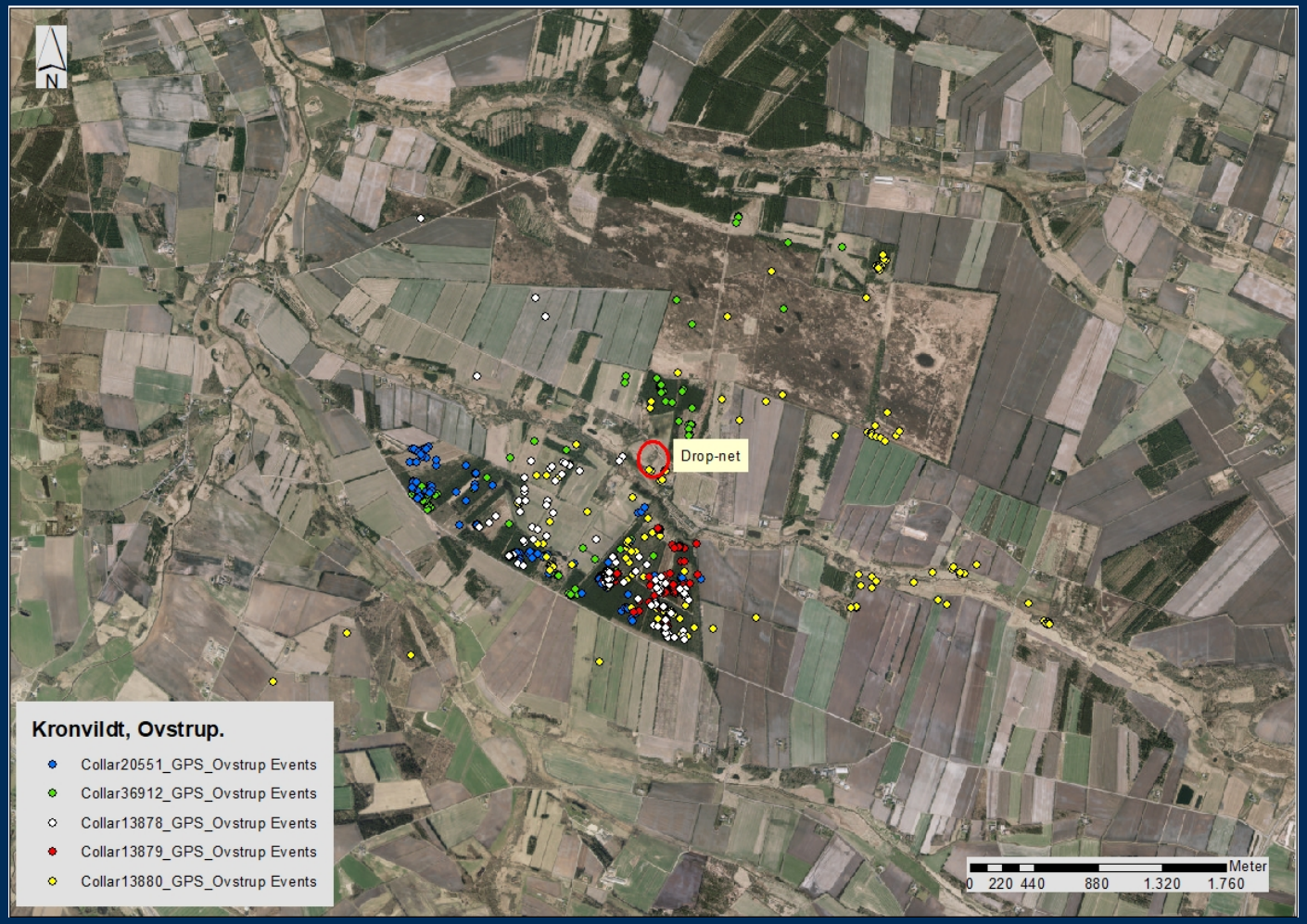

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

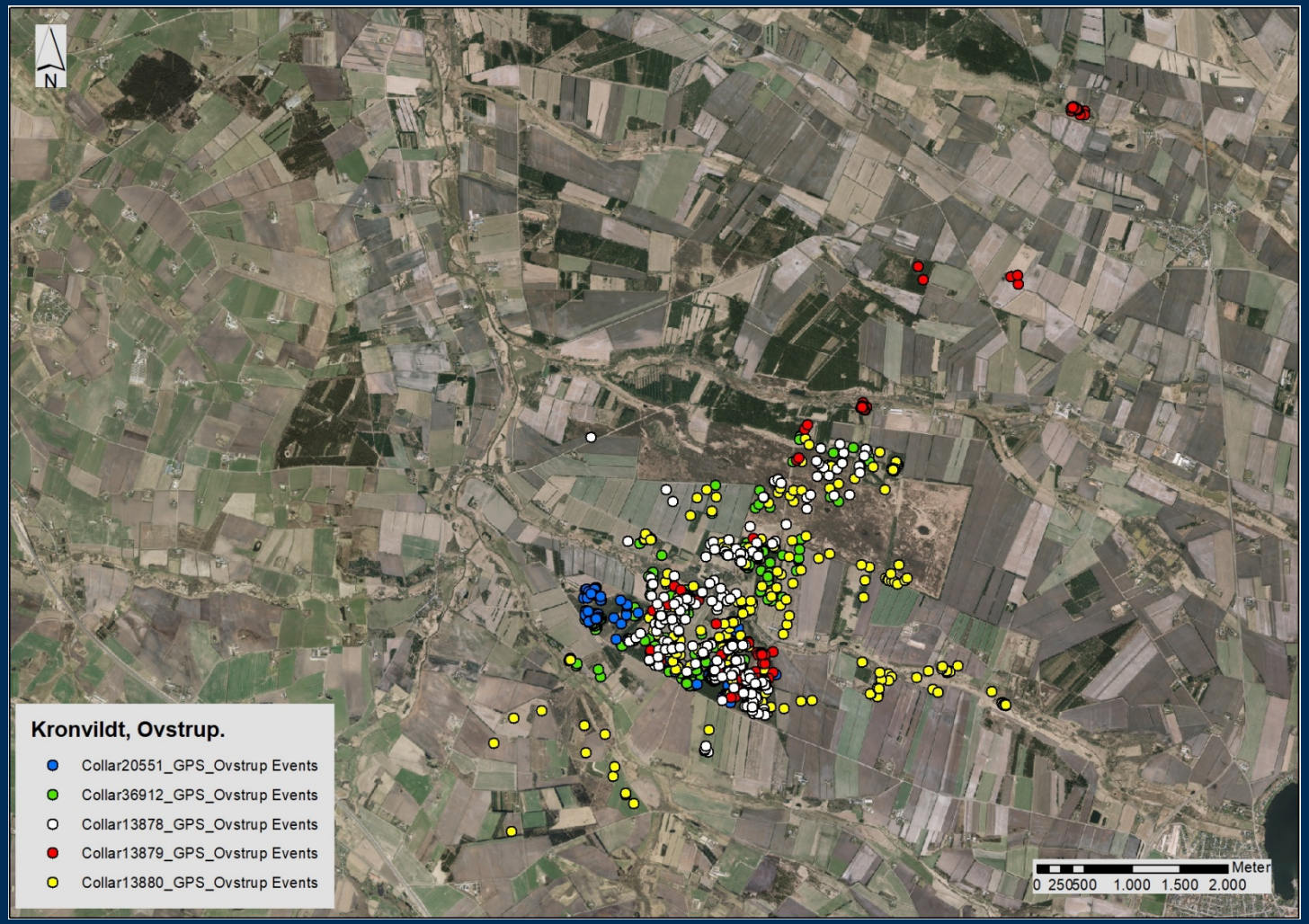

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

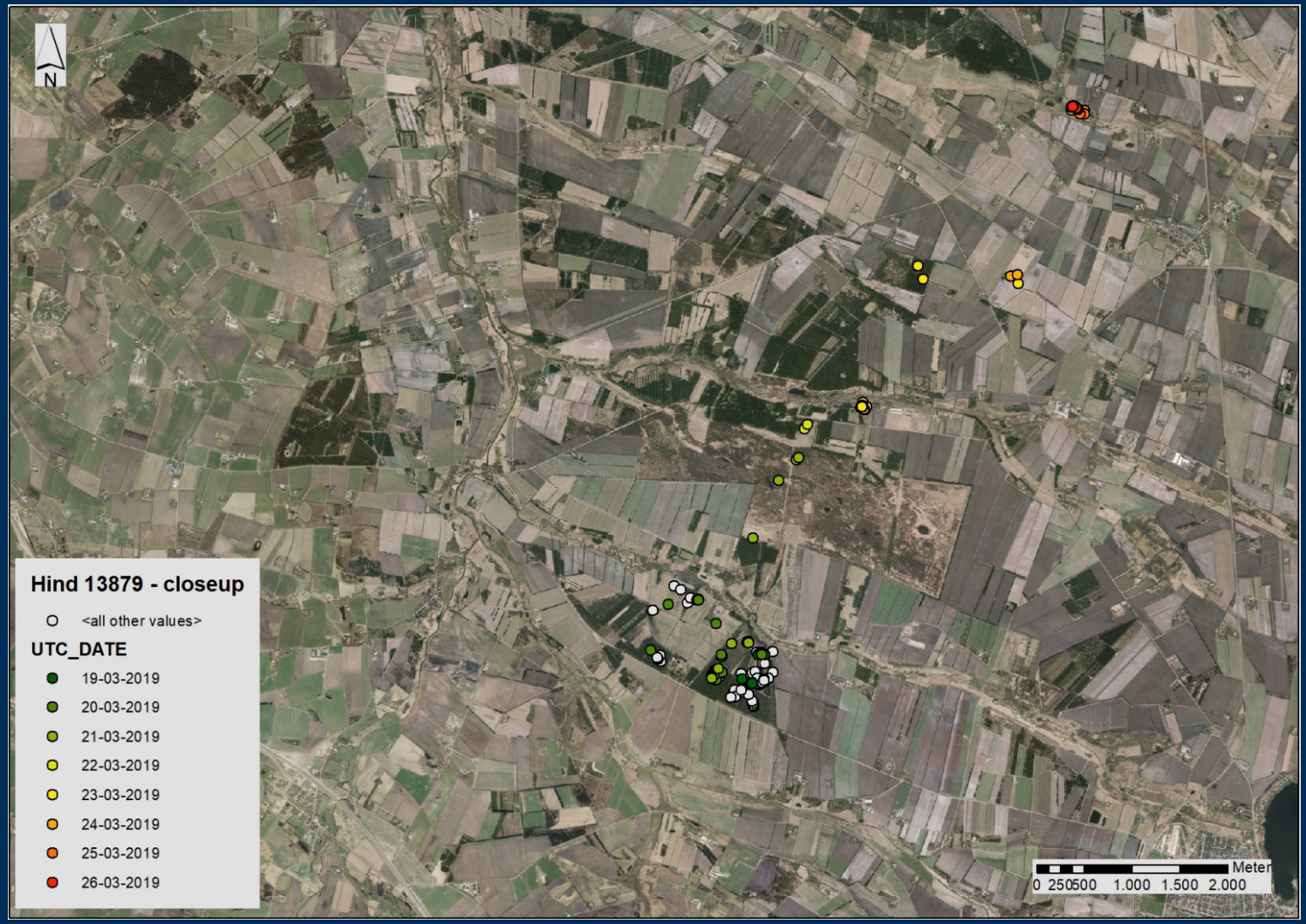
Hind 13879 den 20-03-2019

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Hind 13879 den 26-03-2019

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Ovstrup Hede som en øde ø! Eller måske snarere som en del af et øhav!

AAGE V. JENSEN NATURFOND

- Hvem forvalter hvilke bestande?
- Kan man fastsætte en forvaltningsmålsætning for kronvildt fra ejendom til ejendom? ……..
- Hvordan reagerer kronvildtpopulationer på forstyrrelser?
- Hvordan forstyrrer vi og er vi enige om at det er den rigtige forstyrrelse vi laver?
- Hvem har ”glæde” af dyrene – hvor virker dyrene (økosystemeffekter) og hvem betaler for gildet?
- ????????

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

Hvilke visioner kan man have for forvaltningen og kan forskningsprojektet skabe rammer for at afprøve nye metoder?

- Hvor meget og hvordan kan vi rykke ved den gængse opfattelse af, hvordan vi driver sociale jagter og hvad er succeskriterierne? (Best practice)
  - At jage kronvildt er ikke blot at skyde kronvildt uden at gøre sig selekterende overvejelser.
    - Har det betydning hvordan udtaget i en kronvildtbestand sammensættes? (Svaret er kendt af de fleste her, men hvordan kan det gøres til almen anerkendt viden?)
    - Hvordan kan man være selektiv under udøvelse af trykjagt?
    - Hvad betyder et begreb som jagttryk?

- Adfærdsregulerende forvaltning fremfor (eller som supplement til) bestandsregulerende forvaltning. (Next practice)
  - Arealer med aflastningsafgrøder i anknytning til naturarealer?
  - Målrettet regulering af kalve på dyrkningsarealer i vækstsæsonen?
  - Målrettet regulering af smaldyr i forårsmånederne?

AAGE V. JENSEN NATURFOND

AAGE V. JENSEN
NATURFOND

KRONVILDT–VÆRDIER, VIDEN & VÆRKTØJER

FORSKNINGSPROJEKT I PRAKTISK FORVALTNING OG VILDTPRODUKTION

AU
AARHUS
UNIVERSITET
INSTITUT FOR BIOSCIENCE

HANS PETER HANSEN

12..JUNI 2019

PROJEKTETS MOTIVERING

- Den nationale kronvildtforvaltnings vanskeligheder (politisering og legitimitet)
- Behov for bedre forvaltningsredskaber (politisk og praktisk)
- ÅVJN: "Påvirke, Forbedre og Iværksætte"

Tegning: Welleman, Wikimedia Commons

PROJEKTETS OVERORDNEDE PROBLEMSTILLINGER

- Afgrøde skader, jagt- og oplevelsesmuligheder, trafik.
- Hvordan forvalter vi kronvildtet (naturen) som et forankret fælles gode, underskyldig og gensidig hensyntagen til:
  - Værdier og behov (socioøkonomisk, rekreativt)
  - Viden, videns behov og vidensdeling

Vejle Amts Folkeblad

MENU VEJLE BILLUND HEDENSTED FREDERICIA IKAST-BRANDE SPO

VEJLE

Sætter hegn op for at holde krondyr ude

Publiceret 20. december 2008 kl. 00:00

1/1

Nu sætter Ole Tranberg hegn op for at holde de sultne krondyr ude. - Arkivfoto: Danmarks Jægerforbund

PROJEKTETS AMBITION

- At skabe ny viden (populationsdynamik- og sammensæ tning, habitatudnyttelse, effekter af forvaltningsmæ ssige tiltag)
- Ved sin eksemplariske karakter, at bidrage med forslag til den fremtidige nationale forvaltning.
- At skabe legitimitet omkring viden og væ rdier.
- At skabe mulighed, lyst og vilje til at tage ansvar, ikke mindst blandt de som skal implementere forvaltningen.

PROJEKTETS METODE

- 'Det fæ lles' som mål og metode (dialog og metode).
- Integration af væ rdier og viden.
- Myndig- og ansvarliggørelse.
- Alternativer.

Foto Cathrine Schrøder, Ovstrup hede 2017

PROJEKTETS METODE

- Grundregler & dokumentation
- Fasedelt
  - Deltagernes kritik og visioner.
  - Data- og vidensindsamling.
  - Offentlighed.
  - Implementering.

CENTRALE TEMATIKKER

- Tværgående
  - Ønske om samarbejde.
  - Bedre og mere viden om populationsdynamikken i tid og rum.
- Specifikke
  - Markskader & hegninger.
  - Afskydning – i teori og praksis + afskydningsstrategier.
  - Samarbejdsformer (selvjustits, få 'alle' med, hensyn til interesser..).

UNDERSØGELSER

- Planlagte
  - GPS-mærkning.
  - Registrering af køn, alder og fænologi på nedlagte dyr.
- Ad hoc.
  - Jæger-app., logistik for systematisk dataindsamling, udvikling og anvendelse af termisk droneudstyr.

Foto Hans Peter Hansen, Ovstrup hede 2017

FORELØBIGE REFLEKTIONER

- Kompleksitet
  - Kronvildtets adfærd
  - Population- og populationsdynamik
- Skæringspunkter
  - Store vs små lodsejere - Lokal vs ikke-lokal - Jægere vs ikke-jægere
  - Ambivalens/modsætninger.

Foto Hans Peter Hansen, Ovstrup hede 2017

AU

AARHUS
UNIVERSITET

Konference på Løvenholm Gods
Onsdag den 12. juni 2019
Kronvildt og jordbrug – kan det forenes?

Ændring af vildtforvaltningen på Løvenholm Gods

Oplæg ved skovfoged Daniel Hintz og vildtforvalter Kristian Stenkjær.

Løvenholm Gods

Skovfogedens klagesang…

År 0

År 3

År 10-20

Løvenholm Gods

Skadernes omfang

Alle træarter, i alle aldre skrælles!

Omfanget er størst på nåletræer, specielt RGR og DGR.

Skaderne på nåletræ påføres allerede inden første gennemhugning – og gentages år efter år.

	Eldrup Skov		Herredsvej		Nielstrup		Gjesing Mose		Hovmosen	
Afd/litra	507e	507c	*759d	759l	701c	709d	727b	722j	770b	747f
Anlægsår	1990	1979	1993	1961	1992	1978	1985	1979	1990	1977
Stamtal	*2.750*	*1.575*	*2.950*	*2.000*	*3.475*	*1.200*	*2.950*	*1.975*	*2.125*	*1.600*
Skrællede	*2.300*	*1.550*	*2.875*	*2.000*	*3.475*	*1.150*	*2.800*	*1.975*	*2.025*	*1.600*
Skrælnings-%	*84%*	*98%*	*98%*	*100%*	*100%*	*96%*	*95%*	*100%*	*95%*	*100%*

Tabel 1 Den gennemsnitlige skrælningsintensitet i hhv. tyndede og utyndede RGR-bevoksninger i forskellige områder fordelt over distriktet. Bevoksningen *759d er RGR i blanding med ca. 15% LÆR.

Tidlig skrælning ændre og forværre skadebilledet radikalt - sammenlignet med tidligere.

Løvenholm Gods

Sortimentstabet pga. skrælning

Alder *år fra anlæg*		DBI/ha Uden skrælning *kr./m3*	*kr.*	Med skrælning *kr./m3*	*kr.*	*Forskel kr.*
26	1. Sporhugt	75	3.735	75	3.362	*-374*
28	2. tynding – Flis	98	4.900	98	4.410	*-490*
32	3. tynding	182	6.470	141	4.511	*-1.959*
36	4. tynding	274	9.433	161	5.538	*-3.895*
40	5. tynding	282	8.584	225	6.172	*-2.412*
44	6. tynding	287	11.107	236	8.208	*-2.899*
50	7. tynding	294	13.946	248	10.578	*-3.368*
60	Afdrift	324	142.356	290	113.313	*-29.043*
Samlet kasseoverskud			**200.531**		**156.092**	***-44.440***
Kasseoverskud pr. år			**3.342**		**2.602**	***-741***

Tab ved "Normalskovs-situation": -741 kr/ha x 682 ha Rødgran = **-505.362 kr./år !**

Løvenholm Gods

Det nye skadesbillede - tabsoverslag

0/ rødgran 60 årig omdrift, helt uden skrælninger
1/ rødgran 60 årig omdrift, skadet af skrælninger
2/ rødgran 45 årig omdrift, skadet af skrælninger – afdrives for at undgå stormfald/råd.
3/ rødgran 32 årig omdrift, skadet af skrælninger – totalt havari.

Driftsklasseareal 682 ha	Kasseoverskud										Difference fra RGR u. Skrælning	
			Diff.		Kapitalværdi (2 %)		Intern rente		Andel af driftkl.		Kasseoverskud	Kapitalværdi
Scenarie	kr./ha.	Kr./ha./år	kr./ha.	kr./ha.år	kr./ha.	Diff.	%	Diff.	%	ha	kr./år	kr.
RGR - Uden skrælninger, 60 år	172.330	2.872			42.320		3,90%					
RGR - Med skrælninger, 60 år	127.892	2.132	-44.439	-741	26.458	-15.862	3,40%	-0,50%	60%	409	-303.073	-6.490.642
RGR - Med skrælninger, 45 år	50.604	1.125	-121.726	-1.748	7.041	-35.278	2,50%	-1,40%	30%	205	-357.567	-7.217.958
RGR - Med skrælninger, 32 år	-580	-18	-172.910	-2.890	-12.814	-55.133	-0,10%	-4,00%	10%	68	-197.118	-3.760.083
										Total	**-857.758**	**-17.468.683**

Tab ved ”Normalskovs-situation”: -857.758 kr. / 682 ha Rødgran = **1.257 kr./ha./år !**

Løvenholm Gods

Det samlede driftsøkonomiske tab

		Areal	Tab pr. år		
Hvor	**Hvad**	**ha**	**Kr./ha./år**	**Kr./år**	
Rødgran	Skrælning, tilvæksttab, forkortet omdrift	682	-1.250	-852.500	
SGR og ANÅL	Tilvæksttab SGR 5 % og ANÅL 8 %	763	-138	-105.261	
	Sortimentstab. 10 % lavere TØM, 10 % højere SPÅN.	763	-136	-104.000	
DGR	Omkostning til høvling af 20 % bedste DGR kulturer	5	-15.000	-73.500	
	Kappeplantning, 1000 stk./ha.	5	-4.500	-22.500	
	Fjernelse af kappeplanter	24	-3.000	-72.000	
Hegn	Anslået ekstra omkostning til hegn. 20 % af budget.	2	-12.000	-24.000	
Løvtræ	Skrælning, indskrænket hovedstamme udvalg. 5 % af årlig omsætning			-50.000	
Landbrug	Afgrødeskader i landbruget	227	-400	-90.800	
Anslået årligt tab				**-1.394.561**	**kr./år**

Samlet tabt:

-1.395.561 kr. pr. år / 3.355 ha = - 416 kr./ha./år.

-1.395.561 kr. pr. år / 450 stk. = - 3.101 kr. / stk . Levende kronvildt

-1.395.561 kr. pr. år / 100 stk = - 13.940 kr. / stk. afskudt kronvildt

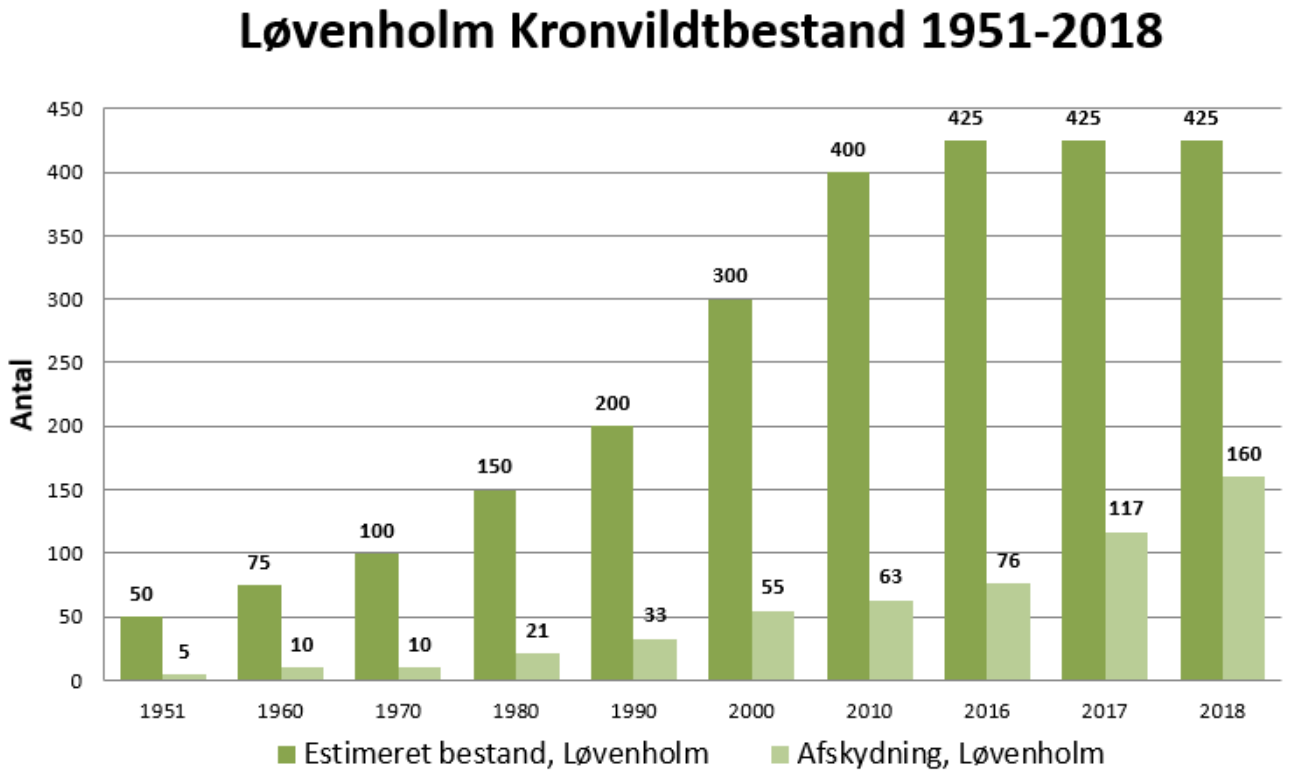
Løvenholm Gods

Hvad gør vi så???

”Almindelig” jagtudleje siden 1951

”Der findes intet mere sikkert tegn på sindssyge end at gøre det samme om og om igen og så forvente, at resultatet hver gang er anderledes.”
-Albert Einstein

Maj 2018 ansættelse af vildtforvalter Kristian Stenkjær og opsigelse af 1.000 ha. udleje. Nyt forvaltningsregime oprettes.

Løvenholm Gods

Vores ideer til strategier og konkrete forvaltningsværktøjer til at fremme både vildt- og skov/jordbrugsinteresser.

Løvenholm Gods

Fra skjulested til levested !

Mindske menneskelige forstyrrelser af kronvildtet, for at fremme en mere naturlig og dagaktiv adfærd:

- Placere lysåbne fourageringsarealer i terrænet så skjult som muligt for menneskelig trafik.

- Indarbejde denne strategi i planlægningen af nye skovkulturer ved at placere mindre lysåbne arealer og anlægge spor f.eks. med et knæk ud mod fast vej, allerede i kulturfasen, således hjortevildtet kan føle sig mere trygge på disse arealer.

- Prioritere og pleje naturlig plantevegetation som f.eks. hedelyng, blåbær og græsser som bølget bunke.

- Intensiv dyrkning (såning og omlægning) på andre arealer med samme skjulte placering, således vi kan få en vurdering af de omkostninger, der er forbundet med dyrkning af kulturafgrøder på mindre skovagre.

- Styring af offentlig færdsel i skoven med anviste ruter, publikumsfaciliteter og oplysningstavler m.m.

Løvenholm Gods

Eksisterende vildtagre:

- Vedligeholdes og omlægges som tidligere.
- Overvåges med vildtkameraer, så vi kan kortlægge, i hvor høj grad de præfereres af kronvildtet, tidspunkter på dagen m.m.
- Økonomi i forhold til en omlægning til en naturlig lysåben habitat skal vurderes.
- Fodring af hjortevildt udfases.
- Landbrugsarealer med græs til slet skal indgå i forvaltningsstrategien, jagt og anden forstyrrelse vil vi forsøge at styre, således at disse arealer i højere grad benyttes af kronvildtet i dagtimerne.

Løvenholm Gods

Selv ganske små lysbrønde i skovkulturen præfereres af hjortevildtet midt på dagen.

”Åbenlyst lysåbne arealer” prioriteres.

Jagt og afskydning:

- Der er samlet ca. 40 % af jagten under godsets jagtvæsen.
- Udvikling af jagtmetode med stort jagtudbytte på så få jagter som muligt, både på jagtvæsnets arealer og på udlejede arealer.
- Fremtidige jagtlejekontrakter vil blive underlagt servitutter i forhold til jagtdage og forstyrrelses frie områder.
- I afskydningen vil vi prioritere nedlægge af unge dyr og enkelte ”gamle/ældre” hjorte.
- Nedlæggelse af markant flere kalve i forhold til hinder.
- Ved beskydning af kronvildt, der kommer for i rudler, skal de mindste dyr i rudlerne prioriteres.
- Hjorte nedlægges på brunstjagt eller på årets store bevægelsesjagter som spidshjorte eller hjorte på 12 ender eller derover.

Løvenholm Gods

”Mindre fokus på hjorte, mere fokus på vildtforvaltning”.

Samarbejde med:

- Jagtlejere: I forhold til koordinering af jagtdatoer og afholdelse af jagter.
- Nabolodsejere: Indgå i åben dialog om jagtdatoer og opfordring til at drive jagt de samme dage som Løvenholm Gods og sænke jagttrykket derudover.
- De lokale hjortelaug: Fælles strategi for hjortevildtforvaltningen, udveksling af erfaringer og viden (både lodsejere og jægere).
- Den lokale Hjortevildtgruppe: Løvenholm Gods er repræsenteret af godsinspektør Jens Christian Dahl, for Skov og Landbrug.

Løvenholm Gods

Samarbejdspartnere forskning og formidling:

- Københavns Universitet, Skovskolen.
- Aarhus Universitet, Institut for Bioscience, Faunaøkologi, Kalø.
- Det Grønne Museum
- Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen
- De lokale kommuners arealforvaltning og de overordnede kommunale politikere.

Løvenholm Gods

Brug af GPS halsbånd, i samarbejde med Aarhus Universitet og Miljøstyrelsen:

Projekttitel: Kortlægning af krondyrs habitatvalg og vandringsmønstre på Djursland.

Projektleder: Kristian Stenkjær, Løvenholm Gods.

Projektdeltagere: Lars Haugaard og Peter Sunde, DCE, Bioscience.
Niels Kanstrup, Dansk Jagtakademi.

Projektperiode: 1. januar 2019 – 30. juni 2021.

Formål: At afklare krondyrs opholdssteder, aktivitetsmønstre og bevægelser ved mærkning med GPS-sendere samt at udvikle effektive fangstmetoder.

Løvenholm Gods

GPS-mærkning af et antal dyr vil:

- kunne give detaljeret viden om dyrenes brug af området ikke blot på selve Løvenholm, men i hele lokalområdet.

- giver solide data om dyrenes opholdssted, aktivitetsmønster, adfærd, og dyrenes præference på opholdssteder fx i relation til sårbare produktionsområder og deres respons på forstyrrelser fx fra jagt.

- give viden så det i højere grad vil være muligt at indrette terrænet med henblik på at mindske skader på værdifulde afgrøder og skovkulturer.

- samtidig skabe en lokal interesse for forvaltning af dyrene og dermed være et godt redskab til at sikre videre dialog om udvikling af forvaltningsmål, der inddrager et større areal og flere ejendomme.

- give data fra projektet som vil kunne sammenholdes med tilsvarende data fra andre områder og fra tidligere undersøgelser og dermed bidrage til øget viden om hjortevildt også nationalt.

Løvenholm Gods

Brug af studerende fra universiteterne og Skovskolen:

Monitoring the effect of red deer management at Løvenholm, Thomas Lindrup og Ingolf Troensegaard, Københavns Universitet

- Formålet med de to specialestuderendes opgave er at designe et monitoreringsprogram, som kan opgøre ændringerne i skadesniveauet fra skrælleskader på Løvenholms produktionsskov.

- Med udgangspunkt i litteraturgennemgangen repræsenterer opgaven forskning og erfaringer fra andre skove i tempererede klimazoner, hvor skrælleskader er en udfordring.

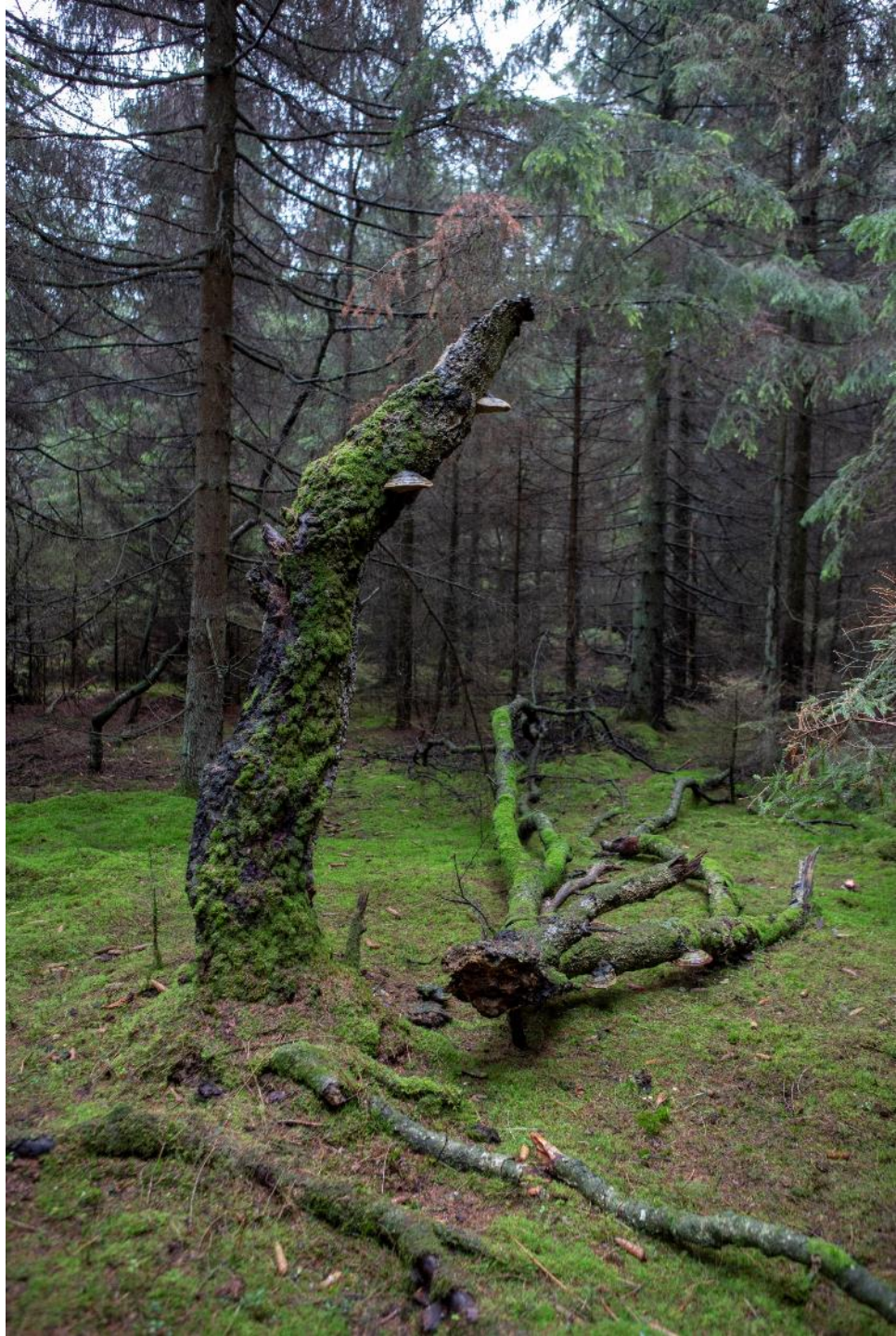

Løvenholm Gods

Det Grønne Museum er en oplagt samarbejdspartner i forhold til kronvildtforvaltning på Djursland.

1. Beliggende i Auning på Djursland omkranset af Løvenholms skove.
2. Er det nationale museum for jagt, skov, landbrug og madkultur og stræber efter at være internationalt anerkendt som det samlede museum og videnscenter for landbrug, jagt, skov og fødevarer.
3. Museets arbejdsopgaver indebærer indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling af ovenstående emner.

Tak for opmærksomheden!

Løvenholm Gods